

REDD+ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြိုတင်၍
ပြည့်ပြည့်စုံစုံအသိပေးထားပြီး လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ထားသော
သဘောတူညီချက်

မူဝါဒချမှတ်ခြင်းနှင့် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက်
အခြေခံစည်းမျဉ်းများနှင့် ချဉ်းကပ်နည်းများ

၂၀၁၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာအုပ်၏ အခြေခံဖြစ်သော REDD+ နည်းလမ်းတွင် FPIC ကို ကျင့်သုံးခြင်း သုံးသပ်ချက်ကို ရေးသားခဲ့ပြီး ဤစာအုပ် ပြင်ဆင်သည့် လုပ်ငန်း အစောပိုင်းအဆင့်များကို လမ်းညွှန်ပေးသည့် Helen Moriarty ကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။ ဤစာအုပ် ထုတ်ဝေရာတွင် ပါဝင်ကူညီခဲ့သည့် Asian Indigenous Peoples Pact Thailand, Federation of Community Forests Group Nepal, Forest Peoples Programme Indonesia, Indonesian Center for Environmental Law, IUCN Thailand, Laos Land Issue Group, National Forest Council Indonesia, PACT Cambodia, Tebtebba Philippines, and Wildlife Conservation Society Laos အဖွဲ့အစည်းများကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြလိုပါသည်။ တစ်ဦးချင်းအနေဖြင့် အဖိုးတန်အကြံနှင့် ပြင်ဆင်မှတ်ချက်များပေးခဲ့သည့် Suraya Afif, Taufiq Alimi, Andiko S.H., Wiewiek Awiati, Bholá Bhattarai, Amanda Bradley, Georg Buchholz, Marcus Colchester, Jenifer Corpuz, Julian Atkinson, Helen Dunlop, Sean Foley, Richard Hackman, Troy Hansel, Leonardo Imbiri, Barbara Lang, James Mayers, Duncan McLeod, Peter Neil, Bernad Steni, Ronnakorn Triraganon, Ben Vickers, Pete Wood, and Xuemei Zhang တို့ကိုလည်း ကျေးဇူးတင်ကြောင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

တာဝန်ခံရေးသားသူ

Patrick Anderson

အသိပေးကြေညာချက်

ဤစာအုပ်တွင်ဖော်ပြထားသည့် အမြင်များနှင့် ပါရှိနိုင်သည့် အမှားများသည် ဤစာအုပ်ကို တာဝန်ခံရေးသားသူနှင့်သာ သက်ဆိုင်ကြောင်း အသိပေးကြေညာအပ်ပါသည်။

Free, Prior, and Informed Consent: Principles and Approaches for Policy and Project Development

Bangkok, February 2011

မူပိုင်

RECOFTC and GIZ

ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသူ

RECOFTC – The Center for People and Forests

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Sector Network Natural Resources and Rural Development – Asia

**REDD+ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြိုတင်၍
ပြည့်ပြည့်စုံစုံအသိပေးထားပြီး လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ထားသော
သဘောတူညီချက်**

မူဝါဒချမှတ်ခြင်းနှင့် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက်
အခြေခံစည်းမျဉ်းများနှင့် ချဉ်းကပ်နည်းများ

၂၀၁၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ

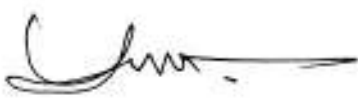
ဥပေမာ

လွန်ခဲ့သည့် နှစ်နှစ်ဆယ်မှစ၍ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများအားပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသည့် အဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့ ဆောင်ရွက်သည့် စီမံကိန်းများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဒေသခံများကို ပါဝင်စေသည့် ချဉ်းကပ်ပုံကို ပိုမို အသုံးပြုလာကြပါသည်။ အကျိုးဆက်အဖြစ် သဘာဝသယံဇာတများ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အုပ်ချုပ်ခြင်းတို့တွင် ဒေသခံများ ပါဝင်နိုင်စေရန်အတွက် အတွေ့အကြုံကောင်း၊ သင်ခန်းစာကောင်း၊ အလေ့အထကောင်း၊ နည်းလမ်းကောင်းများလည်း ပေါ်ပေါက်လာခဲ့ပါသည်။ ဂျာမနီနိုင်ငံ၊ စီးပွားရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကြီးကြပ်ရေးအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည့် Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) က အာရှဒေသတွင် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် သဘာဝအရင်းအမြစ်စီမံခန့်ခွဲမှုစီမံကိန်းများတွင် ဤချဉ်းကပ်မှုကို အလေးထားခဲ့ပါသည်။ RECOFTC အဖွဲ့ အနေဖြင့် ၁၉၈၇ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ချိန်မှစ၍ အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသရှိ ပူးပေါင်းပါဝင်သော သဘာဝအရင်းအမြစ် စီမံခန့်ခွဲမှုစီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဤချဉ်းကပ်မှုကို ဦးတည်ခဲ့ပါသည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရာ၌ လူ့အခွင့်အရေးလေးစားမှုပေါ် အခြေခံ၍ ဆောင်ရွက်ရန် တိုက်တွန်းမှုများ ပိုမိုအားကောင်းလာခဲ့ပြီး ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်နေသည့် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများကလည်း ထိုကဲ့သို့ လူ့အခွင့်အရေးကို အလေးပေးသော ချဉ်းကပ်မှုများအား စမ်းသပ်ကျင့်သုံးလာကြပါသည်။ ဤစာအုပ်သည် အထူးသဖြင့် REDD+ ဆိုင်ရာ မူဝါဒ ဖော်ဆောင်သူ များ၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက် နေသူများအပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးအလေးပေးသော ချဉ်းကပ်မှု ကျင့်သုံးနေသူများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများသည် ၎င်းတို့၏ သယံဇာတရင်းမြစ်များကို ထိခိုက်စေမည့် စီမံကိန်းများအတွက် ကောင်းစွာ ကြိုတင်အသိပေးထား၍ လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ထားသော သဘောတူညီချက် သို့မဟုတ် ငြင်းဆိုခွင့် ရှိသည်ဟူသော စည်းမျဉ်းမှာ အသစ် အဆန်းမဟုတ်ပါ။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် ကုလသမဂ္ဂ၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးကြေညာ စာတမ်း (UNDRIP) ကို ပြဌာန်းခဲ့ချိန်မှ စ၍ ဤအခွင့်အရေး၏ ဥပဒေကြောင်းအရ တရားဝင်မှုသည် ပိုမိုအားကောင်းလာခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များကို ဆွေးနွေးကြရာတွင် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် တောအဆင့်အတန်းနိမ့် ကျခြင်းကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသော ဖန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုကိုလျှော့ချခြင်း (REDD+) နည်းလမ်းသည် ပိုမိုထင်ရှားလာပါသည်။ စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်သူများအနေ နှင့် ထိုနည်းလမ်းအသစ်ကို ကိုင်စွဲအသုံးပြုစိတ်များလည်း ဖြစ်ပေါ် လျက်ရှိပါသည်။

REDD+ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွေ့အကြုံ နှင့် FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာသော ဖြစ်စဉ် များသည် အာရှ - ပစိဖိတ်ဒေသတွင် အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရှိနေဆဲဖြစ်သောကြောင့် ဤစာအုပ်တွင် အခြားဒေသနှင့် အခန်းကဏ္ဍများတွင် ဆောင်ရွက်နေသည်များကို ဥပမာများဖြင့် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားပါသည်။ ဤစာအုပ်တွင် စုဆောင်း ဖော်ပြထားသည့်အရာများကို ကနဦး လမ်းညွှန်ချက်များအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ရန်ရည်ရွယ်ထားပြီး REDD+ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် FPIC နည်းနာများ အကြောင်းကို အတွေ့အကြုံများမှတစ်ဆင့် ပြန်လည်သုံးသပ် ပြင်ဆင်ခြင်းများ ပြုလုပ်သွားနိုင်ရန်အတွက် GIZ နှင့် RECOFTC အဖွဲ့တို့က ထုတ်ပေးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့်နိုင်ငံအလိုက် သီးသန့် ပြုစုထားသည့် လမ်းညွှန်ချက်များ ပေါ်ထွက်လာရန်အတွက် အခြေခံကောင်းတစ်ခု အနေနှင့် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဆက်လက်၍ ဒေသတွင်းရှိ မတူညီသည့်နိုင်ငံများမှ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ သယံဇာတအခွင့်အရေးနှင့် သက်ဆိုင် သည့်နိုင်ငံ အလိုက်မတူညီသည့် သီးခြား ဥပဒေပြဌာန်းချက်များဖော်ထုတ်ရာတွင် အကြံပြုချက်များ ထွက်ပေါ်လာစေရန်လည်း လမ်းခင်းပေးလိုပါသည်။

ဤစာအုပ်ကိုပြုစုရန်အတွက် GIZ နှင့် RECOFTC အဖွဲ့တို့သည် မတူကွဲပြား၍ ကျယ်ပြန့်သော အတွေ့အကြုံများ၊ ကျွမ်းကျင်မှု များကို ရယူထည့်သွင်းနိုင်ရန်အတွက် REDD+ စီမံကိန်းများနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားသူများ၊ လက်တွေ့ အသုံးပြုသူများ၊ ကျွမ်းကျင်သူများကို ဖိတ်ခေါ်ခဲ့ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ခဲ့သဖြင့် ဤစာအုပ်သည် အရည်အသွေးရှိ အသုံးဝင် စာအုပ် ဖြစ်လာရုံမက မတူညီသည့်ဇာတ်ကောင်များအကြား အမျိုးမျိုးသော ဆွေးနွေးမှုများကို ချိတ်ဆက်မှုပေး နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ဤဆွေးနွေးမှုများသည် အသွင်မတူသည့် ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆက်လက်ရှင်သန်နေပြီး REDD+ အစီအစဉ်နှင့် စီမံကိန်းများတွင် FPIC ကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်သည့် နည်းလမ်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် သင်ခန်းစာများကို မွမ်းမံပြုစုနိုင်ရန် GIZ နှင့် RECOFTC အဖွဲ့က မျှော်လင့်ပါသည်။

Yam Malla
Executive Director
RECOFTC – The Center for People and Forests

Hans-Joachim Lipp
Speaker of the GIZ Sector Network Natural Resources
and Rural Development – Asia

မာတိကာ

i ဥပေမာဓိ

iii မာတိကာ

၁ နိဒါန်း

၅ REDD+ နည်းလမ်းနှင့် FPIC အရေးပါပုံ

၁၃ သိထားရန်လိုအပ်သော အမေးများသည့် မေးခွန်းများ

၁၅ ကောင်းစွာကြိုတင်အသိပေးထား၍ လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ထားသော သဘောတူညီချက် (FPIC) ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

၁၆ FPIC အခွင့်အရေး မည်သို့ပေါ်ပေါက်လာသနည်း။

၁၇ REDD+ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် FPIC ထည့်သွင်းရန် အဘယ်ကြောင့် လိုအပ်သနည်း။

၁၈ စီမံကိန်းတစ်ခုသည် မည်သည့်အချိန်တွင် FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားရန် လိုအပ်ပါသနည်း။

၁၉ REDD+ စီမံကိန်းများတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်အတွက် မည်သည့် ဥပဒေပြဌာန်းချက်များက ကူညီပံ့ပိုးပေးထားသနည်း။

၁၉ FPIC အခွင့်အရေးကိုအလေးထားသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုတွင် မည်သည့်အရာများပါဝင်သနည်း။

၂၆ FPIC အခွင့်အရေးကိုအလေးထားသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအတွက် မည်သည့်ရင်းမြစ်များ လိုအပ်သနည်း။

၂၇ FPIC ဖော်ဆောင်ရာတွင် တွေ့ကြုံရနိုင်သည့်အခက်အခဲများသည် ဘာဖြစ်ပါသလဲ။

၂၉ FPIC အခွင့်အရေးကို အလေးထားသည့် လုပ်ထုံးစံလုပ်နည်းအတွက် လမ်းညွှန်ချက်

၃၁ အခွင့်အရေးရရှိနိုင်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက်ပြင်ဆင်ခြင်း

၃၂ အပိုင်း ၁ - အခွင့်အရေးများ၊ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ၊ မြေအသုံးချမှုများကို ဖော်ထုတ်မြေပုံဆွဲခြင်း။

၃၅ အပိုင်း ၂ - ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် သင့်တော်သော အဖွဲ့အစည်းများကိုသတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

၃၆ အပိုင်း ၃ - အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ထောက်ခံအားပေးမှုများအတွက် နိုင်ငံအဆင့် အထောက်အကူပြု အဖွဲ့အစည်းများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

၃၉ အပိုင်း ၄ - သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းအတွက် လုပ်ငန်းအဆင့်များ သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

၄၁ အပိုင်း ၅ - သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ပါဝင်မည့် အချက်များကို ပြုစုခြင်း

၄၄ အပိုင်း ၆ - အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေး အစီအစဉ်ကို သဘောတူခြင်း

၄၅ အပိုင်း ၇ - စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်းလုပ်ငန်းအတွက် မဟာဗျူဟာများ ရေးဆွဲခြင်း

၄၇ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

၄၇ အပိုင်း ၈ - REDD+ စီမံကိန်းဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်း

၄၉ အပိုင်း ၉ - အခြားနေရာမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် လွတ်လပ်သော အကြံဉာဏ်များ ရယူခြင်း

၅၁ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အကူအညီရှာဖွေခြင်း - သဘောတူညီချက်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်း

၅၁ အပိုင်း ၁၀ - စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် သဘောတူထားသည့် အရာများအား အကောင်အထည်ဖော်ပေးနိုင်မှုကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း

၅၁ အပိုင်း ၁၁ - တိုင်တန်းမှုဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း

၅၅ အပိုင်း ၁၂ - သဘောတူညီချက်ကို စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်း

၅၇ ရည်ညွှန်းကိုးကားစာအုပ်စာတမ်းများ

၆၃ ဝေါဟာရများနှင့် အတိုကောက်စကားလုံးများ

၆၅ ဝေါဟာရများ

၆၈ အတိုကောက် စာလုံးများ

၆၉ နောက်ဆက်တွဲ

၇၁ နောက်ဆက်တွဲ ၁ - FPIC ၏ ဥပဒေ မူဘောင်

၇၈ နောက်ဆက်တွဲ ၂ - ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ အကျဉ်းချုပ်

နိဒါန်း

နိဒါန်း

ဤစာအုပ်သည် REDD+ စီမံကိန်း သို့မဟုတ် အစီအစဉ်များကို ဒီဇိုင်းရေးဆွဲသူများနှင့် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်သူများအား ဦးတည်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဒေသခံ ပြည်သူ များအား ပံ့ပိုးကူညီပေးသူများ သို့မဟုတ် အကြံပေးများ၊ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံ ပြည်သူ ခေါင်းဆောင်များ၊ ဒေသန္တရအစိုးရဝန်ထမ်းများ၊ စီမံကိန်းဝန်ထမ်းများနှင့် ဆက်ဆံရေးအရာရှိ များ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် NGO ဝန်ထမ်းများ၊ တက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် ဦးဆောင် အကြံပြုသူများစသည်တို့ကို ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤစာအုပ်သည် REDD+ အကြောင်းကို အကြမ်းဖျင်း သဘောပေါက်ထားသည့် ပညာတတ်များအတွက်ဖြစ်ပြီး၊ အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသကို ဦးတည် ထားပါသည်။

ဤစာအုပ်ကို အခန်း (၃) ခန်းခွဲထားပြီး ပထမအခန်းတွင် REDD+ နည်းလမ်းအပေါ် မြှင့် သုံးသပ်ခြင်းနှင့် FPIC အရေးပါပုံတို့ဖြင့် စတင်ထားပါသည်။ ဒုတိယအခန်းတွင် FPIC အခွင့်အရေး ကို လေးစားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖွံ့ဖြိုးလာပုံနှင့် အဓိကသတင်းအချက်အလက်များ၏ အကျဉ်းချုပ် တို့ကို လွယ်ကူစွာ ကိုးကား နိုင်စေရန် ဖော်ပြထားပါသည်။ နောက်ဆုံးဖြစ်သော လမ်းညွှန် အခန်း တွင် အရေးပါသည့် အချက် (၁၂) ချက် ၏ အသေးစိတ်အချက်အလက်များ သို့မဟုတ် ဌာန တိုင်းရင်းသား များနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားရန် ဆောင်ရွက်သည့် ယေဘုယျလုပ်ငန်းစဉ်၏ အသေးစိတ်လုပ်ငန်းများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

မူရင်းအဓိပ္ပါယ်အရ FPIC အခွင့်အရေးကိုလေးစားခြင်းဆိုရာတွင် အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့် ဒေသခံများ ကိုယ်တိုင်က ၎င်းတို့ပါဝင်ရမည့် စီမံကိန်းအဆင့်များကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သောဒေသ အလိုက်၊ ယဉ်ကျေးမှုအလိုက် ကွဲပြားသည့်ဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဆိုလိုပါသည်။ ထိုသို့ ကွဲပြားမှုများ ကြောင့် အခြေအနေတိုင်းအတွက် အသုံးချနိုင်သည့် သင့်တော်သော လမ်းညွှန်ချက် ရေးသားရန် မှာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဤစာအုပ်သည် သီးသန့် ပရိသတ်များအတွက် သင့်တော်သည့် ဘာသာစကားဖြင့် ပြုစုထားသော အသေးစိတ်သတင်း အချက်အလက်များ၊ သင်တန်းအထောက်အကူပြု စာရွက် စာတမ်းများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ REDD+ စည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများ ထွက်ပေါ်လာ သည်နှင့်အမျှ စဉ်ဆက်မပြတ် ပြုပြင်ဖြည့်စွက်နေရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။

ဒေသခံပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးကို လေးစားသည့် FPIC လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်ရန်လိုအပ် သော အရာများနှင့်ပတ်သက်၍ ကျယ်ပြန့်သောသဘောတူညီချက်များ ရှိထားပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဤ စာအုပ်တွင် REDD+ စီမံကိန်းများဆောင်ရွက်နေသူများ သို့မဟုတ် မူဝါဒရေးဆွဲသူများအနေနှင့် အကျိုးသက်ရောက် ခံရသူများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားမှုရှိကြောင်း ပြသနိုင်ရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ရာတွင်ရင်ဆိုင်ရမည့် ပြဿနာများနှင့်ပတ်သက်၍ လမ်းညွှန်ထားပါသည်။ ဒေသခံတို့ ၏ FPIC ရယူနိုင်မည့် ထိရောက် သောလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သည့် အဆင့်များကို ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် မသေချာမှုများ၊ ဆွေးနွေးဆဲကဏ္ဍများ ကိုလည်း မီးမောင်းထိုးပြနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ စာဖတ်သူ များအနေနှင့် REDD+ နိုင်ငံတကာအဆင့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အသုံးချနိုင်သည့် FPIC နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းများနှင့် အလွတ် သဘော စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာ ကျင့်သုံးလာနိုင်ရန် ဤစာအုပ်က အထောက်အကူပြုနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

REDD+ ကို ဝေးလံခေါင်းပါးသည့် သစ်တောဧရိယာများတွင် ဆောင်ရွက်ရလေ့ရှိပါသည်။ REDD+ မူဝါဒများ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်ခံရမည့် ခေါင်းဆောင်များ အပါအဝင် ဒေသခံပြည်သူများသည် စာလုံးပမာတ်သို့မဟုတ် စာအနည်းအကျဉ်းသာတတ်သူများ ဖြစ်နိုင်ပြီး၊ ပြင်ပမီဒီယာနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ သတင်းအချက်အလက်ရရှိနိုင်သည့် အခြားရင်းမြစ် များနှင့် သော်လည်းကောင်း ဝေးနေသူများဖြစ်ကြပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ အဆက်ပြတ်နေမှုများကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန်အတွက် ကြားခံအဖွဲ့အစည်းများ လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံအလိုက် အသေးစိတ်ရေးဆွဲထားသည့် လမ်းညွှန်ချက်များ မရရှိနိုင်သေးသည့် အခြေအနေ တွင် သတ္တုတူးဖော်ခြင်း၊ ဆည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ ရေနံတူးဖော်ခြင်း၊ သစ်ထုတ်ခြင်းစသည့် အကြီးစား စီမံကိန်းများအတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းထားသော သဘောတူညီချက်နမူနာများ ရှိထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစီမံကိန်း များသည် REDD+ နည်းလမ်း၏ သဘောသဘာဝနှင့် ကွဲလွဲနိုင်သော်လည်း REDD+ တွင် FPIC အခွင့်အရေးအား အလေးထားရန်အတွက် ဒေသအလိုက် သင့်တော်သော ဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ရာတွင် လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။

REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များ အလျင်အမြန်ပြောင်းလဲတိုးတက်နေသကဲ့သို့ REDD+ နည်းလမ်းနှင့် ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှုပုံစံကို သက်ရောက်မှုရှိစေသည့် နိုင်ငံတကာအဆင့်၊ နိုင်ငံအဆင့်စံနှုန်းများနှင့် လမ်းညွှန်ချက်များလည်း ပေါ်ထွန်းလျက်ရှိပါသည်။ ထိုသို့သော အပြောင်းအလဲများကြောင့် FPIC အခွင့်အရေးကို မည်သို့အလေးထား ထည့်သွင်းရမည်ဆိုသည့် အခင်းအကျင်းများလည်း ပြောင်းလဲနိုင် ပါသည်။ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး အစီအမံများကို လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ သဘောတူညီချက်ရယူရာတွင် လွတ်လပ်သော ဆန္ဒအရပေးခြင်း၊ ရယူခြင်း ဟုတ်မဟုတ်ကို သတ်မှတ်ထားသည့် အချက်များနှင့် ချိန်ထိုးသုံးသပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကဏ္ဍစုံမှ ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများအနေဖြင့် REDD+ စီမံကိန်းဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် ဌာန တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို အလေးထားသော အဓိပ္ပါယ် ပြည့်ဝ၍ စစ်ဆေးခံနိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို နားလည်ပြီး ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လိုအပ် လျက်ရှိပါသည်။

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုလျော့ချရေးကြိုးပမ်းရာတွင် FPIC ကို လိုအပ်ချက်တစ်ခုအနေဖြင့် ထည့် သွင်းရန်အတွက် နိုင်ငံတကာအဆင့်တွင် ဆွေးနွေးနေသကဲ့သို့ပင် REDD+ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်မည့် သူများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လူမှုရေးဆိုင်ရာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုများအကြောင်းကို လည်း နိုင်ငံတကာအဆင့် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် ချိတ်ဆက်မိစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ထိုသို့ ဆွေးနွေးခြင်းအားဖြင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူ (stakeholder) အားလုံး၏ လိုအပ်ချက်ကို ထိရောက်စွာ တုန့်ပြန် နိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုပေါ်ပေါက်ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် သဘောတူညီချက်ရရှိရန် ပံ့ပိုးပေးနိုင် မည်ဖြစ်ပါသည်။

REDD+ နည်းလမ်းနှင့် **FPIC** အရေးပါပုံ

REDD+ နည်းလမ်းနှင့် FPIC အရေးပါပုံ

REDD+ နောက်ကွယ်မှ အခြေခံသဘောတရားများသည် ထင်ယောင်ထင်မှားဖြစ်လောက်အောင်ပင် ရိုးစင်းလှ ပါသည်။ နိုင်ငံများအနေနှင့် သစ်တောများအား ကာကွယ်ခြင်း၊ စီမံအုပ်ချုပ်ခြင်းတို့ကို ပိုမိုတိုးတက်စေခြင်း အတွက် ငွေသားများရရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုတိုးတက်မှုကို စုပ်ယူထားနိုင်သည့် ကာဗွန်ပမာဏအားတိုင်းတာ ခြင်းဖြင့် စိစစ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ရှုပ်ထွေးပါသည်။¹ REDD+ နှင့်ဆိုင်သည့် နောက်ဆုံးအဆင့် ဥပဒေ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း မူဘောင်များမှာ ဆွေးနွေးဆဲပင်ဖြစ်ပါသည်။ ကမ္ဘာ့ဖန်လုံအိမ်ခြေတံငွေ ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချရေးဆိုင်ရာ ပြီးပြည့်စုံသည့် မူဘောင်အတွက် နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီချက်ရရှိရန်မှာ နှစ်အနည်းငယ် အချိန်ယူ ရနိုင်သော်လည်း အချို့နိုင်ငံများတွင် REDD+ ကို ဒီဇိုင်းဆွဲခြင်း၊ လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ခြင်းများဖြင့် ပြင်ဆင်ထားသည့် အစီအစဉ်များ စတင်ဆောင်ရွက်နေပြီ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ စမ်းသပ်လုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် လေ့လာသင်ယူနေသည့် အခြေအနေတွင် ဌာနေတိုင်းရင်း သားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို ဆိုးဝါးပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်နိုင်ချေမှာလည်း အလွန် များပြားပါသည်။

သစ်တောကာဗွန်စီမံကိန်းများဆောင်ရွက်ရာတွင် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် တောအတန်းအစားကျဆင်း ခြင်းကြောင့် လက်ရှိထုတ်လွှတ်လျက်ရှိသည့် ဖန်လုံအိမ်ခြေတံငွေ ပမာဏ သို့မဟုတ် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်မှု၏ အကျိုးဆက်အဖြစ် သစ်တောပြုန်းတီးခြင်းနှင့် တောအရည်အသွေးကျဆင်းခြင်းကြောင့် ထုတ်လွှတ်နိုင်သော ဖန်လုံအိမ်ခြေတံငွေ ပမာဏကို သတ်မှတ်တိုင်းတာထားရပါမည်။ ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် (Carbon Credit) ရရန်အတွက် စီမံကိန်းကာလအတွင်း ဖန်လုံအိမ်ခြေတံငွေ ထုတ်လွှတ်မှုသည် မူလသတ်မှတ် တိုင်းတာထားသည်ထက် ပို၍လျော့နည်းသွားကြောင်းကို သက်သေပြနိုင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ သတ်မှတ် တိုင်းတာထားသည့် ပမာဏ (Baseline) နှင့် REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ပြီးနောက် တိုင်းတာသည့် ပမာဏတို့အကြား ကွာခြားချက်ကို စီမံကိန်းကြောင့် လျော့ချပေးနိုင်သော ပမာဏ (Additionality) ဟု ခေါ်ဆိုပါသည်။

စီမံကိန်းကြောင့် လျော့ချပေးနိုင်သော ပမာဏ (Additionality) ရရှိရန်အတွက် လက်ရှိ သို့မဟုတ် စီစဉ်ထားသော သစ်တောအသုံးပြုမှုပုံစံကို ပြောင်းလဲပစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုအပြောင်းအလဲများကြောင့် ကျ်စာအုပ်၏ ဦးတည်ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သော ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအပါအဝင် သစ်တော အသုံးချသူအားလုံးကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သက်ရောက်မှုများရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုအပြောင်းအလဲများ သည် ရိုးရာဓလေ့များဖြစ်သော ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာစိုက်ပျိုးခြင်း၊ အမဲလိုက်ခြင်းနှင့် စားကျက်နေရာ အတွက် တောမီးရှို့ခြင်း၊ မိမိသုံးအတွက် သို့မဟုတ် ရောင်းချရန်အတွက် သစ်နှင့် အခြား သစ်တောထွက် ပစ္စည်းများအသုံးပြုခြင်းတို့ကို အကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်ပါသည်။ ထိုအခါတွင် REDD+ မှုပါဒဖော်ထုတ်ခြင်း၊ ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းများနှင့် သရုပ်ပြနေရာများသည် အာရှ - ပစိဖိတ်ဒေသတစ်ခုစွာ သစ်တောအပေါ် ဖိခိုက်နေရ သည့် သန်းရာနှင့်ချီသော လူများအပေါ်တွင် ကြီးမားသည့်ထိခိုက်ထိခိုက်မှုများ ရှိလာနိုင်ပါသည်။ ယင်း တို့၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းစနစ်များ၊ ပျော်ရွှင်မှုနှင့် ပင်ငွေတို့ကို ထိခိုက်စေရုံသာမက အခြားသော

¹ Parker, C. et. al, 2009, *The Little REDD+ Book: An updated guide to governmental and non-governmental proposals for reducing emissions from deforestation and degradation*, Oxford, UK. Available at: www.globalcanopy.org

REDD+ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြိုတင်၍ ပြည်ပြည်ဆုံစုံအသိပေးအားပြု လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ထားသော သဘောတူညီချက်

လူမှုရေးဖြစ်စဉ်များ၊ ကိုယ်ပိုင်သွင်ပြင်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုများကိုပါ ထိခိုက်သွားစေနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် REDD+ စီမံကိန်းများအား ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ လိုအပ်ချက်၊ အခွင့်အရေးများ၊ အကျိုးစီးပွားများကို အသိအမှတ်ပြု၍ ဖြေရှင်းပေးရန် အရေးကြီးပါသည်။

REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်ထွက်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် သစ်တောကဏ္ဍတွင် FPIC ၏ အခြေခံမူများနှင့် FPIC အခွင့်အရေး လေးစားမှုကို လစ်လျူရှုထားခြင်းအား မီးဟောင်းထိုးပြနိုင်ခဲ့ပါသည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများ အနေနှင့် အစိုးရနှင့် အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းစသည့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူ (stakeholder) များအား ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများကို ကိုယ်စားပြုပေးမည့်သူအဖြစ် လက်ခံကြလေ့ရှိကြပြီး ထိုကိုယ်စားပြုမှုအပေါ် အခြေခံကာ ချိတ်ဆက်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်းများကို ပြုလုပ်လျက်ရှိပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကိုယ်စားပြုဆွေးနွေးပေးသည့် ချဉ်းကပ်ပုံကို အောက်ပါအကြောင်းရင်းများကြောင့် အသုံးပြုနေကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်-

- ဒေသခံများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ထိရောက်စွာဆောင်ရွက်ရာတွင် ရှုပ်ထွေးမှုအချိန်ကြန့်ကြာမှု၊ စရိတ်ကုန်ကျမှု စသည်တို့ ရှိခြင်း။
- ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေနှင့် ၎င်းတို့ ပါဝင်နိုင်မှု အခွင့်အရေးအကြောင်း အသိနိုးကြားမှု မရှိခြင်း။
- စီမံကိန်းဆောင်ရွက်မည့်သူကလည်း သဘောတူညီချက်ရယူရမည့် ၎င်းတို့၏ တာဝန်အကြောင်း အသိနိုးကြားမှု မရှိခြင်း။
- တိကျထိရောက်သော ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်းနှင့် သဘောတူညီချက်ရယူသည့်ဖြစ်စဉ်တွင် ပါဝင်ရမည့် အရာများနှင့် ပတ်သက်၍ မသေချာမှုများရှိနေခြင်း။

UN-REDD အစီအစဉ်သည် အထက်ဖော်ပြပါလမ်းကြောင်းများကို ရှောင်ကျဉ်၍ ဆောင်ရွက်နေသော ခြွင်းချက်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။⁷ REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် FPIC ထည့်သွင်းခြင်းသည် REDD+ စီမံကိန်းများ၏ သဘောသဘာဝ၊ နယ်ပယ်နှင့် အရွယ်အစားများအရ စိန်ခေါ်မှုများရှိနေပြီး အခြေခံအကျဆုံးအခက်အခဲမှာ ပြည်သူများသို့ အသေးစိတ် သတင်းအချက်အလက်များ ပံ့ပိုးပေးရမည့် စီမံကိန်းကိစ္စခံစားမှုများကိုယ်တိုင် FPIC အကြောင်းကို သေချာစွာ နားလည်မှုမရှိခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

REDD+ စီမံကိန်းနှင့် သစ်တောပေါ်မှီခိုနေရသည့် ဒေသခံများအကြား အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ညှိနှိုင်းရာ တွင် ငွေကြေး လျော်ကြေးပေးသည့် ဆွေးနွေးချက်တစ်ခုတည်းကိုသာ မပြုလုပ်သင့်သည့် အကြောင်းပြချက် အများအပြားရှိပါသည်။ REDD+ စီမံကိန်းသည် အခြား သဘာဝသယံဇာတစီမံကိန်းများနှင့် သဘော သဘာဝချင်း မတူညီပါ။ REDD+ စီမံကိန်းမှ ထွက်ရှိလာမည့် ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ကို တိုက်ရိုက် မြင်နိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ကျယ်ပြန့်စွာ နားလည်ထားခြင်းလည်း မရှိသေးပါ။ သစ်တောအခြေပြု ကာဗွန်အသိ အမှတ်ပြုလက်မှတ်ရေးကွက်အတွက် ဈေးနှုန်း၊ စံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်၊ တည်ငြိမ်မှု စသည့်အရာများကို မသိရှိရသေးပါ။ တစ်ချိန်တည်းတွင်ပင် နိုင်ငံတကာအဆင့်၊ နိုင်ငံအဆင့်၊ ဒေသန္တရအဆင့်များတွင် စည်းမျဉ်း များနှင့် မူဝါဒများကို ဆက်တိုက်ဖော်ထုတ်လျက်ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် သစ်တောအများစုမှာ ပိုင်ရှင်ရှိပြီး အသုံးချနေဆဲ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုသစ်တောများမှ ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်ရရန် သစ်တောထွက် ပစ္စည်းထုတ်ယူနေမှုများနှင့် အပေးအယူ လုပ်ရန်လိုအပ်လာပါမည်။ ထို့ပြင် မူလပိုင်ရှင်၏ သစ်တော အသုံးချ ပိုင်ခွင့်နှင့် မြေပိုင်ဆိုင်မှုများပေါ်တွင်လည်း အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ အားမနာတမ်း ဝေဖန်ရလျှင် ဆန်းသစ်၍ အများအကျိုးအတွက်ရည်ရွယ်သည့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်ကို လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်သည့်အခါတွင် ယခင်က အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည့် ကျေးလက်ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းနှင့် သစ်တောထိန်းသိမ်းခြင်းလုပ်ငန်းများမှ အတွေ့အကြုံများကို အခြေခံထားသည့်တိုင် သစ်တောကဏ္ဍရှိ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအကြားတွင် ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် မသေချာမှုများလည်း ထွက်ပေါ်လာလျက်ရှိပါသည်။

⁷ UN-REDD is currently developing a trial process to seek village-level consent to the idea of a national REDD+ program in Indonesia and Vietnam.

REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်သည် သစ်တောများနှင့်ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးများနှင့် သစ်တောတွင်းရှိ သို့လှောင်ထားသည့် ကာဗွန်ကို မည်သို့ပိုင်သနည်းဆိုသည့် မေးခွန်းများကြောင့်လည်း ထပ်မံရှုပ်ထွေးလျက်ရှိပါသည်။ REDD+ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မြေအသုံးပြုခွင့် အာမခံချက်ရှိရန် လိုအပ်သဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတစ်ခုလုံးတွင် အစိုးရနှင့် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၊ ဒေသခံပြည်သူများအကြား အစဉ်အငြင်းပွားနေရသည့် သစ်တောမြေအသုံးပြုခွင့်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ပြန်လည်ထွက်ပေါ်လာစေပါသည်။ အစိုးရများအနေနှင့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်အရ လက်ရှိသစ်တောများမှ ငွေကြေး အကျိုးအမြတ်များရရှိရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိရာ ၎င်းတို့မည်သို့ ဆက်လက်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မည်ဆိုသည်မှာလည်း မရှင်းလင်းသေးပါ။

မြေအသုံးချမှုအာမခံချက်နှင့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်တို့အပေါ် ဥပဒေရေးရာကျွမ်းကျင်သူများ၏ မှတ်ချက်

"အမျိုးသောနိုင်ငံများအနေနှင့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဌာနတိုင်းရင်းသားပြည်သူများအား တိုက်ရိုက် ပါဝင်စေသည့် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ထားကြပါသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် တည်ငြိမ်သည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ပေါ်ပေါက်လာစေရန်အတွက် ဌာနတိုင်း ရင်းသားတို့၏ အခွင့်အရေးကို အခြားအရာများထက် ပိုမိုလေးစားလိုသည့် ဆန္ဒရှိရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် အယူခံလျှောက်ထားခွင့်၊ ရိုးရာဓလေ့ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ၊ မြေယာဆိုင်ရာ ရပိုင်ခွင့် များကို ဥပဒေကြောင်းအရ တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်များအား အပြီးသတ်ကာ အခိုင်အမာ ဆောင်ရွက်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။"

Baker and McKenzie; Covington and Burling LLP, 2009. Background Analysis of REDD Regulatory Frameworks. Report prepared for the Terrestrial Carbon Group and UN-REDD မှ ကောက်နုတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ www.terrestrialcarbon.org တွင် အကျယ်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ စာချုပ်စာတမ်းများ၊ ဥပဒေများနှင့်အညီ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစားလျက် ထိုအငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းမည်လား သို့မဟုတ် မြေယာများကို လည်းကောင်း၊ သို့လှောင်ထားသည့် ကာဗွန်များကိုလည်းကောင်း နိုင်ငံတော်အနေနှင့် ပိုင်ဆိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမည်လား ဆိုသည်မှာ မရှင်းလင်းပါ။ မြေယာသစ်တောများကို နိုင်ငံတော်တစ်ဦးတည်းကသာ ပိုင်ဆိုင်သည်ဆိုပါက သစ်တောများအား အသုံးချခွင့်ဆုံးရှုံးခြင်းနှင့် REDD+ မှရလာသည့် အကျိုးကျေးဇူးများကို ခွဲဝေခံစားရမည့် အခွင့်အရေးများကို ငြင်းပယ်ခံခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး သစ်တောပေါ်မှိုခိုနေရသည့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ဘဝကောင်းကျိုးနှင့် ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်စွမ်းတို့အပေါ်တွင် ရေရှည်ထိခိုက်နိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိနေပါသည်။

REDD+ ကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်ခံရမည့် ဒေသခံပြည်သူများအနေနှင့် REDD+ စီမံကိန်း သို့မဟုတ် အစီအစဉ်နှင့်ပတ်သက်သည့် လက်တွေ့လုပ်ငန်း မူဝါဒနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုအပြောင်းအလဲများအတွက် သဘောတူညီချက်ကိုပေးရန် သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်ရန် အခွင့်အရေးအပါအဝင် နိုင်ငံတကာကွန်ဗင်းရှင်းများ၊ နိုင်ငံအဆင့်ဥပဒေများ၊ စက်မှုလုပ်ငန်း စံသတ်မှတ်ချက်များအရ ပြဌာန်းထားသော အခွင့်အရေးများကို ပိုင်ဆိုင်ထားပါသည်။ FPIC အခွင့်အရေးဆိုသည်မှာ အစိုးရများနှင့် စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူများက ဆောင်ရွက်နေသော REDD+ စီမံကိန်းသည် အကျိုးသက်ရောက်ခံရမည့် ဒေသများ၏ အခွင့်အရေးကို အပြည့်အဝ လေးစားကြောင်း သေချာစေခြင်းပင်ဖြစ်ပါသည်။ သစ်တောများပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်း ပါဝင်သည့် ကာဗွန်လျှော့ချရေး စီမံကိန်းများကြောင့် ဆိုးရွားသည့် လူမှုဆိုင်ရာထိခိုက်မှုများ ကြုံတွေ့ခဲ့ဖူးသည့်အတွက် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ မြေယာနှင့်ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံအဆင့်မှ အသိအမှတ်ပြုသည်ဖြစ်စေ၊ မပြုသည် ဖြစ်စေ FPIC သည် ဌာနတိုင်းရင်းသား အုပ်စုများ၏ အခြေခံတောင်းဆိုမှုဖြစ်လာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတကာ တရားရုံးများကလည်း ကြီးမားသည့် တိုင်တန်းမှုများ အငြင်းပွားမှုများ ပေါ်ပေါက်လာပါက ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားကြောင်း ပြသသည့် သက်သေများကို ရှာဖွေလာကြပါသည်။¹

¹ Weitzner, V. 2009. *Bucking the Wild West - Making Free, Prior and Informed Consent Work*, Speaking Notes for Free, Prior and Informed Consent Panel, Prospector and Developer's Association of Canada annual convention, p3. Available at: www.nsi-ins.ca

REDD+ စီမံကိန်းများနှင့် မူဝါဒများသည် ကျေးလက်နေပြည်သူများအတွက် များစွာသောအကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေသော်လည်း ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအတွက် ပြင်းထန်သောဆိုးကျိုးများ ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်သည်ကို အောက်ပါ အတိုင်း သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ထားပါသည်။

- ရိုးရာလေ့ထုံးတမ်းစဉ်ဆက်မပြတ်မှုများ၊ ချိုးဖောက်ခံရခြင်းနှင့် အတင်းအကျပ်ခိုင်းခြင်း - ထို့ကြောင့် နေ့စဉ်သုံးနှင့် ဝင်ငွေလိုအပ်ချက်များအတွက် သစ်တောများအား အသုံးပြုခွင့်ဆုံးရှုံးခြင်း၊ မြေယာ အသုံးချမှု ပယ်ဖျက်မှုများနှင့် သစ်တောများအတွင်းမှ အတင်းအဓမ္မရွှေ့ပြောင်းခံရခြင်းတို့ပေါ်ပေါက် လာနိုင်ပါသည်။
- မြေအသုံးချရန် အသစ်များရေးဆွဲကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ခွဲခြားအပယ်ခံရခြင်း - ဒေသခံ ပြည်သူများအား သစ်တောပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်နိုင်စေရန် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုစနစ် မြေလျော့ပေးထားသည့် လက်ရှိ နည်းလမ်းများကို ပြန်လည်တင်းကျပ်ခြင်း၊ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်ခွင့်မပေးတော့ခြင်းစသည်ဖြင့် အစိုးရများသည် သစ်တောကာဗွန်မှ ငွေကြေးများကို နိုင်ငံအတွက် အသုံးချရန်ဦးတည်၍ မြေအသုံးချရန်အသစ်များ ရေးဆွဲကျင့်သုံး ခြင်း နည်းလမ်းကို အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။
- သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှု သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများမှ ကာဗွန်အခွင့်အရေးကို သီးခြားခွဲထုတ် ခြင်း - ထိုအခါတွင် ဒေသခံပြည်သူများသည် သစ်တောကာဗွန်စီမံကိန်းအသစ်များကြောင့် ရရှိနိုင်မည့် ငွေကြေးအကျိုး အမြတ်များ ကို ဥပဒေကြောင်းအရ ခံစားခွင့်မရှိတော့ချေ။
- (သစ်တော သို့မဟုတ် သစ်တောကာဗွန်များအတွက်) ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးများမရှိခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်များ မရရှိနိုင်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်မှုကုန်ကျစရိတ်နှင့် ကြားဖြတ်ကုန်ကျစရိတ်များ မတတ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် REDD+ အပါအဝင် ဂေဟစနစ်ဂန်ဆောင်မှုများအတွက် ငွေပေးခြင်း (Payment for Ecosystem Services - PES) အစီအစဉ်တွင် မပါဝင်နိုင်ခြင်း။
- ခေါင်းပုံဖြတ်ခံထားရသည့် ကာဗွန်စာချုပ်များ - မြေယာဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို ဆုံးရှုံးစေသည့် စာချုပ်များကို မသိနားမလည်ဘဲနှင့် လက်မှတ်ထိုးမိခြင်း၊ သစ်တောများဆုံးရှုံးသွားပါက တာဝန်ယူရခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးလိုက်ရသည့် မြေအသုံးချမှုများအစား မူလတန်ဖိုးထက်များစွာနှင့်သော ငွေပေးချေမှုကို လက်ခံရခြင်းတို့ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- ဒေသအတွင်း သို့မဟုတ် ပြင်ပမှ အခွင့်ထူးခံလူများက သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်သည့်စနစ် မပြည့်စုံမှုကို အခွင့်ကောင်း ယူကာ REDD+ မှ ရလာသည့် အကျိုးအမြတ်များကို သိမ်းကျုံးရယူသွားခြင်း။
- ဒေသတွင်းစားနပ်ရိက္ခာထုတ်လုပ်မှုကျဆင်းခြင်းကြောင့် စားနပ်ရိက္ခာခေါင်းပါးခြင်းနှင့် ဆင်းရဲတွင်း ပိုနက်စေခြင်း။⁴

ထိုသို့ လက်တွေ့ကျသော အကြောင်းရင်းများကြောင့် REDD+ စီမံကိန်းများတွင် FPIC အခွင့်အရေးအား လေးစားစေခြင်းကို ဥပဒေကြောင်းအရ ထည့်သွင်းရခြင်းဖြစ်သည်။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံ ပြည်သူများသည် REDD+ စီမံကိန်း တစ်ခု၏ အောင်မြင်မှုကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အထူးအရေးပါကြသူများ ဖြစ်သည်။ ဖန်လုံအိမ်ခြံမြေငွေများလျော့ချခြင်းကို အောင်မြင်စွာဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် စီမံကိန်း မူဝါဒ ချမှတ်ခြင်းနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ၎င်းတို့သည် အလွန်အရေးပါသည်။ သစ်တောအခြေပြု ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များရောင်းဝယ်ရာတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကိုယ်စား အသိအမှတ်ပြုထားသူ များက ဆောင်ရွက်သည့် လူမှုဆိုင်ရာစံသတ်မှတ်ချက်များ သို့မဟုတ် လုံခြုံစိတ်ချရမှု အစီအမံများအား အကဲဖြတ်ရာတွင်လည်း ၎င်းတို့ကို ဗဟိုပြုရပါသည်။ ထိုအကဲဖြတ်ချက်များက ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်များ၏ ခိုင်မာမှုနှင့် တန်ဖိုးတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေမည်ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အကြီးစားစီမံကိန်းများနှင့် ထိန်းသိမ်းရေးဧရိယာများ တည်ထောင်သည့် စီမံကိန်းများတွင် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း လိုအပ်ချက်များကြောင့် လုံလောက်စွာ အသိပေး၍ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းကို အဟန့်အတားဖြစ်စေပြီး အောင်မြင်မှုမရသည့်

⁴ Lawlor, K., and D. Huberman. 2009. *Reduced Emissions from deforestation and forest degradation (REDD) and human rights. Chapter 12 in Rights-based approaches: Exploring issues and opportunities for conservation*. Edited by J. Campese et al. IUCN and CIFOR, Bogor, Indonesia: 271. Available at: www.cgiar.cifor.org

သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းမရှိသည့်အတွက် ပေးဆပ်ရမည့်ဆုံးရှုံးမှုများ

ပီရှူးနိုင်ငံတွင် Newmont ကုမ္ပဏီက ပင်ရောက်လုပ်ကိုင်သည့် Yanacocha မိုင်း၏ ဖြစ်ရပ်သည် ဒေသခံပြည်သူများက စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးခံရမှုမရှိသည့်အခါတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ဆုံးရှုံးမှုများကို ပြသနိုင်သည့် အကောင်းဆုံး ဥပမာဖြစ်ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူများသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂.၂၃ ဘီလီယံ တန်ကြေးရှိသည့် Quilish မိုင်းတွင်းကို တူးဖော်ခြင်းမပြုရန် ကုမ္ပဏီကိုကန့်ကွက်ခဲ့ကြသဖြင့် လုပ်ငန်းများနှောင့်နှေးကာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၆၉ ဘီလီယံ ဆုံးရှုံးသွားရပါသည်။ ကုမ္ပဏီသည် မိုင်းတွင်းတူးဖော်ရန် သဘောတူညီချက်မရရှိခဲ့ဘဲ၊ နောက်ဆုံးတွင် Quilish မိုင်း တူးဖော်ခွင့်ကို အစိုးရထံသို့ ပြန်လည်အပ်နှံသွားခဲ့သည်။ ထိုအတွေ့အကြုံများကြောင့် Newmont သည် ကုမ္ပဏီအတွင်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး လက်ရှိ ဂါနာနိုင်ငံတွင် တူးဖော်နေသည့် Akyem မိုင်းလုပ်ငန်းတွင်မူ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူ (Stakeholder) များနှင့် ချိတ်ဆက်ဆွေးနွေးခြင်းကို တတ်နိုင်သမျှ အလေးပေးကာ ဆောင်ရွက်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင်လည်း အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာ အကြီးစား စီမံကိန်းကြီးများသည် ဒေသခံလူထု၏ လှုပ်ရှားကန့်ကွက်မှုကြောင့် ရပ်သွားရခြင်း နှောင့်နှေးသွားရခြင်းများရှိပါသည်။ ထိုင်း၊ လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယားရှိ ဒေသခံ လူထုများသည် ၎င်းတို့ဒေသတွင်း စီးပွားရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းစနစ်များကို ထိခိုက်စေမည့် စီမံကိန်းများကို အောင်မြင်စွာ စိန်ခေါ်နိုင်ခဲ့ပြီး စီမံကိန်းပုံစံများပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် ကုန်ကျစရိတ်များသော စီမံကိန်းနှောင့်နှေးခြင်းများ ဖြစ်သွားအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပြီ ဖြစ်ပါသည်။

Lehr, A., and G. Smith. 2010. Implementing a Corporate Free, Prior and Informed Consent Policy. Foley Hoag LLP, Boston and Washington, DC. မှကောက်နုတ်ထားပါသည်။ www.foleyhoag.com တွင် အကျယ်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဥပမာများစွာ ရှိပါသည်။⁵ ယင်းပြဿနာများတွင်ကား ရှုပ်ထွေးသော သဘောတရားနှင့် အစီအစဉ်များအကြောင်းကို အစအဆုံးနားလည်စေရန်အတွက် ရှင်းပြချိန် နည်းခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက် အလုံအလောက်မရခြင်း (သို့မဟုတ် လွှဲမှားနေခြင်း) ကြောင့် နားလည်မှု ကွဲပြားခြင်း သို့မဟုတ် ဂီရောဇီဖြစ်ခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များ မရှိခြင်း၊ ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို လုံလောက်စွာ ပံ့ပိုးကူညီပေးမည့် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုဆိုင်ရာ အစီအမံများမရှိခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားခြင်းဆိုသည်မှာ သဘောတူညီချက်ရရှိသည်နှင့် ပြီးဆုံးသွားသည်ဟု သတ်မှတ်နိုင်သည့် လုပ်ငန်းမဟုတ်ပါ။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများက ၎င်းတို့ ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းနိုင်သည့် အခွင့်အရေး၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေနှင့် ၎င်းတို့နယ်မြေပိုင်နက်ကိုထိပါးမည့် မည်သည့် စီမံကိန်းကိုမဆို ခွင့်ပြုရန် သို့မဟုတ် ခွင့်မပြုရန် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့် ရှိသည်။ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမည့်ပုံစံ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမည့် ပုံစံများကိုလည်း ၎င်းတို့နှင့်ကိုက်ညီသင့်တော်သည့် ပုံစံဖြစ်ရန်အတွက် တောင်းဆိုခွင့်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် FPIC နှင့် ပတ်သက်ပြီး ပထမဦးဆုံးဆောင်ရွက်ရမည့်အရာမှာ သက်ဆိုင်ရာ ဒေသခံများက FPIC ရယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်အား သဘောကျမှုမကျကို ဖော်ထုတ်ရန်ဖြစ်သည်။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများတွင် အလွန်ကွဲပြားခြားနားသည့် သယံဇာတစီမံခန့်ခွဲပုံ၊ အဖွဲ့အစည်းများ၊ နောက်ခံသမိုင်းများရှိနေသဖြင့် ၎င်းတို့ ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူသည့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမည့် ပုံစံ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမည့် ပုံစံများမှာလည်း အမျိုးမျိုး ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။

FPIC သည် အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသခံပြည်သူများက သဘောတူကြောင်း လက်မှတ်ထိုးလိုက်သည်နှင့် ပြီးဆုံးသွားသည့် သမားရိုးကျ လုပ်ငန်းစဉ်မဟုတ်ပါ။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများကို ထိုဒေသ၏ ပိုင်ရှင်၊ မန်နေဂျာ များအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းအားဖြင့် FPIC သည် စီမံချက်ရေးဆွဲခြင်း၊ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း စသည့် စီမံကိန်းအဆင့်တိုင်းတွင် ၎င်းတို့၏ဆန္ဒကို အလေးအနက်ထား ရယူရန် အာမခံချက်ပေးပါသည်။ FPIC သည် စီမံကိန်း၏ အရေးကြီးအဆင့်တိုင်းတွင် ဒေသခံပြည်သူများ၏ သဘောတူညီချက်ကို ရယူရန်အတွက် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများက ဆက်ဆံရေးလမ်းကြောင်းတစ်ခုအဖြစ် အမြဲမပြတ်ချိတ်ဆက်နေရန် လိုအပ်သော ဒေသခံများ၏ အခွင့်အရေးတစ်ခု အနေဖြင့် နားလည်ထားရမည်ဖြစ်ပါသည်။

⁵ Brandon, K., and M. Wells. 2009. Lessons for REDD+ from protected areas and integrated conservation and development projects. Chapter 19 in Realising REDD+: National strategy and policy options. Edited by A. Angelsen. CIFOR, Bogor, Indonesia. Available at www.cgiar.cifor.org

FPIC ပေါ်စင်သည့် သစ်တောကဏ္ဍနဲ့စီမံကိန်း - အိက္ခမဒေါ်နိုင်ငံ အန်းဒီးစ် တောင်တန်းဒေသမှဖြစ်ရပ်တစ်ခု

အိက္ခမဒေါ်နိုင်ငံ တောင်ပေါ်ဒေသတွင် ကာဗွန်လျှော့ချရန် သစ်ပင်စိုက်ပျိုးသည့် စီမံကိန်းတစ်ခုကို FPIC ရယူခြင်း မရှိဘဲ အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ရာ စီမံကိန်းကို ယုံယုံကြည်ကြည်နှင့်ပါဝင်ခဲ့သူ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံ ပြည်သူများ အနေနှင့် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းစနစ် စသည်ဖြင့် အဖက်ဖက်တွင် ဆိုးကျိုးများ ခံစားခဲ့ကြရပါသည်။ စီမံကိန်း စတင်၍ နှစ်အနည်းငယ်အကြာတွင် ဒေသခံပြည်သူများက အောက်ပါတို့ကို စောဒက တက်ခဲ့ကြပါသည်-

- ကာဗွန်ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် တစ်ဟက်တာချင်းအလိုက်ရရှိမည့် အသားတင်အမြတ်များအကြောင်းကို သင့်လျော်စွာ ရှင်းပြမှု မရှိခြင်း။
- စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့်အခါ ကြုံတွေ့ရနိုင်သည့် လူမှုဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေး ဆုံးရှုံးမှုအလားအလာများ၊ ကုန်ကျစရိတ်များ၊ ဥပဒေအကြောင်းအရာ တာဝန်ခံမှုများကို ကြိုတင်အသိပေးမှုမရှိခြင်း။
- ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်နှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့၏ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဆောင်ရွက်ပုံ၊ ပင်ငွေမည်သို့ ရရှိပုံတို့ကို ရှင်းပြအကြံပြုမှုမရှိခြင်း။
- ဒေသခံများနှင့် ခေါင်းဆောင်များက နှစ်ရှည်သဘောတူစာချုပ်များကို လက်မှတ်မရေးထိုးမီ လျော်ကြေးဖြစ်ဒဏ်ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာ များကို ကြိုတင်ရှင်းပြအသိပေးမှုမရှိခြင်း။
- FPIC နှင့်ပတ်သက်၍ ကိုယ်တိုင်ပြဌာန်းထားသော စည်းမျဉ်းများကို ကိုယ်ကျိုးအတွက် သုံးခြင်း သို့မဟုတ် အလွဲသုံးစားပြုလုပ်ခံရခြင်း။
- စီမံကိန်းအတွက် ကျေးရွာပိုင်ဆိုင်မှုစာချုပ်ကို ပေးလိုက်ရသောကြောင့် စီးပွားရေးဟန်ချက်ပျက်သွားခြင်း။
- သစ်တောကာဗွန်မှရသည့် ငွေကြေးအများစုကို စာချုပ်တွင် သတ်မှတ်ထားသည့် နည်းပညာလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ပြင်ပ ကျွမ်းကျင်သူများ ငှားရမ်းရာတွင် အသုံးပြုလိုက်ခြင်း။
- စာချုပ်ပါအချက်များအတိုင်း ပြည့်မှီအောင် အချိန်မှီဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သော်လည်း ငွေပေးချေရန် နှောင့်နှေးခြင်း။
- ကတိပြုထားသည့် ငွေကြေးပမာဏနှင့် အလုပ်အကိုင်နေရာ မရရှိခြင်း။
- စီမံကိန်းတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူ များစွာမှာ စာချုပ်ပါ အချက်များကို ဖောက်ဖျက်မိသောကြောင့် (ဥပမာ သစ်ပင်များ မတော်တဆ မီးထိပါသွားခြင်း) ငွေကြေးပြန်လည်လျော်ပေးရသဖြင့် အကြွေးတင်ခြင်း။
- စာချုပ်ပါ လျော်ကြေးဖြစ်ဒဏ် သတ်မှတ်ချက်များအရ ကြီးလေးသော ဒဏ်ငွေများပေးဆောင်ရခြင်း။
- အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် သစ်တောလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်သည့်အခါစာရင်းအမှားများကြောင့် ငွေကြေးပေးမိခြင်းမျိုးကို ပြန်လျော်ရသည့်အတွက် အကြွေးတင်သွားခြင်း။
- မမျှော်လင့်သော လုပ်ငန်းကုန်ကျစရိတ်များ (ဥပမာ - ပျိုးပင်များမအောင်မြင်သည့်အခါ အစားထိုးပေးရခြင်း) အတွက် လျော်ကြေးငွေများ စိုက်ထုတ်ခြင်း။
- ကိစ္စရပ်တစ်ခုစွာ စာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်းမရှိသဖြင့် (တာကယ်မဟုတ်သော်လည်း) ဘိုးဘွားပိုင်မြေများ ကိုပါ သိမ်းယူမည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခြင်း။
- ကုမ္ပဏီ၏အသုံးစရိတ်များ၊ ကုမ္ပဏီအရာရှိများက ငြင်းပယ်သည့် ပုံမှန်စာရင်းများနှင့်ပတ်သက်၍ စောဒကတက်ခြင်း၊ မေးခွန်းထုတ်ခြင်း။

Granda, P., 2005. Carbon Sink Plantations in the Ecuadorian Andes: Impacts of the Dutch FACE-PROFAFOR monoculture tree plantations' project on indigenous and peasant communities. WRM Series on Tree Plantations No.1. WRM, Montevideo. မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။ www.wrm.org.uy တွင် အကျယ်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

သိထားရန်လိုအပ်သော
အမေးများသည့် မေးခွန်းများ

သိထားရန်လိုအပ်သော အမေးများနှင့် မေးခွန်းများ

ယခုအခန်းတွင် FPIC သဘောတရား၏ မူလအစနှင့် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာမှု၊ FPIC ကို သိုင်းဂိုင်းထားသော ဥပဒေမူဘောင်၊ FPIC ရယူရာတွင် ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည့် အခြေခံ အဆင့်များ အကျဉ်းချုပ်တို့ အပါအဝင် FPIC အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများအပေါ် ချိန်ညှိသုံးသပ်ချက်များကို အမေးအဖြေပုံစံဖြင့် ရေးသား တင်ပြ ထားပါသည်။

ကြိုတင်၍ ပြည်ပြည်ဆုံစုံအသိပေးထားပြီး လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ထားသော သဘောတူညီချက် (FPIC) ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်း။

FPIC တွင်ပါဝင်သည့် အနှစ်သာရ လေးရပ်သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခုဆက်စပ်နေသဖြင့် ဘုံနားလည်မှု တစ်ခု ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် အခက်အခဲရှိပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် FPIC သည် ဖြစ်စဉ် များနှင့် ရလဒ်များကို ပေါင်းစပ်ထားသောကြောင့်ဖြစ်ပြီး၊ အခြားတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတွင်မူ အဆိုပြု ထားသော လုပ်ငန်း တစ်ခုနှင့်ပတ်သက်၍ သီးခြားအောင်မြင်မှုများကို အချိန်ကိုက် ရရှိရန်လိုအပ်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

FPIC တွင်ပါဝင်သည့် အနှစ်သာရများကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာလေ့လာခြင်းမပြုမီ၊ FPIC နှင့်မသက်ဆိုင်သည်များကို ဆန်း စစ် လိုပါသည်။ FPIC သည် ဒေသခံများကိုယ်တိုင်ပါဝင်သည့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှု (participatory engagement) ဟုတ်၊ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်း (negotiations) ဟုတ်၊ ဆွေးနွေးအကြံပြုခြင်း (consultation) လည်း မဟုတ်ပါ။ အထက်ဖော်ပြပါ လုပ်ငန်းစဉ် အားလုံးသည် FPIC ရယူရာတွင် အသုံးပြုရမည့် နည်းလမ်းများ ဖြစ်ကြပါသည်။

ပြည်သူများသည် မိမိတို့၏အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းစနစ် သို့မဟုတ် ကောင်းကျိုးချမ်းသာကို တိုက်ရိုက် အကျိုး သက်ရောက်စေမည့် ပြင်ပမှ တင်သွင်းလာသည့် မူဝါဒများ၊ အစီအစဉ်များ၊ လုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ၎င်းတို့ မွေးရာပါ အခြေခံအခွင့်အရေးကို အသုံးပြုလျက် ခွင့်ပြုမည်၊ ခွင့်မပြုမည်ကို သဘောထားပေးရသည့် အခြေ အနေတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုရနိုင်ပါသည်။

FPIC အခွင့်အရေးကို ထိရောက်မှုရှိသည့် လက်ရှိဆွေးနွေးအကြံပြုလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု သို့မဟုတ် ဒေသခံ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖဟာကျဟာများတွင် ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်နိုင်သည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေနှင့်လည်း ချဲ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် ပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်အတွင်း ဒေသခံပြည်သူများကို ပါဝင်ခွင့်များစွာပေးသည့်အခါတွင် ၎င်းတို့သည်အပြောင်း အလဲများနှင့် ပတ်သက်ပြီး လုပ်ငန်းစဉ်များမှ ရလဒ်အထိ တက်ကြွစွာ ဖော်ထုတ်ရာတွင် ပါဝင်ထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် သဘောတူညီချက် ရယူရာတွင် အချိန်နှင့် အားစိုက်မှု နည်းပါးနိုင်ပါသည်။

FPIC အနှစ်ချုပ်အဖြစ် အများဆုံးရည်ညွှန်းခံရသည့် စာတမ်းတစ်ခုမှာ ၂၀၀၅ ခုနှစ် ကုလသမဂ္ဂ ဌာန တိုင်းရင်း သားများရေးရာ စတုတ္ထကြိမ်မြောက် ဝန်ဆောင်မှုအစည်းအဝေး (United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues - UNPFII) တွင် သဘောတူခဲ့သည့် စာတမ်းဖြစ်သည်။

နောက်ပိုင်းတွင် FPIC နှင့်ပတ်သက်ပြီးရေးသားထားသည့် စာတမ်းအများစုမှာ ယင်းစာတမ်းပေါ်တွင် အခြေပြုပြီး အနှစ်သာရ တစ်ခုချင်းစီကို ကွဲပြားစွာရှင်းပြထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အနှစ်သာရများအားလုံးကို နားလည်ရန်နှင့် အားလုံးသဘောတူသည့် ဘုံနားလည်မှုတစ်ခုတည်ဆောက်ရန်အတွက်မှာမူ လုံလောက်သော အချိန်အတိုင်းအတာ တစ်ခုလိုအပ်ပါသည်။ နောက်ထပ် သတ်မှတ်ချက်များအဖြစ် စီမံကိန်းများ မစတင်မီ ဒေသခံများအား ခြိမ်းခြောက်မှုကင်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ကြိုတင်အသိပေးထားရန်လိုအပ်ခြင်း နှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေနှင့် ၎င်းတို့ သဘောတူရမည့်အရာကို တိကျစွာနားလည်ထားရန် လိုအပ်ခြင်းတို့ ပါဝင်လာပါသည်။

ကြိုတင်၍ ပြည်ပြည်ဆုံအသိပေးထားပြီး လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ထားသောသဘောတူညီချက်၏ အနှစ်သာရများ

လွတ်လပ်စွာ (Free) ဆိုသည်မှာခြိမ်းခြောက်မှု၊ ကြီးကိုင်ခြယ်လှယ်မှု သို့မဟုတ် လိမ်ညာလှည့်ခြားမှုများ မရှိခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

ကြိုတင်၍ (Prior) ဆိုသည်မှာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဆွေးနွေးအကြံပြုခြင်း/အားလုံး၏ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း ဖြစ်စဉ်များတွင် အချိန်လိုအပ်သည်ကို သိရှိလေးစားပြီး ခွင့်ပြုချက်မရရှိမီ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းများမစတင်မီ လုံလောက်သော အချိန်တစ်ခုပေး၍ သဘောတူညီချက် တောင်းခံရမည် ကို ဆိုလိုပါသည်။

အသိပေးခြင်း (Informed) ဆိုသည်မှာ အနည်းဆုံး အောက်ပါအချက်များပါဝင်သော သတင်းအချက်အလက်များ ပံ့ပိုး ပေးခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်-

- (က) အဆိုပြု စီမံကိန်း သို့မဟုတ် လုပ်ငန်း၏ သဘောသဘာဝ၊ အရွယ်အစား၊ တိုးတက်မှုနှုန်း၊ နောက်ပြန်လှည့်နိုင်မှု နှင့် လုပ်ငန်းနယ်ပယ်၊
- (ခ) စီမံကိန်း သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရမည့် အကြောင်းရင်းနှင့် ရည်ရွယ်ချက်၊
- (ဂ) အထက်ဖော်ပြပါအချက်များကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် ယူရမည့်အချိန်။
- (ဃ) စီမံကိန်းကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်ခံရမည့် ဖရိယာများ၏ တည်နေရာ။
- (င) ကြိုတင်ကာကွယ်ရေးမူဝါဒကို အခြေပြုလျက် မျှတသော အကျိုးစီးပွားခွဲဝေပေးမှု၊ အလားအလာရှိသော ထိခိုက်မှုအန္တရာယ်များအပါအဝင် စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုများအား ကြိုတင်ဆန်းစစ်ခြင်း။
- (စ) (ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍဝန်ထမ်းများ၊ သုတေသနအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရဝန်ထမ်းများနှင့် အခြားပတ်သက်နေသူများ အပါအဝင်) အဆိုပြုထားသော စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပါဝင်မည့်သူများ။

သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း (Consent) - ဆွေးနွေးအကြံပြုခြင်း (Consultation) နှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်း (Participation) တို့သည် သဘောတူညီချက် ရယူသည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အလွန်အရေးကြီးသည့် အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ပါသည်။ ဆွေးနွေးအကြံပြုသည့်အခါတွင် စိတ်ကောင်းစေတနာထားလျက် ဆောင်ရွက်ရမည်။ စီမံကိန်း နှင့် စပ်ဆိုင်နေသူများအနေနှင့် သင့်တော်ကောင်းမွန်သည့် ဖြေရှင်းပုံများကို ဖော်ထုတ်ရန်အတွက် အပြန်အလှန် လေးစား၍ စိတ်စေတနာကောင်းဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိရှိ ပါဝင်ပြောဆိုနိုင်သည့် ဆွေးနွေးပွဲဝိုင်းကို တည်ဆောက်ထား ရပါမည်။ ဆွေးနွေးအကြံပြုသည့်အခါတွင် အချိန်ယူဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အကျိုးစီးပွားဆက်စပ်သူများအကြား တွင် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်နိုင်ရန် ထိရောက်သော ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းတစ်ခု လိုအပ်ပါသည်။ ဌာနေ တိုင်းရင်းသားများအနေနှင့် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်ထားသော ကိုယ်စားလှယ်များဖြင့် လည်းကောင်း၊ အစဉ်အလာထုံးတမ်းနည်းလမ်းများအရလည်းကောင်း၊ အခြား အဖွဲ့အစည်းများမှ တစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ရပါမည်။ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးတူညီစွာဖြင့် မိမိအမြင်ကို ပါဝင်အောင်ပြောဆိုနိုင်ခွင့်သည် အရေးကြီးသကဲ့သို့ ဌာနေတိုင်းရင်းသား အမျိုးသမီးများ ပါဝင်ခွင့်ရရန်လည်း မရှိမဖြစ် လိုအပ်ပါသည်။ ကလေးငယ် များနှင့် လူငယ်များ ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ရန်လည်း သင့်တော်သလို ထည့်သွင်းပေးရမည်ဖြစ်သည်။ မည်သည့် စာချုပ် ကိုမဆို သဘောတူခွင့်ပြုခြင်းဆိုသည်မှာ ယင်းခွင့်ပြုသည့် အကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဌာနေတိုင်းရင်းသား များအနေနှင့် အကျေအလည်နားလည်ပြီးဖြစ်သည်ဟု ဘာသာပြန်ဆိုနိုင်ပါသည်။

From: UN Permanent Forum on Indigenous Issues (UNPFII), 2005. Report of the International Workshop on Methodologies Regarding Free Prior and Informed Consent and Indigenous Peoples. Document E/C.19/2005/3, submitted to the Fourth Session of UNPFII, 16-17 May. မှ ကောက်နုတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ www.un.org တွင် အပြည့်အစုံကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

FPIC အခွင့်အရေး မည်သို့ပေါ်ပေါက်လာသနည်း။

မူလက ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးအတွက် အခြေပြုစဉ်းစားရာမှ ပေါ်ပေါက်လာသော FPIC သည် သမိုင်း နောက်ခံ၊ ဓလေ့ထုံးစံအစဉ်အလာနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် မြေများနှင့်ပတ်သက်၍ လူသားအားလုံး၏ မြေယာနှင့် ပိုင်နက် နယ်မြေဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးအဖြစ် တိုးတက်ချိတ်ဆက်လာလျက်ရှိပါသည်။^၁

လေးလံခေါင်းပါးသည့် ဒေသများတွင် နိုင်ငံရေး အာဏာမရှိသော ဌာနတိုင်းရင်းသားများသည် ၎င်းတို့အတွက် နိုင်ငံမာသော ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးရှိသည့် သယံဇာတအရင်းအမြစ်များအား နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရများ၊ ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက အသုံးချရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့်အခါတွင် ၎င်းတို့အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးခြင်း မရှိသောကြောင့် FPIC သည် ဌာနတိုင်းရင်းသားများအတွက် အဓိက ဦးတည်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သီအိုရီအရ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားခြင်းဆိုသည်မှာ ဒေသခံပြည်သူများ၏ လူနေမှုဘဝများကို အကျိုးသက်ရောက်စေမည့် မည်သည့်စီမံကိန်း၊ မည်သည့်မူဝါဒ အပြောင်းအလဲမျိုးတွင်မဆို အသုံးချရန်ဖြစ်ပါသည်။ လက်တွေ့တွင်မူ ဒေသခံများက အသုံးချနေသော (သို့မဟုတ်) ပိုင်ဆိုင်ထားသော မြေနှင့် သယံဇာတများအား ထုတ်ယူအသုံးချမည့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၊ သစ်တောလုပ်ငန်း၊ စိုက်ခင်းတည်ထောင်ခြင်း လုပ်ငန်းများကဲ့သို့သော စီးပွားရေးကဏ္ဍအတွက်သာ ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုနေကြပါသည်။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ပြဌာန်းပိုင်ခွင့်ကို ပိုမို လေးစားလာခြင်း၊ ၎င်းတို့အား သမိုင်းစဉ်ဆက်ခွဲခြား ဆက်ဆံမှုကို အသိအမှတ်ပြုလာခြင်းနှင့် ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေ သို့မဟုတ် ရိုးရာအစဉ်အလာအရပိုင်စိုးခဲ့သည့် မြေများအား သိမ်းယူခဲ့မှုတို့ကို ဝန်ခံအသိအမှတ်ပြုလာခြင်း စသည့် အကြောင်းတရားများကြောင့် FPIC အခွင့်အရေးများ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

REDD+ တွင် FPIC ရယူရန် အဘယ်ကြောင့် လိုအပ်ပါသနည်း။

REDD+ စီမံကိန်းများ၊ အစီအစဉ်များကို ဒေသခံများက ယုံကြည်လက်ခံလာရန်အတွက် သယံဇာတ ရင်းမြစ်များ သုံးစွဲရန် သဘောတူညီချက်ရရှိရေးဆွေးနွေးရာတွင် ယင်းသစ်တောဧရိယာကို မှီခိုနေရသည့် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ နှစ်ဦးလုံး၏ အခွင့်အရေးနှစ်ရပ်လုံးကို အသိအမှတ်ပြုရန် လိုအပ်သည် ဟူသောအချက်ကို ပိုမို လက်ခံလာကြပါသည်။ ထိုသို့ အသိအမှတ်ပြုပါက ပဋိပက္ခ များသို့ ဦးတည်နိုင်ခြင်းနှင့် မူလအသုံးချနေသည့် ရင်းမြစ်များကို ကန့်သတ်လိုက်ခြင်းကြောင့် အသက်မွေး ဝမ်းကြောင်းစနစ်များ ပြောင်းလဲသွားကာ မညီမျှသည့် ရလဒ်များ ထွက်လာနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဒေသခံ ပြည်သူများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း မည်သူက မည်သည့် မြေနှင့်ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများအား ပိုင်ဆိုင်သည်ကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ရန်မှာ အလွန် အရေးကြီးသည့် အဆင့်တစ်ဆင့် ဖြစ်ပါသည်။

မြေနှင့်သယံဇာတရင်းမြစ်များဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို လေးစားခြင်းဆိုသည်မှာ အာမခံချက် မရှိသည်ကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ပြင်ပမှစီမံကိန်းလုပ်သူများက ဒေသခံပြည်သူများကို စနစ်တကျ လိမ်လည်ခြင်း၊ သတင်းမှားပေးခြင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းများဖြင့် ပြင်ပမှ ဖိအားများသက်ရောက်စေ၍ သယံဇာတ ရင်းမြစ်များကို အမြတ်ထုတ်သည့် အဖြစ်အပျက်များ ရှိ တတ်ပါသည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် ဌာနတိုင်းရင်းသား တို့ကို FPIC အရ မိမိတို့အခွင့်အရေးများကို သဘော ပေါက်စေရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ပေးမည့်သူရှိရန် လိုအပ်လာပါသည်။ အခွင့်အရေးများအား ဆုံးဖြတ်ခြင်း အတွက် အခြေပြုဥပဒေများကို အပိုင်း(၁) တွင်ဖော်ပြထားပြီး ထို အခွင့်အရေးများ ရရှိရေးဆောင်ရွက်ရာတွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ၏ လက်တွေ့ပူးပေါင်းပါဝင်မှုများကို အပိုင်း (၄) တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

REDD+ လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်ရာတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာစေရန်အတွက် တွန်းအားပေးနေသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်မှာ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများအား REDD+ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ငန်းများကို ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်မှု မရှိပါက တစ်ချက်လွတ် ငြင်းပယ်နိုင်ရန် ဆုံးဖြတ်ခွင့်အာဏာ ပေးအပ်ထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် အစိုးရများသည် REDD+ မဟာဗျူဟာများ ဖော်ထုတ်ရာတွင် အမျိုးသားအကျိုး စီးပွားအကြောင်းပြချက်ဖြင့် မမျှတသော မူဝါဒများကို ချမှတ်တတ်ကြလေ့ရှိပါသည်။ FPIC အခွင့်အရေးကို အလေးထား ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် တိုက်ရိုက် အကျိုးသက်ရောက်ခံရသူများ၏ သီးခြားအကျိုးစီးပွားများ ရရှိစေရန် သေချာစေရမည်ဖြစ်ပါသည်။ မရေရာ၍ ယေဘုယျဆန်သော အကျိုးအမြတ်များကို မပြောဆိုမီ ၎င်းတို့၏ သဘောတူညီချက်ကို ရယူရမည်ဖြစ်ပါသည်။ FPIC အကြောင်းအရာတွင် သဘောတူညီချက်ဆိုသည်မှာ ဒေသခံပြည်သူ တစ်ဦးချင်းစီမှ သဘောတူညီချက် ရယူခြင်းကို မဆိုလိုပါ။ စုပေါင်းစဉ်းစားပြီး ရိုးရာအစဉ်အလာအရ ဆောင်ရွက်သည့် ဆွေးနွေးပွဲ၊ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် သဘောတူညီမှုရယူသည့် အလေ့အထများကို အသုံးပြု၍ အများစု၏ သဘောတူညီချက်ကို ရယူခြင်းဖြစ်ပါသည်။ FPIC နှင့်

^၁ Colchester, M., and M.F.Ferrari. 2007. Making FPIC – Free, Prior and Informed Consent – Work: Challenges and Prospects for Indigenous Peoples. Forest Peoples Programme, Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.

ပတ်သက်သည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် စာချုပ်စာတမ်းများကို အောက်ဖော်ပြပါအခန်း၏ ပထမပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားပြီး FPIC အခွင့်အရေး၏ နိုင်ငံမူအတိုင်းအတာကို ဒုတိယပိုင်း တွင် ဆွေးနွေးထားပါသည်။

စီမံကိန်းတစ်ခုသည် မည်သည့်အချိန်တွင် FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားရန် လိုအပ်ပါသနည်း။

သဘောတူညီချက်ဆိုသည်မှာ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ရန် ထာဝရသဘောတူသည့် လူမှုဆိုင်ရာခွင့်ပြုချက် (social license) ရရှိသော တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့် ပြီးဆုံးသည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခုမဟုတ်ပါ။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများက "သဘောတူညီချက်အရင်" ဟု ပြောကြားလေ့ရှိသည့်အတိုင်း ထပ်တလဲလဲဆောင်ရွက်ရမည့် ဖြစ်စဉ်တစ်ခု၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပြီး၊ စီမံကိန်းအဆင့်တိုင်းတွင် စဉ်ဆက်မပြတ်စောင့်ကြည့်ခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်းနှင့် ထပ်မံအတည်ပြုခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အတူပင် သဘောတူညီချက်ကို ငြင်းပယ်ခံရခြင်းသည်လည်း အမြဲတမ်း တည်ရှိနေခြင်းမဟုတ်ဘဲ အခြေအနေများ အပြောင်းအလဲရှိသည့်အခါ သို့မဟုတ် သဘောတူညီသည့် အခြေအနေရှိလာသည့်အခါများတွင် အခွင့်အရေး ပိုင်ဆိုင်သူများအနေနှင့် ပြန်လည် သုံးသပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ဒေသခံများအနေနှင့် စီမံကိန်း၏ အကျိုးအမြတ်များကို ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့်သိလာပြီးပါက စီမံကိန်းများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အပေါင်းလက္ခဏာဆန်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချလာနိုင်ပါသည်။

FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားခြင်း

FPIC ကို တထိုင်တည်းဆုံးဖြတ်ရသည့်အရာ၊ သဘောတူခြင်း ငြင်းပယ်ခြင်းအတွက် မဲခွဲဆုံးဖြတ်ရမည့်အရာ သို့မဟုတ် အုပ်စုတစ်စုသို့မဟုတ်တစ်ဦးတစ်ယောက်၏တစ်ချက်လွှတ်အာဏာမဟုတ်သည်ကို နားလည်သဘောပေါက်ထားရပါမည်။ FPIC သည် အကျိုးသက်ရောက်ခံရမည့် ဒေသခံများကို ၎င်းတို့အတွက် ရလဒ်ကောင်းများရရှိစေမည့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ရာ တွင် အခွင့်အရေး အပြည့်အဝပေးကာ ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၊ ဒေသခံပြည်သူများ၊ အစိုးရနှင့် ကုမ္ပဏီများအကြား အပြန်အလှန်မနှစ်နာစေသည့် သဘောတူညီချက် ရရှိရန်အတွက် ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီများ အနေဖြင့် ဒေသခံပြည်သူများက စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်မည်ကို လက်ခံလာနိုင်စေရန်၊ စီမံကိန်း မည်သို့ ဆောင်ရွက်မည်ကို ပါဝင် ဆွေးနွေးလာစေရန်နှင့် ကုမ္ပဏီအား စီမံကိန်းလုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်ခွင့်ပြုသည့် လူမှုသဘောတူညီချက် ပေးလာရန်အတွက် လုံလောက်သည့် ဆွဲဆောင်မှုများဖြင့် ကမ်းလှမ်း ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

From: Salim, E. 2003. Striking a Better Balance: The Final Report of the Extractive Industries Review. Extractive Industries Review, Jakarta and Washington, DC. မှ ကောက်နုတ်ထားပါသည်။ www.worldbank.org တွင် အကျယ်ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

REDD+ စီမံကိန်းများတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို မည်သည့်ဥပဒေပြဌာန်းချက်များက ခြံခံပေးထားသနည်း။

REDD+ စီမံကိန်းများတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်အတွက် မည်သည့် ဥပဒေပြဌာန်းချက်များက ကူညီပံ့ပိုးပေးထားသနည်း။ FPIC သဘောတရားသည် ဆက်လက်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေဆဲဖြစ်သကဲ့သို့ ယင်း တွင် ပါဝင်သည့် အနှစ်သာရများကိုလည်း နိုင်ငံတကာသဘောတူညီချက်များနှင့် စာချုပ်စာတမ်းများအရ အသိအမှတ်ပြုထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာပြဌာန်းချက် တစ်ခုချင်းစီကို အောက်တွင် အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြထားပါသည်။ အကျယ်ကို နောက်ဆက်တွဲ (၁) တွင်ဖော်ပြထားပါသည်။

- ကုလသမဂ္ဂ ဌာနတိုင်းရင်းသားများဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကြေညာချက် (The United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples - UNDRIP) တွင် FPIC နှင့် ပတ်သက်ပြီး အပြည့်စုံဆုံး ဖော်ပြထားကာ နိုင်ငံများအနေနှင့် ရိုးရာထုံးတမ်းဓလေ့အရ မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် အသုံးချပိုင်ခွင့်တို့ အပါအဝင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးကို မည်သို့အလေးထားရမည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားပါသည်။
- နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်း ကွန်ဗင်းရှင်း အမှတ် ၁၆၉ (International Labour Organization Convention No. 169) တွင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ မြေယာဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများနှင့် ၎င်းတို့၏ သယံဇာတရင်းမြစ်များနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းစနစ်များကို အကျိုးသက်ရောက်စေမည့် ဆုံးဖြတ် ချက်တိုင်းတွင် ပင်ရောက်ပါဝင်နိုင်ခွင့်ကို အာမခံပြဌာန်းပေးထားပါသည်။

- **စီဝမျိုးကွဲများဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း (The Convention on Biological Diversity)** အရ အစိုးရများသည် ဌာန တိုင်းရင်းသားများကိုလည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏ယဉ်ကျေးမှုကိုလည်းကောင်း၊ ကာကွယ်ပေးရမည် ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ ဌာန အသိပညာပေးဟုတ်များကို အသုံးပြုမည်ဆိုပါက ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် ရယူရမည်ဟု အသိအမှတ်ပြု ပြဌာန်း ထားသည်။
- **ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်ကွန်ဗင်းရှင်း (The United Nations Framework Convention on Climate Change - UNFCCC)** သည် (၁၆) ကြိမ်မြောက်ညီလာခံ ဆုံးဖြတ်ချက် (Cancun သဘောတူညီချက်) ၏ နောက်ဆက်တွဲ (၁) တွင် UNDRIP ကို ရည်ညွှန်း ထားပါသည်။ ထိုနောက်ဆက်တွဲအရ REDD+ ဆောင်ရွက်သည့်အခါ အလေးထားရမည့် ဘေးကင်း လုံခြုံမှုဆိုင်ရာ အစီအမံများကို တိုးမြှင့်သင့်ကြောင်းကို အသေးစိတ် ဖော်ပြထားပါသည်။ ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံကြီးက UNDRIP ကို သဘောတူထားပြီး ဖြစ်သည့်အတွက် ယင်းတွင် ဖော်ပြထား သည့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အသုံးပြုရမည့် FPIC ဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များကိုလည်း အလေးထား ရတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဘေးကင်းလုံခြုံမှုဆိုင်ရာ အစီအမံများတွင်လည်း REDD+ စီမံကိန်းများ ဆောင်ရွက်သည့်အခါ ဌာန တိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူတို့က ပြည့်ဝထိရောက်စွာ ပါဝင်စေရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားရှိပါသည်။ ထိုပြဌာန်း ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် FPIC အခွင့်အရေး အား လေးစားရန် လိုအပ်ပါသည်။
- **ကုလသမဂ္ဂ REDD အစီအစဉ် (UN-REDD)** သည် FPIC နှင့် UNDRIP စည်းမျဉ်းများကို တင်းတင်း ကျပ်ကျပ် လိုက်နာရန် လမ်းညွှန်သတ်မှတ်ထားသည်။
- **ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ သစ်တောကာဗွန်မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း (The World Bank's Forest Carbon Partnership Facility - FCPF) နှင့် သစ်တောရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အစီအစဉ် (Forest Investment Program - FIP)** တို့သည် FPIC ရယူရန် ရည်ညွှန်းကြသော်လည်း ဒေသခံများအနေနှင့် အဆိုပြုစီမံကိန်းအား ငြင်းပယ်နိုင်သည့်အခွင့်အရေးကို အာမခံချက် မပေးထားပါ။
- **အလွတ်သဘောကာဗွန်ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များ (Voluntary carbon market standards - VCS)** သည် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ဆွေးနွေးအကြံပြုခြင်းကို ရည်ညွှန်းသော်လည်း FPIC ကိုမူ ရည်ညွှန်းခြင်းမရှိပါ။ သို့ရာ တွင် ရာသီဥတု၊ ဒေသခံနှင့် စီဝမျိုးကွဲဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များ (The Climate, Community, and Biodiversity Standards - CCB) တွင်မူ စီမံကိန်းကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်ခံရမည့် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူ များ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားဖော်ဆောင်ပေးထားကြောင်း သက်သေခံစာရွက်စာတမ်းများ လိုအပ်ပါသည်။
- **REDD+ ၏ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များ (REDD+ Social and Environmental Standards)** ကို နိုင်ငံအဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အဆင့် REDD+ စီမံချက်များတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် အထူး ပြင်ဆင် ရေးဆွဲထားသည်။ စီမံကိန်းများအတွက်သာမက ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအတွက် FPIC အရေးကြီးပုံကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များဖြစ်ပါသည်။ ထိုစံသတ်မှတ်ချက်များကို CARE International၊ the Climate, Community, and Biodiversity Alliance အဖွဲ့များ၏ ကူညီမှုဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများမှ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများဦးဆောင်ကာ ဖော်ထုတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။⁷

နိုင်ငံအဆင့်တွင်ဖြစ်စေ ပြည်နယ်အဆင့်တွင်ဖြစ်စေ FPIC ကို ဥပဒေများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများဖြင့် ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြထားခြင်းမရှိသည့် ဒေသများတွင်ပင် လူ့အခွင့်အရေး၊ သတင်းအချက်အလက် ရယူခွင့်၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း၊ ဒေသခံများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်လိုအပ်ခြင်း စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် ပြဌာန်းချက်များ ရှိနေတတ်ပါ သည်။

FPIC ကို အလေးထားသည့် စီမံကိန်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် မည်သည့်အရာများ ပါဝင်သနည်း။

REDD+ အကြောင်းအရာတွင် FPIC ရယူခြင်းဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အချက်များကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ထိုဖြစ်စဉ်တွင် သဘောတူညီချက်ယူရမည့်အဆင့် (၃) ဆင့် ပါဝင်ပါသည်။

- ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောများကို အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေမည့် REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခု အတွက် စိတ်ကူးအစီအစဉ်ကို ဆွေးနွေးရန် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း။
- စီမံကိန်း အသေးစိတ်အစီအစဉ်များရေးဆွဲရာတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း။
- စီမံကိန်းကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း။

⁷ See www.climate-standards.org to download the REDD+ Social and Environmental Standards.

ထို သဘောတူညီချက်များကိုရရှိရန်အတွက် အသေးစိတ် ပြုလုပ်ထားသည့် စစ်တမ်းများ၊ သုံးသပ်ချက်များ၊ ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းမှုများ ဆက်တိုက်ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။

လွတ်လပ်စွာ (Free)

- ဆွေးနွေးအကြံပေးခြင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်းများဆောင်ရွက်ရန်အတွက် နှစ်ဖက်သဘောတူထားသည့် အချိန်၊ နေရာ ဖြစ်ရမည်။ ခြိမ်းခြောက်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ရှိသည်ဟု နှစ်ဖက်က ယူဆထားသူများ မပါစေရ။
- စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူ (အကောင်အထည်ဖော်မည့်သူ) အနေနှင့် REDD+ စီမံကိန်း၏ အဆင့်တိုင်းကို သဘောတူညီချက်ရယူသောဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဝန်ခံပြောဆိုရမည်။
- အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများအနေဖြင့် စီမံကိန်းကိုငြင်းဆိုခွင့်၊ လိုအပ်သည်များကို ပြင်ဆင်ပေးရန် ညှိနှိုင်းခွင့်ရှိသည်ကို ကြိုတင်အသိပေးထားရမည်။
- ပေးအပ်ထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ကောင်းစွာသုံးသပ်နိုင်ရန်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို အချိန်ယူကာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် လုံလောက်သောအချိန် ပေးရမည်။ (ဒေသခံများကလည်း စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ရန် ကတိပေးထားသည့် အချိန်ကာလကို လေးစားရပါမည်။)
- ပြင်ပမှပံ့ပိုးကူညီသူများ သို့မဟုတ် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ရန် ကူညီပေးနေသူများအနေနှင့် လည်းလွတ်လပ်စွာ အကြံပေးနိုင်သည်။ သို့ရာတွင် သဘောတူညီချက် ရလဒ်အပေါ်တွင် တစ်စုံတစ်ရာ လွှမ်းမိုးမှုမရှိရပါ။ (၎င်းတို့၏ စိတ်ဝင်စားမှုကို ပြောကြားခြင်း၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့ သူများကို ထုတ်ဖော် အသိပေးခြင်း စသည်ဖြင့်)
- ပြင်ပဩဇာလွှမ်းမိုးမှု လိုအပ်သည်ထက် မပိုစေရန်အတွက် ကြီးကြပ်စစ်ဆေးပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခု ရှိရမည်။
- ညှိနှိုင်းမှုများ ပျက်ပြားသွားပါက တတိယပါတီတစ်ခုက ဥပဒေကြောင်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားနည်းလမ်းဖြင့်လည်းကောင်း သတင်းအချက်အလက်ရင်းမြစ်များ ထပ်မံပံ့ပိုးပေးရန်၊ ကြားဝင် အဖြေရှာပေးရန် နှင့် အခွင့်အရေး ပိုင်ဆိုင်သူများ၏ ရပ်တည်ချက်ကို ပိုမိုခိုင်မာစေရန်အတွက် ပင်ရောက် ကူညီခွင့် ရှိရပါမည်။
- ဒေသခံများက သဘောတူညီချက်မပေးခဲ့လျှင် ယခင်က ကမ်းလှမ်းပေးထားသည့် အခြေအနေများကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ပြီးပါက ဒေသခံများ ပြန်လည်စဉ်းစားပေးရန်အချိန်တစ်ခုကို နှစ်ဖက်သဘောတူလျက် သတ်မှတ်ရပါမည်။

ကြိုတင်၍ (Prior)

- စီမံကိန်းဖော်ထုတ်ခြင်း/စီမံကိန်းသဘောတရားအဆင့်များ၌ပင် ကနဦးသဘောတူညီချက်ကို ရယူရပါမည်။ အစိုးရများ၊ နိုင်ငံအဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့် အစိုးရများအနေဖြင့်လည်း REDD အစီအစဉ်များကို စတင်စီမံချိန်တွင် ဒေသခံ ပြည်သူများထံမှ သဘောတူညီချက်ရယူရမည်ဖြစ်ပါသည်။
- REDD+ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သည့် အဆင့်တိုင်းအတွက် သဘောတူညီချက်ရယူပြီး လိုက်နာထိန်းသိမ်းထားရပါမည်။

အသိပေးထားသော (Informed)

မည်သူ့ကို မည်သို့ အသိပေးရပါမည်လဲ။

- ဒေသခံပြည်သူများအားလုံး (အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်များ၊ ထိခိုက်လွယ်လှတန်းစားအုပ်စုများအပါ အဝင်) သို့ စီမံကိန်း ဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများကို ကျယ်ပြန့်စွာ အသိပေးထားရပါမည်။
- သတင်းအချက်အလက်များကိုဒေသခံဘာသာစကားအသုံးပြု၍အသိပေးရပါမည်။ သတင်းအချက်အလက်များကို လေ့လာရန်အတွက်လိုအပ်သည်များ (အချိန်၊ နေရာ၊ အထောက်အပံ့) စသည်တို့ကို တူညီစွာ ထောက်ပံ့ပေးရမည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူနှင့် ဒေသခံတို့အကြား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးသည့်အခါတွင် ဒေသခံဘာသာစကားကို အသုံးပြုရမည်။
- စာတတ်မြောက်မှု အားနည်းသည့် ဒေသဖြစ်ပါက တိုက်ရိုက်အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ခြင်း နည်းလမ်း (မျက်နှာချင်းဆိုင် အစည်းအဝေးများ၊ အခြားဆန်းသစ်သည့် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းများ) ကို အမြဲတမ်း အသုံးပြုရမည်။

- စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက သတင်းအချက်အလက်များအားလုံးကို ပြန်နိုင်သမျှ ပြန်အောင် ဖြန့်ချိပေးရမည်။ ခေါင်းဆောင်များ၊ အသက်ကြီးသူများမှတစ်ဆင့်သာ အသိပေးခြင်းမျိုး မဖြစ်စေရပါ။
- စီမံကိန်းအကြောင်း သေချာစွာ နားလည်သဘောပေါက်ခြင်းကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်မည့် သတင်းအချက်အလက် ဖြန့်ဝေသည့် နည်းလမ်းများအတွက် ငွေကြေး၊ လူအင်အား၊ အချိန်တို့ကို လုံလောက်စွာ အသုံးပြုရမည်။
- အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများက သတင်းအချက်အလက်များနှင့် သဘောတူစာချုပ်တွင်ပါဝင်သည့် နည်းပညာဆိုင်ရာ အကြောင်းအရာများအား နားလည်မှု ရှိမရှိကို ဆန်းစစ်ပေးရန်လိုအပ်ပါသည်။ လိုအပ်ပါက အားပြည့်ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းများ၏ ထိရောက်မှုကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဆန်းစစ်နေရန်လိုအပ်ပြီး အချိန်ပိုင်းအလိုက် လွတ်လပ်စွာ စစ်ဆေးအတည်ပြုပေးရပါမည်။

သဘောတူညီချက်ပေးနိုင်သည့် အခွင့်အရေးအကြောင်းကို အသိပေးခြင်း

- FPIC အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ၊ မည်သည့်အချိန်တွင် မည်သည့်အဆင့်များကို မည်သို့ ပြုလုပ်မည် (ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများက ဆုံးဖြတ်ထားသည့် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း ဖြစ်စဉ်အတိုင်း) စသည်တို့ကို ဒေသခံပြည်သူများနားလည်စေရန်ဒေသအဆင့် အထိ ကျယ်ပြန့်စွာ ဖြန့်ဝေပေးရပါမည်။
- REDD+ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူများသည် ထိုကဲ့သို့အသိပေးခြင်းကို အစဉ်တစိုက် မပြုလုပ်လိုပါ။
- သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းဖြစ်စဉ်နှင့် သဘောတူညီချက်စာချုပ်ပါ အသေးစိတ်အချက်များကို ပြည်သူများ လက်ခံရရှိနိုင်မည့် (စာ၊ အသံ၊ ခွဲဒီယို စသည့်) နည်းလမ်းဖြင့် အများပြည်သူသို့ ပွင့်လင်းစွာ အသိပေးတင်ပြရပါမည်။
- မကျေနပ်ပါက တိုင်ကြားနိုင်သည့်ဖြစ်စဉ်နှင့် လိုအပ်ပါက ဥပဒေကြောင်းအရ အကူအညီတောင်းခံနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိရမည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက ဥပဒေအကျိုးဆောင်များနှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ပံ့ပိုးပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ဥပဒေအကျိုးဆောင်ငှားရမ်းခများကိုလည်း ကျခံရမည်။

REDD+ စီမံကိန်းအကြောင်းအသိပေးခြင်း

- ရရှိလာမည့်အကျိုးအမြတ်များအပါအဝင် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်က ကြိုတင်ဖော်ထုတ်ထားသည့် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သော အဆိုးအကောင်းများအားလုံးကို တဖက်စောင်းနင်းမဟုတ်ပဲ အကြောင်းကြားပေးရမည်။
- စီမံချက်အပြောင်းအလဲနှင့် မတူညီသည့်အခင်းအကျင်းများအရ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် ရလဒ်များကိုလည်း အသိပေးရမည်။
- ဒေသခံများ rights holders သည်လည်းကောင်း၊ စီမံကိန်းတင်သွင်းသူသည်လည်းကောင်း စီမံကိန်း နှင့်ဆိုင်ပြီး ၎င်းတို့အပေါ် သက်ရောက်မည့် ဥပဒေအခွင့်အရေးများအကြောင်းကို အမြဲတမ်း သိနေ ရမည်။
- ဒေသခံများ rights holders သည်စီမံကိန်းအဆင့်တိုင်းတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရမည် အထူးသဖြင့် လူမှု ပတ်ဝန်းကျင်၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုစစ်တမ်းကောက်ယူသည့်အခါတွင် ပါဝင်ရမည်။
- စီမံကိန်းလက်တွေ့ဖော်ဆောင်သည့်အခါတွင် ပါဝင်ခွင့်ရရမည်။ အချိန်နှင့်တပြေးညီ သတင်းအချက် အလက်များ ရရှိရမည်။ (အသိပေးမှသာ သိခြင်းမဟုတ်ပဲ အမြဲတမ်းလတ်ဆတ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ရရှိနေရမည်။)

သဘောတူညီချက် (Consent)

သဘောတူညီချက်တွင် အောက်ပါ စည်းမျဉ်းများပါဝင်ပါသည်။

- ချိတ်ဆက်ပါဝင်ခြင်း (engagement) နှင့် ဆွေးနွေးအကြံပြုခြင်း (consultation) များသည် သဘောတူညီချက်နှင့် မတူညီပါ။ ၎င်းတို့သည် သဘောတူညီချက် ရရှိရန်အတွက် အသုံးပြုရသည့် နည်းလမ်းများသာ ဖြစ်ပါသည်။
- ဒေသခံပြည်သူအားလုံးကို အရည်သဖြင့်ထိခိုက်နိုင်သည့် အကျိုးဆက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ရန်အတွက် ယခင်/လက်ရှိ လုပ်ပိုင်ခွင့်များပေါ်မူတည်၍ စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ရေးလုပ်ငန်းများကို အတိုင်းအတာ အမျိုးမျိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ပေးရပါမည်။
- သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဒေသခံအားလုံးနှင့် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်မည့်သူ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်လုံးက သဘောတူပြီး လေးစားရပါမည်။

- REDD+ နှင့်ပတ်သက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရန်အတွက် အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများက ၎င်းတို့ ကြိုက်နှစ်သက်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် အဖွဲ့အစည်းများကို ရွေးချယ်နိုင်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အားလုံးကို ကိုယ်စားပြုရန်အတွက် ရွေးချယ်ခြင်းဆိုင်ရာ အနိမ့်ဆုံး စံညွှန်းများကို သတ်မှတ်ထားရမည်။

ဘယ်သူက သဘောတူညီချက် consent ပေးပါမည်လဲ။

ဒေသတစ်ခုအတွင်းရှိ သစ်တောပေါ်မှီခိုနေရသူ အမျိုးမျိုးအနက် မည်သူ့ကို အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူအဖြစ် သတ်မှတ် ပြီး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရမည်ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း။ (ပူးပေါင်းပါဝင်မည့်သူများကို ဖော်ထုတ်ခြင်း)

- အနာဂတ်တွင်ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် ပြဿနာများကို လျော့ချနိုင်ရန်အတွက် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဌာန တိုင်းရင်းသားမဟုတ်သူများ နှစ်ဦးလုံး၏အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုပေးခြင်းသည် ကောင်းမွန်သော အလေ့အထ ဖြစ်ပါသည်။
- မြေနှင့်ပတ်သတ်၍ အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့် အုပ်စုများစွာရှိပါက မတူညီသော အခွင့်အရေးများကို ခွဲခြား သတ်မှတ်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ FPIC ကို အလွှာလိုက် ရယူရန်လည်း လိုအပ်လာပါသည်။ ရိုးရာအစဉ်အလာအရ သို့မဟုတ် ဥပဒေကြောင်းအရ အနိုင်အမာအသိအမှတ်ပြုခံရသူများထံမှ သဘောတူညီချက်စတင်ရယူရမည်ဖြစ်ပြီး ဆက်လက်၍ အခွင့်အရေးထက် အကျိုးစီးပွားကို ဦးစားပေးသူများအား ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်း ပြုလုပ်ရပါမည်။
- သစ်တောပေါ်မှီခိုနေရသူများအတွက် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်ရာ၌ နေရာပေးရမည့် အဖွဲ့အစည်းများကို ရွေးချယ်ရာတွင် (ပူးပေါင်းပါဝင်မည့် အဖွဲ့အစည်းများအား ဆန်းစစ်ခြင်းတွင်) အောက်ပါအချက် များ လိုအပ်ပါသည်-
- REDD+ စီမံကိန်းနှင့်ဆိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရန်အတွက် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူ များက နှစ်သက်သဘောကျသည့် အဖွဲ့အစည်းများကို ဖော်ထုတ်ရပါမည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းသည် လက်ရှိအဖွဲ့အစည်း (ရိုးရာအစဉ်အလာအရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့အစည်း သို့မဟုတ် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းအရ အစိုးရမှ ဖွဲ့စည်းပေးထားသည့် ကျေးရွာကော်မတီကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်း) ဖြစ်နိုင် သကဲ့သို့ REDD+ နှင့်ဆိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချနိုင်ရန်အတွက် အားလုံးကို ကိုယ်စားပြု၍ ခေတ်မီအောင် အထူးပြင်ဆင်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အရေးကြီးသော အချက်မှာ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများထက် ဒေသခံများက ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်သော အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။
- ဒေသခံတို့ရွေးချယ်ထားသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပေးမည့် အဖွဲ့အစည်းက ထွက်ပေါ်လာမည့် လိုအပ်ချက်များအတိုင်း ဆောင်ရွက်မှုများကို ဒေသခံများက အချိန်ကာလအလိုက် ပြန်လည်သုံးသပ်ရပါမည်။ ယင်းတွင် အဖွဲ့အစည်းပိုမို ခိုင်မာစေရန် လိုအပ်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်မှုများကို သတ်မှတ် ဖော်ထုတ်ပေးခြင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။ (အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများက သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း) အမျိုးသမီးများ၊ လူငယ်များနှင့် အပယ်ခံအုပ်စုများသည် လက်ရှိ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ပေးမည့် အဖွဲ့အစည်းနှင့် လုပ်ဆောင်ချက်များအပေါ် ကျေနပ်မှုရှိမရှိကို စုံစမ်းရပါမည်။
- ဆုံးဖြတ်ချက်ချပေးမည့် အဖွဲ့အစည်းများသည် ဒေသခံပြည်သူအားလုံး၏ မျှော်လင့်ချက်ဆန္ဒများအတိုင်း လုပ်ငန်းများကို သေချာစွာ အကောင်အထည်ဖော်ရပါမည်။
- ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများစွာကို အကျိုးသက်ရောက်စေမည့် နိုင်ငံအဆင့် သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အဆင့် REDD+ ဥပဒေများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများပြုစုခြင်းကဲ့သို့သော မူဝါဒ ရေးရာပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်သည့် အခါတွင် ဒေသခံတစ်ဖွဲ့ချင်းစီမှ သဘောတူညီချက် ရယူခြင်း၊ တောင်းဆိုခြင်း မပြုလုပ်နိုင်ပါ။ ထိုအခါမျိုးတွင် အစိုးရများသည် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၊ ဒေသခံ ပြည်သူများကို ကိုယ်စားပြုသည့် အသင်းအဖွဲ့များ၊ ကွန်ယက်များနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာ၍ အပြန်အလှန် သဘောဆောင်သော ဆွေးနွေးမှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြုလုပ်ရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် အကြီးဆွေးနွေးမှုပေါ် အခြေခံပြုစုထားသော မူဝါဒမူကြမ်းများကိုပြုစုပြီး ဒေသခံ ကိုယ်စားလှယ်များသို့ ပေးပို့ကာ စဉ်းစားသုံးသပ်စေခြင်း၊ သဘောတူညီချက်တောင်းခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရမည်။ ဒေသခံ ကိုယ်စားလှယ်များအတွက် ၎င်းတို့၏ ကွန်ယက်များနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအတွင်း ကောင်းစွာ ဆွေးနွေးနိုင်ရန်အတွက် လုံလောက်သည့် အချိန်နှင့် အထောက်အပံ့များပေးထားရမည်။

သဘောတူညီချက်ကို မည်သည့်နည်းလမ်းဖြင့် ပေးပါမည်လဲ။

- သတ်မှတ်ထားသော အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသူများအတွက် သဘောတူညီချက်တွင် ပါဝင်ရမည့် အချက်များ အပါအဝင် ဒေသခံများ ပိုမိုသဘောကျသော သဘောတူညီချက်ပေးသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့် ပုံစံ (ရိုးပြီးသား သို့မဟုတ် ပြန်လည်ဆန်းသစ်ထားသည့်ပုံစံ) ကိုဖော်ထုတ်ရပါမည်။
- သဘောတူညီချက်အဆင့်အမျိုးမျိုးရှိပါသလား။ သဘောတူညီချက်ပုံစံများနှင့် မည်သူက ပေးသည် ဆိုသည်မှာ ပါဝင်သည့် အဆင့်များပေါ် မူတည်၍ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေခြင်း/ မြေ အသုံးချ သဘောတူညီချက်များ ပြောင်းလဲခြင်းတို့အတွက် ဒေသခံကိုယ်စားလှယ်များ၏ ပိုမို ကျယ်ပြန့် သော သဘောတူညီချက် လိုအပ်ပါသည်။
- သဘောတူညီချက်ပုံစံကို ဆုံးဖြတ်ရပါမည်။ မှတ်တမ်းမှတ်ရာအတွက် စာဖြင့် ရေးထားသော သဘောတူညီချက် ရယူရန် လိုအပ်သော်လည်း ယင်းပုံစံသည် ယဉ်ကျေးမှုအရ အသင့်တော်ဆုံးပုံစံ တစ်ခုဟု မသတ်မှတ်နိုင်ပါ။ မှတ်တမ်းမှတ်ရာပုံစံအတွက် နှစ်ဖက်အပြန်အလှန် သဘောတူထားရမည်။

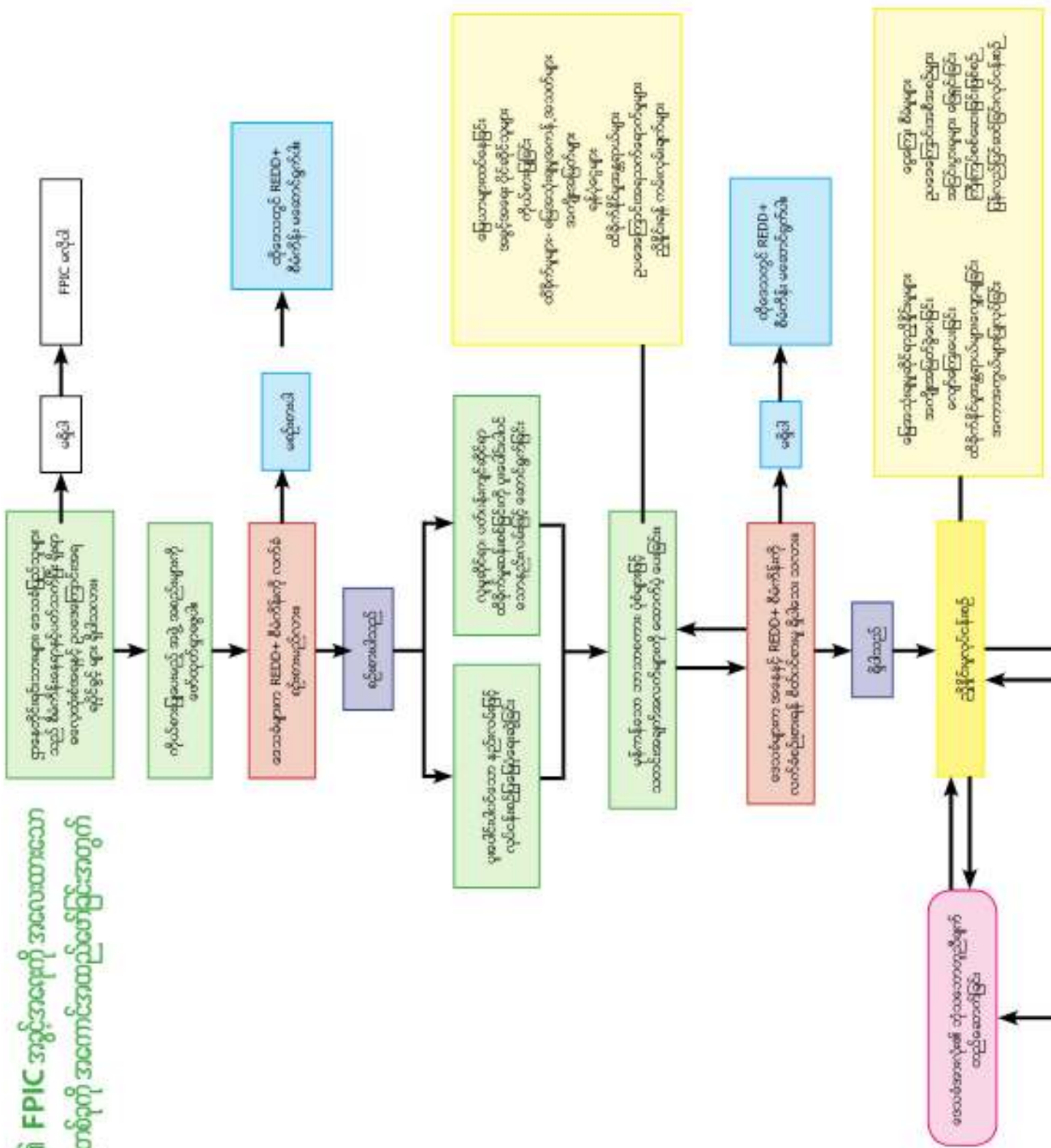
- သဘောတူညီခဲ့သည့် အချက်များကို သတ်မှတ်ရန်အတွက် အသေးစိတ်အချက်များနှင့် ပုံစံအဆင့်များကို နှစ်ဦး သဘောတူ ရွေးချယ်ရမည်။
- နောင်ပြုလုပ်မည့် အဆင့်များအတွက် သဘောတူညီချက်တောင်းခံရန်လိုအပ်သည်ကို ဖော်ပြထားခြင်း အပါအဝင် REDD+ စီမံကိန်းအဆင့်တိုင်းတွင် သဘောတူညီချက် လိုအပ်သည်ကို ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြ ထားရမည်။

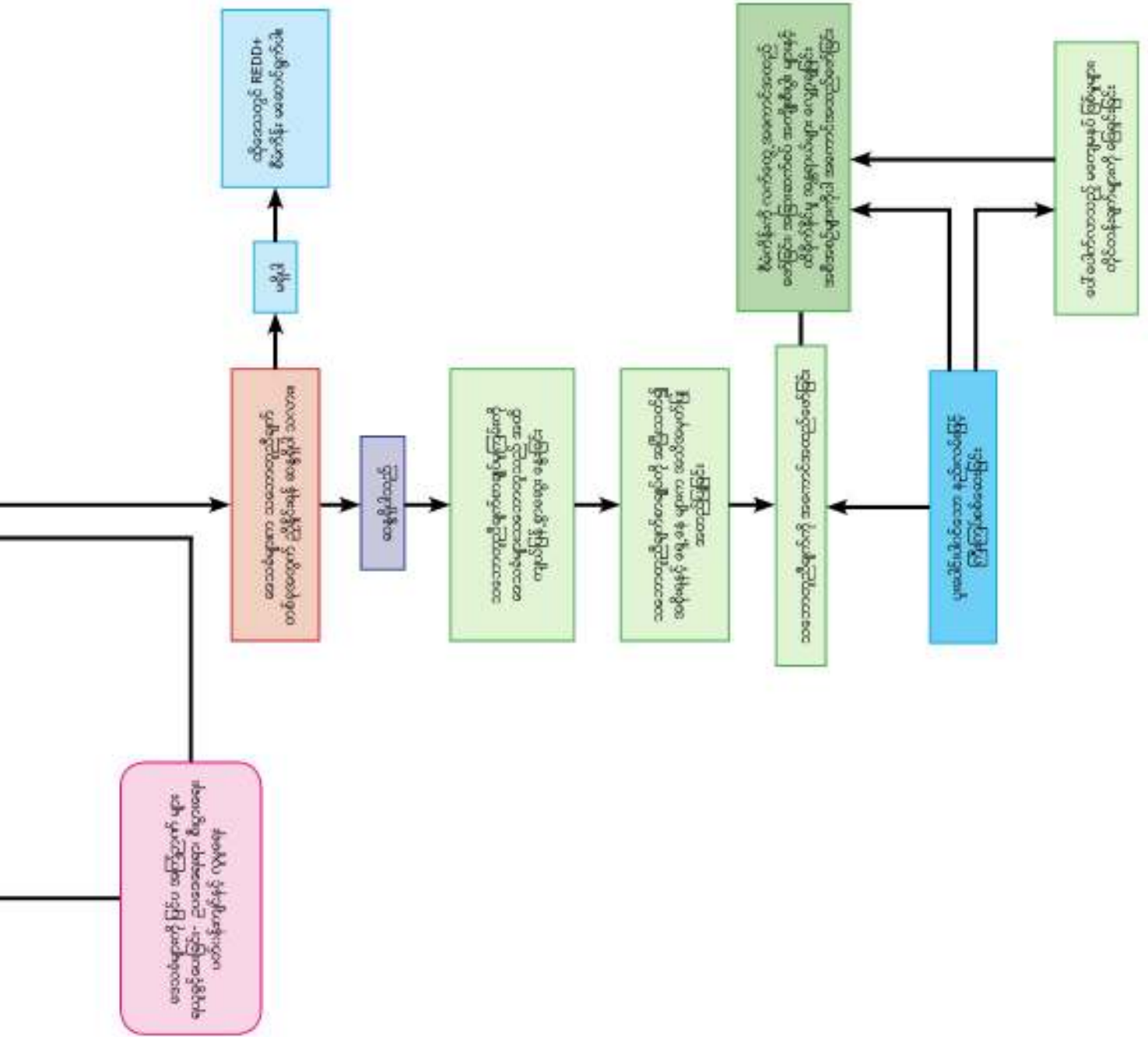
မည်သည့်အရာကို သဘောတူညီချက် ပေးပါမည်လဲ။

REDD+ စီမံကိန်းအစီအစဉ်တစ်လျှောက်လုံးအတွက် မည်သည့်နေရာတွင် သဘောတူညီချက် ရယူရမည်ကို နှစ်ဦး သဘောတူ သတ်မှတ်ရန်လိုအပ်သည်။ သဘောတူညီချက်ရယူရန်လိုအပ်နိုင်သည့် မူဝါဒနှင့် စီမံကိန်း စက်ဝန်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ် များကို အောက်တွင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

Consent ယူရမည့် အဆင့်များ	မည်သည့်အကြောင်းရာအတွက် consent ယူရမည်နည်း။	Consent တောင်းခံရမည့်သူ
REDD+ အစီအစဉ်အတွက် နိုင်ငံ အဆင့် ဥပဒေနှင့် မူဝါဒ မူဘောင်	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုရင်ဆိုင်ရာတွင် သစ်တောဆိုင်ရာ မောင်း နှင်အား များအတွက် ဖြစ်နိုင်သော ခြေရှင်းနည်းတစ်ခု ဖြစ်ပြီး ဌာနတိုင်းရင်း သားများနှင့် ဒေသခံ ပြည်သူများ ပိုင်ဆိုင်သော သစ်တောများပေါ်တွင် အကျိုး သက်ရောက်မှုများ ရှိနိုင်သည့် REDD+ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် သဘောတူညီချက်	အစိုးရ
ပြည်နယ်အဆင့် စီမံကိန်းများဖော် ထုတ်ခြင်း	ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုရင်ဆိုင်ရာတွင် သစ်တောဆိုင်ရာမောင်း နှင်အား များအတွက် ဖြစ်နိုင်သော ခြေရှင်းနည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် REDD+ ဆောင်ရွက်ရန် အတွက် သဘောတူညီချက် (နိုင်ငံ အဆင့် အသင့်ဖြစ် စေခြင်း လုပ်ငန်းများတွင် မပါဝင်သေးပါက) အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ၏ သစ်တောဓနိယာများအတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီချက်	အစိုးရ၊ စီမံကိန်း တင်သွင်းသူ
အခြေပြုတိုင်းတာသတ်မှတ်ချက်၊ သစ်တောဆုံးရှုံးစေသည့် အကြောင်း ရင်းများကို ဒေသအလိုက်ဖော်ထုတ် ခြင်း၊ ကနဦး သစ်တောအုပ်ချုပ်မှု စီမံ ချက်	အခြေပြုတိုင်းတာသတ်မှတ်ချက်ဖော်ထုတ်ရန်၊ သစ်တောဆုံးရှုံး စေသည့် အကြောင်းရင်းများကို ဒေသအလိုက် ဖော်ထုတ် ခြင်း (အထူးသဖြင့် မည်သည့်အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူ ကို ပါဝင်စေ မည်နည်း)၊ ကနဦး သစ်တောအုပ်ချုပ်မှု စီမံချက် / ကနဦး အစီအစဉ်ဒီဇိုင်းများရေးဆွဲရန် အတွက် သဘောတူညီချက်	စီမံကိန်းတင်သွင်းသူ
လူမှုစီးပွား၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း	ဆန်းစစ်ခြင်းဒီဇိုင်းတွင် ပါဝင်သည့်အကြောင်းအရာ၊ ဆောင်ရွက်မည့် နယ်ပယ်အတွက် သဘောတူညီချက်	စီမံကိန်းတင်သွင်းသူ
သစ်တောအသုံးချမှု ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် အကျိုးအမြတ် ခွဲဝေမှုအစီအစဉ်များ အပါအဝင် စီမံကိန်းဒီဇိုင်း	အထူးသဖြင့် အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေပုံစံနှင့် ချည်ပန်းထားသည့် သစ်တော အသုံးချမှုပြောင်းလဲခြင်းအပါအဝင် အခွင့်အရေး ပိုင်ဆိုင်သူများကို တိုက်ရိုက် အကျိုးသက်ရောက်စေမည့် ကဏ္ဍ အားလုံး၊ အသေးစိတ်အချက်အားလုံးအတွက် သဘော တူညီချက်။	စီမံကိန်းတင်သွင်းသူ
ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ ရောင်းချရန် စီးပွားရေးဆိုင်ရာသဘော တူညီချက်	စီးပွားရေးဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်၏ ယေဘုယျ မူဘောင်များ၊ အထူးသဖြင့် အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေခြင်း အစီအစဉ်များအတွက် သဘောတူညီချက်	စီမံကိန်းတင်သွင်းသူ
စီမံကိန်းအကောင်အထည် ဖော်ခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်စစ်ဆေးခြင်း	လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် နှစ်စဉ် သဘောတူ သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်အတိုင်းအတာအတွင်း ပေါ်ပေါက် လာသည့် ပြဿနာများနှင့်အညီ ရရှိပြီးသား သဘောတူညီ ချက်ကို ထိန်းသိမ်းရန်။	စီမံကိန်းပိုင်ဆိုင်သူ
စီမံကိန်းရပ်နားခြင်း	ရပ်ဆိုင်းရသည့်အကြောင်းရင်း၊ စီမံကိန်း ရုတ်သိမ်းခြင်း အစီ အစဉ်များ အတွက် သဘောတူညီချက်	အစိုးရ၊ စီမံကိန်းပိုင်ဆိုင်သူ

သေချာပြည်သူများ၏ FPIC အဖွဲ့အစုကို အလေးထားသော REDD+ ဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် လုပ်ငန်းစဉ်ပြုစား

ရရှိပြီးသား သဘောတူညီချက်ကိုထိန်းသိမ်းရာတွင် အောက်ပါအချက်များ လိုအပ်ပါသည်။

- နှစ်ဖက်သဘောတူထားသည့် ပြဿနာဖြေရှင်းမှု ပုံစံကြမ်း၊
- ဒေသလေ့အခြေပြုလျက် ဥပဒေကြောင်းအရမဟုတ်သည့် ပြဿနာဖြေရှင်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်ကို တည်ထောင်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ထားရှိမှုကြောင့် ပြဿနာတစ်စုံတစ်ရာအတွက် ဒေသလေ့အရ မဖြေရှင်းနိုင်သည့်အခါ ဒေသခံများ က တရားဥပဒေအရ အထောက်အပံ့ရယူမှုကို ကန့်သတ်ခြင်းမျိုးမရှိစေရပါ။
- ပြဿနာဖြေရှင်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်သည် သဘောတူညီချက်စာချုပ်နှင့် ပတ်သက်သည်များ၊ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူနှင့် ဒေသခံများအကြားဖြစ်ပွားသည့်ပြဿနာများ (သဘောတူညီချက်တွင် မပါသည်များ) ဟူသည့် တင်းမာမှုနှစ်မျိုးကို လျော့ချ ပေးနိုင်ရမည်။

စီမံကိန်းလုပ်ငန်းစဉ်များအနေနှင့် FPIC အခွင့်အရေးကို ထည့်သွင်းအသုံးပြုရန်အတွက် ပည်သည့် ရင်းမြစ်များ လိုအပ်သနည်း။

REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခုအား ဒေသခံတို့၏သဘောတူညီချက်ရယူနိုင်ရန်အတွက် အမှန်တကယ်ထိရောက်သော ဖြစ်စဉ် တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လိုအပ်အား၊ အချိန်၊ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ခြင်း နည်းဗျူဟာများနှင့် အသုံးချသည့် ပစ္စည်းများ၊ စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ လွတ်လပ်စွာ စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်း၊ အသိပညာဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များ၊ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ အကြံပြုချက်များစသည်တို့ အပြောက်အပျက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်လိုအပ်ပါသည်။ စီမံကိန်း သို့မဟုတ် အစီအစဉ် တစ်ခု၏ လုပ်ငန်းများကြိုတင်ပြင်ဆင်ချိန်ဖြစ်သည့် အစောပိုင်းအဆင့်များတွင် ထိုအရင်းအမြစ်များ ပိုမို လိုအပ်ပါသည်။ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများက စီမံကိန်း သို့မဟုတ် အစီအစဉ်တစ်ခုအကြောင်းကို စဉ်းစား ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်များတည်ဆောက်ပေးရန် ရင်းမြစ်များလည်း လိုအပ်ပါသေးသည်။ ထို ရင်းမြစ်များတွင် ထိရောက်စွာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနိုင်၍ စီမံကိန်းအဆင့်တိုင်းတွင် REDD+ သဘောတရားများ ကို ရှင်းလင်းစွာနားလည်ပြီး အငြင်းပွားမှုများအားလည်း ဖြေရှင်းပေးနိုင်စွမ်းရှိသည့် စွမ်းရည်ရှိသော ဒေသခံ ပြည်သူ့အခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ တည်ထောင်ပေးခြင်းနှင့် ရှိပြီးအဖွဲ့အစည်းများအား ခိုင်မာစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း တို့ပါဝင်ပါသည်။ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများက စီမံကိန်းဒီဇိုင်းဆွဲခြင်းနှင့် စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် ပါဝင်ရန်စိတ်ဝင်စားပါက သင့်တော်သည့် သင်တန်းများ၊ ကျွမ်းကျင်မှု ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများ စီစဉ်ပေးရပါမည်။ အများအားဖြင့် ကျေးလက်နေ အခွင့်အရေး ပိုင်ဆိုင်သူများသည် စီမံကိန်း၏ အကျိုးအပြစ်ကို သုံးသပ်ပေးရန်အတွက် ဥပဒေ၊ စီးပွားရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများကို ငှားရမ်းနိုင်ရန်အတွက် ငွေကြေးမတတ်နိုင်ပါ။ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူ က ဒေသခံများကို စီမံကိန်းအကျိုးစီးပွားနှင့် ဆက်နွှယ်ခြင်း မရှိသည့် ငွေကြေးအကူအညီများ၊ နည်းပညာ အကူအညီများ ပေးအပ်ရပါမည်။

အကူအညီပေးအပ်သည့်အခါတွင်လည်း မှန်ကန်သော စိတ်နေစိတ်ထားကို ဖန်တီးရန် လိုအပ်ပါသည်။ ဤသို့ ဖြစ်စေရန် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ကျေးလက်နေ ဒေသခံပြည်သူတို့၏ အခွင့်အရေးကို နားလည်ပေးခြင်း၊ ၎င်းတို့ မကြာခင်ကစားနေရသည့် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှုနှင့် ခွဲခြားဆက်ဆံခံရမှုပြဿနာများကို နားလည်ပေးခြင်းတို့လည်း လိုအပ်ပါသည်။ အဖွဲ့အစည်းများ အတွင်းတွင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၊ ဒေသခံ ပြည်သူများနှင့်ချိတ်ဆက်နိုင်စွမ်းနှင့် FPIC အခွင့်အရေးကို အလုပ်ဖြစ်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်း ရှိမရှိကို လည်း နားလည်ထားရန်လိုအပ်သည်။ အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် လိုအပ်သည့် အချိန်နှင့် ရင်းမြစ်များပြောင်းလဲသွားနိုင်သည်-

- သဘောတူညီချက်အကြောင်း အသိပေးရန်နှင့် သဘောတူညီချက်များရယူရာတွင်ပါဝင်ရမည့် အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ အရေအတွက်
- ၎င်းတို့၏ ပထဝီအနေအထားအလိုက်ပြန့်နှံ့နေထိုင်မှု၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး
- လက်ရှိ ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် ရပ်ရွာစည်းလုံးမှု အနေအထား
- လက်ရှိခေါင်းဆောင်မှုအခင်းအကျင်း၏ ကိုယ်စားပြုနိုင်စွမ်း၊ အမျိုးသမီးနှင့် ထိခိုက်လွယ်သော အုပ်စုများက ဆုံးဖြတ် ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင်ပါဝင်ခွင့်ရမှု
- ကိုယ်စားပြုခေါင်းဆောင်များမှအပ ဒေသခံများအား စီမံကိန်းအကြောင်းကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြောပြရန် တာဝန်ရှိသူ (ခေါင်းဆောင်များ၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူ၊ ဘက်မလိုက်သော ပုံစံကူညီသူများ၊ အစိုးရ)
- လုပ်ငန်းစဉ်၏ ထိရောက်မှု၊ အဆိုပြုစီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဒေသခံများ၏ သဘောထားကွဲလွဲမှုအဆင့်

- တယ်လီဖုန်း၊ ရေဒီယို၊ အီလက်ထရောနစ် မီဒီယာများနှင့် အကျွမ်းတဝင်ရှိမှု
- စာတတ်မြောက်မှုနှင့် ပညာရေး အဆင့်များ
- သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေရင်းပြသည့် လှုပ်ရှားမှုများ/အစည်းအဝေးများ တက်ရောက်ရန် အချိန်မပေးနိုင်ခြင်း
- လုံလောက်သော အသိပေးမှုဖြစ်စေရန်အတွက် ပူးပေါင်းပါဝင်မှုအပေါ် စိတ်ဝင်စားမှု အဆင့်များ
- NGO များ၊ အကြံပေးများ၊ တတ်သိပညာရှင်များကဲ့သို့သော ကြားဝင်ညှိနှိုင်းပေးသူများ ရရှိနိုင်မှုနှင့် ထိရောက်မှု
- ဘက်မလိုက်သော ပုံပိုးကူညီသူများ/ အကြံဉာဏ်များ ရရှိနိုင်မှုနှင့် ၎င်းတို့၏ အရည်အသွေး

အစိုးရနှင့် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများအကြား နီးကပ်စွာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်မှု တို့သည်လည်း ဒေသခံများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားသည့်ဖြစ်စဉ်တွင် နားလည်မှုလွှဲပြောင်းခြင်းများကို ရှောင်ရှား နိုင်ရန်အတွက် အလွန် အရေးပါပါသည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားရာတွင် စဉ်ဆက်မပြတ် ဆွေးနွေး ဆောင်ရွက် နေရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုလိုအပ်ပြီး သဘောတူညီချက်များကိုပြင်ဆင်ရန်နှင့် ပြန်လည် ဆွေးနွေးရန်အတွက် အခြေ အနေများကို ဖန်တီးထားပေးရမည်။ သို့ရာတွင် စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူများ အတွက်မူ ဒေသခံများ၏ REDD+ စီမံကိန်း သဘောတူခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်သော ခိုင်မာသည့် ဆုံးဖြတ်ချက် ရရှိရန်အတွက် အချိန်ယူစဉ်းစားသည့် ကာလအပိုင်းအခြားမှာ အလွန်အရေးပါသည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုရရှိရန်အတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့်လုပ်ငန်းစဉ် တစ်ခုကြာချိန်မှာ အကြောင်းအချက် အများအပြား ပေါ်တွင် အခြေခံနေသည်။ ယင်းတွင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုပြဿနာများ၊ ရွပ်ထွေးခြင်း၊ စီမံကိန်း အရွယ်အစားနှင့် စီမံကိန်းအစီအစဉ်၊ အကျိုးသက်ရောက်ခံရသူများ၏ ပညာရည်အဆင့်အတန်း၊ အသိပေးမှု လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ လက်လှမ်းမီမှု၊ ဒေသတစ်ခုချင်းစီက ကျင့်သုံးသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှု ဖြစ်စဉ်၊ စီမံကိန်းကို သင့်တော်စွာပုံပိုးကူညီပေးနိုင်သည့် ရင်းမြစ်များစသည်တို့ပါဝင်နေပါသည်။ ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်း (ရုံပုံငွေရရှိနိုင်မှု၊ ဖန်လုံအိမ်ခြေတင်ငွေ၊ လျှော့ချနိုင်မှု)နှင့် သေချာမှု (မြေနှင့်ကာဗွန် အခွင့်အရေးများအပေါ် ပါတီအားလုံးက သဘောတူညီချက်ရရှိမှု သေချာခြင်း) တို့အကြား တင်းမာမှုများကို စီမံခန့်ခွဲရန် အမြဲတမ်း လိုအပ်နေမည်ဖြစ်ပါသည်။

FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားခြင်းအတွက် ငွေကြေးကုန်ကျစရိတ်များ

Shell ကုမ္ပဏီ၏ ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံမှ Malampaya သဘာဝဓာတ်ငွေ့ စီမံကိန်းသည် ဒေသခံများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းသည့် ဖြစ်စဉ်အတွက် ခန့်မှန်းခြေ ဒေါ်လာ ၆ သန်းခန့်ကုန်ကျပါသည်။ စီမံကိန်းတစ်ခုလုံးအတွက် ကုန်ကျငွေမှာ ဒေါ်လာ ၄.၅ ဘီလီယံ ဖြစ်ပါသည်။ အတွေ့အကြုံရှိ ကုမ္ပဏီမန်နေဂျာများက ခန့်မှန်းထားသည်မှာ လူဦးရေထပ်သည် အရပ်တွင် ဖော်ဆောင်မည့် ပြဿနာများပြီး အလွန်ကြီးမားသည့် သတ္တုတွင်းစီမံကိန်းများ၏ အစဉ်းတွင် ဒေသခံ များ၏ သဘောတူညီမှုရရန် တစ်နှစ်လျှင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁.၅ သန်းမှ ၂ သန်းခန့်အထိ အသုံးပြုရနိုင်ပြီး လူဦးရေ ကျိမ်းသည့်ဧရိယာ သို့မဟုတ် စီမံကိန်းအသေးစားများအတွက် ကုန်ကျစရိတ်မှာများစွာနည်းပါးနိုင်ကြောင်း ပင်ဖြစ်ပါသည်။

Lehr, A., and G. Smith. 2010. Implementing a Corporate Free, Prior and Informed Consent Policy. Foley Hoag LLP, Boston and Washington, DC. နှင့် Herz, S, J. Sohn, and A. La Vina. 2007. Development Without Consent: The Business Case for Consent. WRI, Washington DC. တို့မှ ကောက်နုတ်ထားပါသည်။ www.foleyhoag.com နှင့် www.wri.org တွင် ရရှိနိုင်ပါ သည်။

FPIC ဖော်ဆောင်ရာတွင် တွေ့ကြုံရနိုင်သည့် အခက်အခဲများသည် ဘာဖြစ်ပါသလဲ။

ဤစာအုပ်တွင် FPIC အခွင့်အရေး၏ အရေးကြီးပုံ၊ ဌာနေတိုင်းရင်းသားတို့နှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးကို အလေးထားခြင်းမပြုပါက ကြုံတွေ့ ရနိုင်သည့်ထိခိုက်မှုအန္တရာယ်များကို အလေးထား ဖော်ပြထားသည်။ ဒေသခံပြည်သူများ အနေနှင့်သော်လည်းကောင်း၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများအနေနှင့်သော်လည်းကောင်း FPIC ရရှိရန်အတွက်ကြိုးပမ်းသည့်အခါ ကြုံတွေ့ ရနိုင်သည့် ထိခိုက်မှု အန္တရာယ်များ အကြောင်းကိုလည်း သဘောပေါက်ထားရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော ထိခိုက်မှု အန္တရာယ်များသည် FPIC အခွင့်အရေးကြောင့်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမဟုတ်ပဲ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် အကောင် အထည်ဖော်ခြင်း၏ ရလဒ်ဖြစ်ပြီး ပြဿနာပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် REDD+ စီမံကိန်းမစတင်မီ ရင်းမြစ်များကို ထိထိ ရောက်ရောက်အသုံးပြု ဖြေရှင်းသင့်သည်။

ကြံ့တွေ့လာနိုင်သည့် အဓိကထိခိုက်မှုအန္တရာယ်များတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်ပါသည်-

- ဒေသခံများပူးပေါင်းပါဝင်သော မြေအသုံးချအခွင့်အရေးပြုပြင်ဆင်ဆင်သည့်အခါတွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှု အငြင်းပွားမှုမှ တစ်ဆင့် ဒေသတွင်းတွင်လည်းကောင်း၊ ဒေသတစ်ခုနှင့် တစ်ခုကြားတွင် လည်းကောင်း၊ သယံဇာတများနှင့်ပတ်သက်သည့် ပဋိပက္ခ ဖြစ်ပွားတတ်ပါသည်။ ထိုအငြင်းပွားမှုများကို လုံလောက်သော အချိန်၊ ရင်းမြစ်များ အသုံးပြုလျက် (ဥပမာ - လွတ်လပ်သော ကြားလင့်စေရန်လည်းကောင်း) မြေရှင်းရန်လိုအပ်သည်။ REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခုအတွက် အငြင်းပွားနေသည့် ဒေသနှစ်ခုလုံးထံမှ သဘောတူညီချက်ကို ရယူခြင်းသည်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- မြေအသုံးချမှုပြု မြေပုံရေးဆွဲပြင်ဆင်ခြင်းကြောင့် အစိုးရအနေနှင့် ဒေသခံပြည်သူများက ယင်းမြေတွင် အသုံးချနေထိုင် နေခြင်းကို မသိချင်ယောင်ဆောင်နေရာမှ ဒေသခံများ၏ အခွင့်အရေးကို အတိအလင်းငြင်းပယ်သည့် သဘောထားဆီသို့ ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါသည်။ ထိုအခါတွင် ဒေသခံများအနေဖြင့် ထိုဧရိယာအတွင်း နေထိုင်ခြင်း၊ လုပ်ကိုင်စားသောက်ခြင်းတို့ကို ရပ်ဆိုင်းရတော့မည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် REDD+ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်မည့်သူက ဒေသခံများအားကူညီရန် ပြင်ဆင် ထားသင့်ပြီး၊ ဒေသခံတို့၏ အခွင့်အရေးကို အလေးထားရန်အတွက် အစိုးရအား တိုက်တွန်းအားပေးခြင်းပြုလုပ်ရပါ မည်။ အစိုးရက ဌာနတိုင်းရင်းသားများကို မြေအသုံးပြုခွင့်ငြင်းပယ်လိုက်သည့်အခါ သို့မဟုတ် အတင်းအကျပ် ဖောင်းထုတ် လိုက်သည့် အခါမျိုးတွင်ပင် REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက် သူအနေဖြင့် ယင်းနေရာများရှိ ဒေသခံများ၏ သဘောတူညီ ချက်ကို ရယူတောင်းခံရပါမည်။
- သဘောတူညီချက် မပေးပဲနေခြင်း - စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများနှင့် အစိုးရဝန်ထမ်းများအား FPIC အကြောင်း ရှင်းပြ သည့်အခါ ဒေသခံများတွင် စီမံကိန်းများကို သဘောတူညီချက်ပေးရန် ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်းကို နားလည် လက်ခံရန် ခက်ခဲတတ်ကြပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စီမံကိန်းကို သဘောတူခြင်း/ ငြင်းပယ်ခြင်း ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးသည် FPIC ၏ အခြေခံဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေများ၊ ပြဌာန်းချက်များ၊ ကွန်ဗင်းရှင်းများဖြင့် ဝန်းရံပုံပိုး ထားပါသည်။ ဒေသခံများက သဘောတူညီချက်ပေးရန် ငြင်းပယ်ခြင်းအကြောင်းရှင်းပြရာတွင် အလေးထားရမည့် အရေးကြီးသောအချက်များမှာ (က) သဘောတူညီချက်မရပဲ လုပ်ကိုင်ပါကကြံ့တွေ့ရမည့် ထိခိုက်မှု အလားအလာများ၊ (ခ) FPIC အခွင့်အရေးဆိုသည်မှာ ဒေသခံအားလုံးနှင့်ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးဖြစ်ပြီး စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်လာပါက တစ်ဦး တစ်ယောက်တည်းက တစ်ချက်လွှတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေး မဟုတ်ခြင်း၊ (ဂ) သဘောတူညီချက် ပေးခြင်း/ငြင်းပယ်ခြင်းသည် အချိန်ကာလ တစ်ခုအတွက်သာ ဖြစ်ပြီး ယင်းတို့ကို ပြန်လည်သုံးသပ်နိုင်၍ ပြင်ဆင်ဆုံးဖြတ် ခွင့်ရှိခြင်းတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ ဒေသခံများ အနေနှင့် ၎င်းတို့၏ဘိုးဘွားရိုးစဉ်မြေ တစ်ချို့တစ်ပက်ကို စီမံကိန်းဧရိယာအတွင်း ပါဝင်စေရန် သဘောတူပြီး အချို့ကိုမူ ယခင်ကအတိုင်း ၎င်းတို့အသုံးပြုရန်အတွက် ဖယ်ထားလိုကြသည်။
- အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံအများစုတွင် စိုက်ခင်းစီမံကိန်းများ၊ သစ်တောလုပ်ငန်း စီမံကိန်းများကြောင့် အကျိုးသက် ရောက်ခံရသည့် ဒေသခံပြည်သူများက ကုမ္ပဏီများနှင့် ဆွေးနွေးသည့်အခါ ကိုယ်ပိုင် ခံယူချက်များဖြင့် ဆွေးနွေးနိုင်ရန် အတွက် NGO များက FPIC ကို မြှင့်တင်ပေးလျက်ရှိပါသည်။ ရလဒ် အနေဖြင့် FPIC နှင့် FPIC ကို မြှင့်တင်ပေးနေသော NGO များအား ခွဲခြားရေးကို ဆန့်ကျင်သူများဟု ပြောဆိုလေ့ရှိကြပါသည်။ REDD+ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူများသည် FPIC အခွင့်အရေးနှင့် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းဖြစ်စဉ်တွင် ထိုကဲ့သို့ နားလည်မှုလွဲခြားမှုကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရ၊ စီမံကိန်းတွင် ပါဝင်သူများ၊ အခြားဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့် ပုံမှန်ဆက်သွယ်ရေး လမ်းကြောင်းတစ်ခုကို ဖော်ဆောင် ထိန်းသိမ်းထားရပါမည်။
- ယဉ်ကျေးမှုနှင့် မြေယာစနစ်အများအပြားတွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှုကို သစ်တောများအား ရှင်းလင်းထားခြင်းနှင့် သစ်ပင် စိုက်ထားခြင်းတို့ဖြင့် သရုပ်ဖော်လေ့ရှိကြပါသည်။ ထိုသတ်မှတ်ချက်သည် REDD+ ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ဆန့်ကျင် နေပါသည်။ FPIC အခွင့်အရေးနှင့် သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိသော်လည်း သစ်တော ဧရိယာတစ်ခုတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ အသစ်တစ်ဦး ပေါ်ပေါက်လာခြင်းက သစ်တောမြေပုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းကို လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်သည့် ထိခိုက်မှုအလားအလာများလည်း ရှိနေပါသည်။

FPIC အခွင့်အရေးကို အလေးထားသည့်
လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတွက် လမ်းညွှန်ချက်

FPIC အခွင့်အရေးကို အလေးထားသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတွက် လမ်းညွှန်ချက်

ယခုအပိုင်းတွင် REDD+ စီမံကိန်းများ၌ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်းအတွက် ထိရောက်စွာ ပြင်ဆင်ရန်၊ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် သဘောတူညီချက်ကိုထိန်းသိမ်းထားရန်အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အနှစ်သာရ(၁၂)ချက်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း

- အပိုင်း ၁ - အခွင့်အရေးများ၊ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ၊ မြေအသုံးချမှုများကို ဖော်ထုတ်မြေပုံဆွဲခြင်း။
- အပိုင်း ၂ - ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် သင့်တော်သော အဖွဲ့အစည်းများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း
- အပိုင်း ၃ - အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ထောက်ခံအားပေးမှုများအတွက် နိုင်ငံအဆင့် အထောက်အကူပြု အဖွဲ့အစည်းများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း
- အပိုင်း ၄ - သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းအတွက် လုပ်ငန်းအဆင့်များ သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း
- အပိုင်း ၅ - သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ပါဝင်မည့် အချက်များကို ပြုစုခြင်း
- အပိုင်း ၆ - အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေး အစီအစဉ်ကို သဘောတူခြင်း
- အပိုင်း ၇ - စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်းလုပ်ငန်းအတွက် မဟာဗျူဟာများ ရေးဆွဲခြင်း

FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

- အပိုင်း ၈ - REDD+ စီမံကိန်းဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်း
- အပိုင်း ၉ - အခြားနေရာမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် လွတ်လပ်သော အကြံဉာဏ်များ ရယူခြင်း

စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အကူအညီရှာဖွေခြင်း - သဘောတူညီချက်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်း

- အပိုင်း ၁၀ - စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် သဘောတူထားသည့် အရာများအား အကောင်အထည်ဖော်ပေးနိုင်မှုကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း
- အပိုင်း ၁၁ - တိုင်တန်းမှုဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း
- အပိုင်း ၁၂ - သဘောတူညီချက်ကို စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်း

FPIC ရယူရာတွင် အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆွေးနွေးရန်အတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခုကို သဘောတူခြင်း/ ငြင်းပယ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ပေးရန်အတွက် အစိုးရ၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူ၊ ကျွမ်းကျင်သူများ၊ ဘက်မလိုက်သော အကြံပေးများ၊ အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ဒေသခံများနှင့် မိမိတို့ဒေသများအကြားတွင် ဆွေးနွေးခြင်း၊ ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်းတို့ကို ကျယ်ပြန့်စွာပြုလုပ်ကြရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းများကို REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခုတွင် ပါဝင်မည်/မပါဝင်မည်ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းမပြုမီ ပြုလုပ်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ယခုအခန်းတွင် FPIC ၏ ပထမဆုံးအပိုင်းဖြစ်သော FPIC အခွင့်အရေးကို အလေးထားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် မည်သည့်ပုံစံရှိသည်၊ မည်သူတို့ပါဝင်ရန်လိုအပ်သည်၊ မည်သည့်ပုံစံဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မည်တို့ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

Element 1

အပိုင်း ၂ | အခွင့်အရေးများ၊ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ၊ ပြေအသုံးချမှုများကို ဖော်ထုတ်မြေပုံဆွဲခြင်း။

FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားသောဖြစ်စဉ်တစ်ခု၌ အဆိုပြုထားသော REDD+ စီမံကိန်း ဧရိယာအတွင်း မည်သူက မည်သည့် အခွင့်အရေးကို ပိုင်ဆိုင်ထားကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိထားရန် လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ မည်သူတွင် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခံရန် အခွင့်အရေးရှိသည်။ မည်သည့် အခွင့်အရေးကို ပိုင်ဆိုင်ထားသူများက သဘောတူညီချက်ပေးခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်းကို ပြုလုပ်နိုင်သည် တို့ကို သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။ ဧရိယာ တစ်ခုတည်းမှာပင် အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်ပြီး ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းအရ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပုံ၊ ဥပဒေအရ အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုပုံများ မကြာခဏကွဲပြားလေ့ ရှိပါသည်။ အဆိုပြုထားသော REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခုတွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှုအားလုံးကို မြေပုံရေးဆွဲခြင်းနှင့် REDD+ စီမံကိန်းလျာထားသည့်နေရာနှင့် ထပ်နေသော သစ်တောနှင့် မြေပိုင်ရှင်ဒေသခံများအားလုံးကို ချိတ်ဆက် ဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားသောဖြစ်စဉ်ကိုအမြေရမည်။ ဒေသခံများက အသုံးပြုနေသည့်မြေယာ၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းအရ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည့် မြေနေရာများကို သတ်မှတ် ဖော်ထုတ်ရာတွင် ဒေသခံများက ကူညီပေးနိုင်သည့်အတွက် မြေအသုံးချမှုနှင့် မြေယာအခွင့်အရေးများအား ထိရောက်သော မြေပုံရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းမှာ ဒေသခံများတက်ကြွစွာပူးပေါင်းပါဝင်သော လူမှုဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။

မြေပုံရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဒေသတွင်းမှ လည်းကောင်း၊ အနီးအနားရှိဒေသများမှ လည်းကောင်း၊ အစိုးရနှင့် လည်းကောင်း၊ လိုင်စင်ရထားသူနှင့်လည်းကောင်း မြေပိုင်ဆိုင်မှု အငြင်းပွားမှု များလည်းပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။ မြေပုံနှင့် ပုံရိပ်များထုတ်ခြင်း (မြေပုံကြမ်း၊ မြေပျက်နာသွင်ပြင်ပြမြေပုံပေါ်တွင် ထပ်ဆွဲထားသော GIS မြေပုံများ၊ ဂြိုဟ်တုဓါတ်ပုံများ၊ ကောင်းကင်မြေတိုင်းဓာတ်ပုံများအပါအဝင်) သည် မည်သူက မည်သည့်ဧရိယာ၊ မည်သည့်သယံဇာတများ ရပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် အထောက်အကူပြုနိုင်ပြီး ရရှိလာသောသဘောတူညီချက်များကို မှတ်တမ်းတင်ရာတွင်လည်း အသုံးကျမည်ဖြစ်သည်။

ပူးပေါင်းပါဝင်သောမြေပုံရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် ဒေသခံများကအသိအမှတ်ပြုထားသည့် သစ်တောဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို မှတ်တမ်းတင်သည့် အရေးကြီးသော နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ ဗြာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများစုသည် ၎င်းတို့ပိုင် သယံဇာတများနှင့်ပတ်သက်သည့် အသေးစိတ် အချက်အလက်များရှိကြသော်လည်း ၎င်းတို့ကို မြေပုံရေးဆွဲထားခြင်း၊ မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းမရှိချေ။ အချို့သော ဧရိယာများတွင် အုပ်စုတစ်စုနှင့် တစ်စုအကြား နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ချက် ရှင်းလင်းသော်လည်း အခြားနေရာများတွင်မူ ဝေးခိုနိုင်သည်များလည်း ရှိတတ်သည်။ တောနက်လေပိုအဖိုးတန်လေဟု သတ်မှတ်ပေးခြင်းသည် နယ်နိမိတ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ပြဿနာများကို ပိုမို ကြီးထွားစေသည်။ ထို့ကြောင့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေနှင့် နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ပေးခြင်း၊ ပြဿနာများဖြေရှင်းပေးခြင်းကိုလည်း ပြုလုပ်ရပါမည်။

အချို့သော ဒေသခံများသည် ၎င်းတို့၏ အသိပညာများကို နှုတ်ပြောသမိုင်းအနေနှင့်သာရှိစေလိုကြပြီး စာရွက်ပေါ်တွင် မှတ်တမ်းတင်ထားမည်ကို မလိုလားသည်များရှိတတ်သည်။ သတင်းအချက်အလက်များကို ထိန်းချုပ်မရဖြစ်မည်ကို စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ နယ်နိမိတ်များကို မြေပုံနှင့်အတိအကျသတ်မှတ်လိုက်သည့်အခါ ယခင်ကဲ့သို့ကူးလူးခွင့်မရတော့မည်ကို စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အနီးရှိဒေသများနှင့် ဆက်ဆံရေး ပျက်ပြားမည်ကို စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် စီမံကိန်းအနေနှင့် နယ်နိမိတ်ဆိုသည်မှာ စီမံကိန်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများအတွက်သာ အသုံးပြုရန်ဖြစ်သည်ဟု သဘောတူပေးရမည်။ ဒေသခံများက သတ်မှတ်ထားသည့် နယ်နိမိတ်အတိုင်းသာ စီမံကိန်းဆောင်ရွက် မည်ဖြစ်ပြီး ဒေသခံများ၏ ဆန္ဒအတိုင်းအတာထက်ကျော်ပြီး နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ခြင်း၊ ပိုင်းဖြတ်ခြင်း၊ မြေပုံထုတ်ခြင်းများ မပြုလုပ်ရန်လည်း သဘောတူရမည်။

^၂ There are good arguments to engage specialist NGOs or companies to do the mapping work in collaboration with community representatives, rather than expecting the community to learn the complex skills necessary to do the work themselves.

သယံဇာတများကို မြေပုံရေးဆွဲခြင်းဆိုင်ရာအခါတွင် ဒေသခံများကိုယ်တိုင် ပူးပေါင်းပါဝင်သည့်နည်းသည် ဤနှစ်နှစ်ဆယ် အတွင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ မြေပုံရေးဆွဲသည့်အခါတွင် အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ဒေသခံ များပါဝင်ရန်မှာလည်း မရှိမဖြစ် အရေးကြီးသည်။ သို့မှသာ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရေး မြေပုံပေါ်တွင် သတ်မှတ် ထားသည့် မြေများပေါ်တွင် အသုံးချခွင့်၊ ဖြတ်သန်းသွားလာခွင့်များကို အဆင်ပြေစွာ ညှိနှိုင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဒေသခံများပါဝင်လျက် မြေပုံရေးဆွဲသည့်အခါတွင် ဒေသတွင်းမှ အမျိုးသမီး၊ လူငယ်၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ လူ့မလိုင်များ အစရှိသဖြင့် လူတန်းစားအုပ်စုအမျိုးမျိုးကို ပါဝင်စေရမည်။ မြေပုံပေါ်တွင် ပါသည့် သယံဇာတများကို အုပ်စုတစ်စုနှင့်တစ်စု အသုံးချပုံ၊ တန်ဖိုးထားပုံမှာ ကွဲပြားမည် ဖြစ်သည်။ REDD+ စီမံကိန်းအဆိုပြုလွှာတွင် ထိုမတူညီသည့်တန်ဖိုးများနှင့် အုပ်စုများအားလုံးပါဝင်နိုင်ရေးကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားရန် အတွက် ထိုသတင်းအချက်အလက်များ လိုအပ်ပါသည်။

အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ၊ အစိုးရကိုယ်စားလှယ်များ၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများ၊ အဓိကဆက်စပ် ပတ်သက်သူများသည် အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့် ဒေသခံများ၏အခွင့်အရေးများ၊ နယ်နိမိတ်များနှင့် ပတ်သက် ပြီး သဘောတူညီမှု ရှိရန်လိုအပ်သည်။ ပုံမှန်အားဖြင့်ဆိုလျှင် ဒေသခံများကိုယ်တိုင် ပူးပေါင်းပါဝင်သော မြေပုံရေး ဆွဲခြင်းဆိုင်ခြင်းလုပ်ငန်းသည် ဒေသတစ်ခုချင်းစီအတွက် အခွင့်အရေးနှင့် နယ်နိမိတ်များ ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖြစ်သွားစေသည်။ အစိုးရသက်မှကြည့်ပါက သစ်တော ဧရိယာတစ်ခုကို ဒေသခံများက ပိုင်ဆိုင်သည်ဟု အသိ အမှတ်ပြုလိုစိတ် မရှိနိုင်ပါ။ သို့ရာတွင် ယင်းဒေသခံများ၏ ထိုသစ်တောအပေါ် အသုံးချပိုင်ခွင့်ကိုမူ အသိအမှတ် ပြုပေးလိုစိတ်ရှိနိုင်ပါသည်။

မြေပုံရေးဆွဲရန်ပြင်ဆင်သည့်အချိန်တွင် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် ဒေသခံများနှင့်ပူးပေါင်း၍ မြေပုံရေးဆွဲ ရာတွင် မည်သူ ပါဝင်သင့်သည်ကို သိရှိရန်အတွက် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအား ကနဦးလေ့လာမှုတစ်ခုကို ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ (မြေအသုံးချမှု/ အုပ်ချုပ်မှုနယ်နိမိတ်/ သစ်တောဧရိယာမြေပုံတို့ပေါ်တွင် အခြေခံ ထားသော အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသူများ) အမျိုးသမီးများ၊ အပယ်ခံအုပ်စုများ၏ ကိုယ်စားလှယ်များ အပါအဝင် အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူ အုပ်စုအမျိုးမျိုးမှ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်နိုင်စေရန် အားပေးရမည်။

သတင်းအချက်အလက်ရယူသည့်အခါတွင် ရှိနှင့်ပြီးစာရွက်စာတမ်းများ၊ ဒေသခံများ၏ အသိပညာ၊ အစိုးရ မှတ်တမ်းများလည်း ပါဝင်ရပါမည်။ သတင်းအချက်အလက်များ မှန်ကန်မှုနှင့် တရားဝင်မှုတို့အကြား ချိန်ထိုး ပိုင်းဖြတ်ရမည်မှာ စိန်ခေါ်မှု တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများက သိရှိထားရန်လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များ

- ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်များကို မြေပုံပေါ်တွင် ရေးဆွဲခွင့်နှင့် ယင်းအတွက် နှစ်ဖက်စိတ်ကျေနပ်သည်အထိ ညှိနှိုင်းနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိခြင်း၊
- မြေပုံများကို ထိန်းသိမ်းခွင့်၊ မြေပုံတွင် ပါဝင်သည့်အချက်များနှင့် ယင်းအချက်များအား အသုံးပြုခွင့်ရှိသူများ ကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိခြင်း။
- ၎င်းတို့၏ အသိပညာများကို စာဖြင့်ရေးသားခြင်း သို့မဟုတ် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းနည်းလမ်းများဖြင့် လွှဲပြောင်း ပေးရာတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ငြင်းဆိုနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိခြင်း။
- ၎င်းတို့၏ နယ်နိမိတ်များနှင့် မြေ/ကာဗွန်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေကြောင်းအရ အသိအမှတ်ပြုခံရ ရန် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိခြင်း။
- သတ်မှတ်ထားသော နယ်နိမိတ်များ၊ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများနှင့်ပတ်သက်သည့် သဘောတူညီချက်များ အကြောင်းကို မြေပုံရေးဆွဲခြင်းဆိုင်ရာတွင် တိုက်ရိုက်ပါဝင်သူများကိုလည်း အသိပေးအကြောင်းကြား ရမည်။ အထူးသဖြင့် အနီးပတ်ဝန်းကျင်မှ ဒေသခံများကို အသိပေးရမည်။

လေ့လာရန်စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Chapin, M. and B. Threlkeld. 2008. *Mapping Indigenous Lands: A Practical Guidebook*. Centre for Support of Native Lands, Environmental Law Institute, Washington, DC. Available at: www.elistore.org

Corbett, J. et al. 2009. *Good Practices in Participatory Mapping*. International Fund for Agricultural Development (IFAD), Rome. Available at: www.ifad.org

Cotula, L., and J. Mayers. 2009. *Tenure in REDD - Start-point or Afterthought?* Natural Resource Issues No. 15. IIED, London. Available at: www.iied.org

Evans, K. et al, CIFOR, 2006. *Guide to Participatory Tools for Forest Communities*. CIFOR, Bogor, Indonesia. Available at: www.cifor.cgiar.org

Galudra, G. et al. 2009. *RaTA: A Rapid Land Tenure Assessment Manual for Identifying the Nature of Land Tenure Conflicts*, World Agroforestry Centre (ICRAF), Bogor, Indonesia. Available at: www.worldagroforestrycentre.org

Indonesian Network for Participatory Mapping. Website: www.jkpp.org

Mather, R. et al. 1998. *Aerial Photographs and 'Photo-maps' for Community Forestry*. Rural Development Forestry Network (RDFN) paper 23e. ODI, London. Available at: www.odi.org.uk

ဆောက်လုပ်ရေးစီမံကိန်းကြီးများ သံသယထုတ်ယူမှု စီမံကိန်းကြီးများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကော်ပိုရေးရှင်းများ၏ ရုပ်ရွာနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးမှု အတွေ့အကြုံများ

၁၉၉၀ နှစ်များ၏အစောပိုင်းကာလတွင် Rio Tinto ကုမ္ပဏီ၏လက်ခွဲ Hamersley Iron Pty Limitedသည် ဩစတြေးလျ နိုင်ငံ ဖိလ်ဘာရာ ဒေသ၊ Yandicoogina တွင် မီးရထားလမ်းနှင့် သံရိုင်းထုတ်ယူသည့် မိုင်းလုပ်ငန်း အတွက် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့မိုင်းတွင်း လုပ်မည့်နေရာ အနီးအပါးတွင် အဘော်ရီဂျင်အုပ်စု (ဩစတြေးလျတိုက် တွင် ဒေသခံများ လူဖြူများ မရောက်မီက ရှိနှင့်ပြီးသူများ) အများအပြားနေထိုင်ကြသည်။ ၁၉၉၄ ခုနှစ်တွင်တော့ Hamersley ကုမ္ပဏီသည် မိုင်းတွင်းနှင့် ပင်လယ်ဆိပ်ကမ်းအကြား ဖောက်လုပ်မည့် မီးရထားလမ်းသည် အဘော်ရီ ဂျင်ရုပ်ရွာများကို ထိခိုက်မှုအနည်းဆုံးနှင့်အလုပ် ဖြစ်စေရန်အတွက် ရုပ်ရွာလူကြီးများနှင့် အကြံပေးဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ် သည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ကုမ္ပဏီသည် မိုင်းတွင်းအနီးအပါးမှ ရုပ်ရွာများနှင့် မြေအသုံးချမှု သဘောတူညီချက်ကို ညှိနှိုင်းရန်ဆုံးဖြတ်သည်။ တချိန်တည်းမှာပင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်မှုများကိုလည်း ပြု လုပ်သည်။

အဓိကကျသော stakeholder နှင့် ၎င်းတို့၏ စီမံကိန်းအပေါ်ပူပန်မှုများကို သေသေချာချာ သဘောပေါက်ရန် အတွက် Hamersley ကုမ္ပဏီသည် ယင်းဒေသ၏ လူမှုရေးသဘောသဘာဝများကို ၄ လကြာလေ့လာသည်။ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များပေါ်တွင် အခြေပြုကာ ၁၉၉၆ ဇန်နဝါရီမှာ ဇွန်လအထိ ဒေသခံရုပ်ရွာများနှင့် ညှိနှိုင်းမှု ပြုလုပ်သည်။ ဒေသခံများသည် အလွတ်တန်းစေ့စပ်ညှိနှိုင်းပေးမည့်သူ တယောက်ကိုခန့်အပ်သည်။ အဘော်ရီဂျင် (ဩစတြေးလျတိုက်သို့ လူဖြူများနယ်ချဲ့ နေထိုင်ခြင်းမပြုမီ ကပင်ရှိနှင့်နေသည့် ရှေးတိုင်းရင်းသား) အုပ်စု ၃ စု သည် စုပေါင်းလုပ်ကိုင်ရန် ဆုံးဖြတ်ကြသည်။ Hamersley က ထောက်ပံ့သည့်ငွေဖြင့် ဘက်မလိုက်သော ဥပဒေ အကြံပေးကိုခန့်အပ်သည်။ ဂူမာလာ အဘော်ရီဂျင် ကော်ပိုရေးရှင်းကို တည်ထောင်ကာ ရုပ်ရွာကိုယ်စားကုမ္ပဏီနှင့် ဆွေးနွေးမှုများကိုပြုလုပ်သည်။ ယင်းကော်ပိုရေးရှင်းသည် အဖွဲ့ဝင်များအပေါ်တွင် ဥပဒေအရလည်း ထိန်းချုပ်မှုများ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ၁၉၉၆ ဇွန်လတွင် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုအတွက် သတ်မှတ်ချက်များကို သဘောတူချမှတ်နိုင်ခဲ့ပြီး ဆွေးနွေးမှု မည်သည့်အတိုင်းအတာထိ ရောက်နေသည် ဆိုသည်ကို ရုပ်ရွာများထံသို့ ပြန်လည်အကြောင်းပြန်သတင်း ပေးသည့် အစီရင်ခံစာတစ်ခုကိုလည်း ဖော်ထုတ်သဘောတူနိုင်ခဲ့သည်။ သဘောတူထားသည့် အချက်များတွင် အဘော်ရီဂျင် အုပ်စုများမှ သက်ကြီးဝါကြီးများအနေနှင့် ညှိနှိုင်းမှုများတွင် ပါဝင် စောင့်ကြည့်နိုင်သည့် အချက်လည်း ပါသည်။

၁၉၉၆ နိုဝင်ဘာတွင် Hamersley နှင့် ဂူမာလာ အဘော်ရီဂျင် ကော်ပိုရေးရှင်းတို့အကြား နားလည်မှု စာချွန် လွှာရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကော်ပိုရေးရှင်းက ဦးဆောင်၍ ၎င်း၏အဖွဲ့ဝင် အဘော်ရီဂျင် ရုပ်ရွာများတွင် နားလည်မှု စာချွန်လွှာနှင့် ပတ်သက်ပြီး လူထုဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ခြင်း၊ တဦးချင်းတွေ့ဆုံကာ စာချုပ်ပါအချက်အလက်များကို ရှင်းပြခြင်း၊ ရုပ်ရွာတစ်ခုခြင်းစီ၏ သဘောတူညီချက်ရအောင် ကြိုးစားခဲ့သည်။ ရလဒ်အနေနှင့် Hamersley ကုမ္ပဏီနှင့် အဘော်ရီဂျင် အုပ်စုများအကြား ကာလရှည်ကြာလက်တွဲလုပ်ဆောင်မည့် မူဘောင်ဖြစ်သော Yandicoogina မြေယာ သဘောတူညီချက်ကို ရရှိခဲ့သည်။ Hamersley ကုမ္ပဏီအနေနှင့် စွင့်ပြုချက်ရရန် စောင့်ရသည့်အချိန် လျော့ချနိုင် ပြီး ဆောက်လုပ်ရေးတွင်လည်း ဘတ်ဂျတ် အမေရိကန်ဒေါ်လာ သန်း ၁၀၀ အောက်သာကုန်ကျခဲ့ပြီး သံရိုင်း ထုတ်လုပ်ခြင်းကိုလည်း မူလဖျော်မှန်းထားသည်ထက် ၆ လ စောပြီးဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။

From: Herbertson, K., et al. 2009. *Breaking Ground - Engaging Communities in Extractive and Infrastructure Projects*. World Resource Institute, Washington DC. Available at: www.wri.org.

အပိုင်း J | ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် သင့်တော်သော အဖွဲ့အစည်းများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

ဌာနတိုင်းရင်းသားများသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် ပြင်ပမှ ခန့်အပ်ပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ အစိုးရခန့်ထားသည့် ခေါင်းဆောင်များ) ထက် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ရွေးချယ်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းကို အသုံးပြုခွင့်ရှိပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရိုးရာအဖွဲ့အစည်းများကို အသုံးပြုခွင့်သည် နိုင်ငံတကာ၏ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုချက်ဖြစ်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် အမျိုးသမီး၊ လူငယ်၊ အပယ်ခံအုပ်စုအားလုံးပါဝင်ရန် လိုအပ်သော ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် အနည်းငယ်ပဋိပက္ခရှိနိုင်ပါသည်။

ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် လူတန်းစားအားလုံးကို ကိုယ်စားပြုနိုင်ရန် ဖော်ပြနေစဉ်တွင်ပင် REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများအနေဖြင့် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ အစဉ်အလာဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် ပုံစံများကို အလေးထားနိုင်သည့် နည်းလမ်းအမျိုးမျိုးရှိပါသည်။ REDD+ စီမံကိန်းအတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာ၌ သင့်တော်သော အဖွဲ့အစည်းကို ဆန်းစစ်ရာတွင် ဒေသခံများကိုပါဝင်စေခြင်းဖြင့် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ကိုယ်စားပြုနိုင်မှုပြဿနာ၊ သင့်တော်မှုရှိမရှိ ပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်ပါသည်။ အကယ်၍ ဒေသခံများက ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန်အတွက် ရိုးရာအစဉ်အလာအရ ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းကို ရွေးချယ်သည်ဆိုပါက REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူအနေနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စေရန် အတွက် သတင်းအချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း၊ ဝေမျှခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် ပံ့ပိုးကူညီပေးရပါမည်။

အချို့သောဒေသခံများသည် REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူနှင့် စေ့စပ်ရန်အတွက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် ရိုးရာပုံစံအဖွဲ့အစည်းကို ကျေးရွာအုပ်ချုပ်ရေး သို့မဟုတ် REDD+ နှင့်ပတ်သက်၍ အရေးပါသူများနှင့် တွဲစပ်ကာအသုံးပြုလေ့ရှိသည်။ အချို့သောဒေသခံများသည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အဖွဲ့အစည်းအသစ်များကို ဖွဲ့စည်းလေ့ရှိသည်။ မည်သည့်နည်းကို ရွေးချယ်သည်ဖြစ်စေ ကူညီပံ့ပိုးပေးမှုများသည် REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူ၏ အကျိုးစီးပွားဘက်သို့ ဘက်လိုက်မှုမရှိစေရန် အရေးကြီးပါသည်။ ဘက်လိုက်မှုမရှိခြင်း၊ ကြားနေခြင်းတို့အတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုမှုကိုလည်း ဒေသခံများနှင့် သဘောတူထားရန် အရေးကြီးသည်။ ဘက်လိုက်မှုမရှိခြင်း၊ ကြားနေခြင်းတို့အတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိလျှင် အစိုးရအနေနှင့် ၎င်းတို့အကျိုးစီးပွားကြီးကြီးမားမားရမည့် စီမံကိန်းမျိုးတွင် ကြားနေသူအဖြစ် သရုပ်ဆောင်၍ လုပ်ငန်းစဉ်ကို ဦးဆောင်ပါဝင်လေ့ရှိပါသည်။ ဒေသခံများက အကူအညီပေးရန် တောင်းဆိုသည့်အခါတွင် ဒေသခံများကိုယ်တိုင် အကြံပေးအဆိုပြုမှုများအပါအဝင် ပံ့ပိုးကူညီပေးသူများကိုလည်း ရွေးချယ်နိုင်စေရန် ပြင်ဆင်ပေးထားရမည်။ ဒေသခံများက ဆွေးနွေးမှု၊ ပံ့ပိုးကူညီမှု ဖြစ်စဉ်များကို စောင့်ကြည့်ရန် သို့မဟုတ် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန်အတွက် အကြံပေးသူများ သို့မဟုတ် မဟာမိတ်များကို ဖိတ်ခေါ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိပြီး မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းက ထိုသို့အကူအညီပေးနိုင်သည်ကို ရွေးချယ်သည့်အခါတွင် အကူအညီပေးလိုအပ်နိုင်ပါသည်။

ပုံမှန်အားဖြင့် ဒေသခံများကို ပံ့ပိုးကူညီသည့် ဖြစ်စဉ်အတွက် ကုန်ကျသည့်ငွေကြေးသည် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူထံမှ တိုက်ရိုက်လာသည် မဟုတ်ပါ။ လက်တွေ့တွင် REDD+ စီမံကိန်းအကြောင်းကို ဒေသခံများနားလည်၍ စဉ်းစားနိုင်ရန် အကူအညီပေးရမည့်တာဝန်ကို အစိုးရကယူသည့်အချိန်အထိ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက ထိုပံ့ပိုးကူညီမှုအတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ရမည် သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့ပေးရန် စိတ်ဝင်စားသည့် အလှူရှင်ကိုရှာဖွေရပါမည်။ ကူညီသည့်လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး လွတ်လပ်မှုတရားအတွက် ပင်ရောက်သူညီသူ Facilitator နှင့် ဒေသခံများအကြား သဘောတူညီချက်များ ကြိုတင်ယူထားရမည်ဖြစ်ပြီး သဘောတူစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားရမည်။ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူနှင့် Facilitator ကြားတွင်လည်း စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားရမည်။

REDD+ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ကြိုတင်၍ ပြည်ပြည်ဆုံဆုံအသိပေးထားပြီး လွတ်လပ်စွာဆုံးဖြတ်ထားသော သဘောတူညီချက်

စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် REDD+ စီမံကိန်းပူးတွဲဆောင်ရွက်သူများနှင့် ပူးပေါင်း၍ ပံ့ပိုးကူညီခြင်းဖြစ်စဉ် (နှင့် အခြားအကြံပေးလုပ်ငန်းများ၊ ဒေသခံများအား အထောက်အပံ့ပေးသည့်ဝန်ဆောင်မှုများ)အတွက် ရန်ပုံငွေတစ်ရပ်ကို ထူထောင်ထားရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ ထိုရန်ပုံငွေကို လွတ်လပ်စွာ စီမံခန့်ခွဲရမည်။ သို့မှသာ ပေးအပ်လိုက်သော အကူအညီများသည် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူတစ်ဦးဦး၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်နွှယ်နေမှုမှ ကင်းလွတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အရှေ့ကာလီမန်တန်နီမှ လူဆန်ဒေသခံများသည် အစိုးရထံမှ လိုင်စင်ရထားသော သစ်ထုတ်ရေး ကုမ္ပဏီက ၎င်းတို့၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေတွင် သစ်ထုတ်ရန် ဝင်ရောက်လာသည့်အခါ နှစ်မျိုးစပ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် စနစ်ကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ဒေသခံများတွင် သက်ကြီးဝါကြီးများနှင့် ထုံးတမ်းဥပဒေများက အုပ်စိုးသည့် စနစ် ရှိသော်လည်း မကြာသေးမီ ဆယ်စုနှစ်များကမှ ရွာသို့ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လာသူတို့ကမူ အစိုးရအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကို ပိုမိုအားထားကြသည်။ ဒေသခံအားလုံး စည်းဝေးပွဲလုပ်ပြီးသည့်အခါတွင် ကုမ္ပဏီနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးရန်အတွက် သက်ကြီးဝါကြီးများနှင့် အစိုးရအရာရှိများပါသည့် အဖွဲ့ကိုပေါင်းစပ် ရွေးချယ်ခဲ့ကြပါသည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- ၎င်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုမည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အစည်းများကို ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ရွေးချယ်နိုင်ခွင့် ရှိသည်။
- (၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်အပါအဝင်) REDD+ စီမံကိန်း၊ အစီအစဉ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူ တိုင်းသည် နိုင်ငံတကာက လက်ခံထားသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များ (ဥပမာ REDD+ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်၊ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်) နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ မည်သူ့ကိုမှ ခွဲခြားခြင်း မရှိရ။
- ၎င်းတို့၏ ရိုးရာဓလေ့၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းအတွက် လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ အကောင်းဆုံး ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်မည်ဟု ယူဆသော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အစည်းကို ရွေးချယ်ရာတွင် (လိုအပ်၍ တောင်းဆိုခဲ့ပါက) ဘက်မလိုက်သော ပံ့ပိုးကူညီမှုများရယူခွင့်ရှိသည်။
- FPIC အခြေခံစည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ချက်များချနိုင်ခွင့်။
- ၎င်းတို့ ဒေသတွင်းတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်အခါ ဖယ်ထုတ်ထားခြင်းခံရပါက သို့မဟုတ် အာဏာ အလွဲသုံးခြင်းခံရပါက မျှတအောင် ပြန်လည်စစ်ဆေးဆောင်ရွက်ပေးရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Andersson, K. 2006. *Understanding Decentralized Forest Governance: An Application of the Institutional Analysis and Development Framework*. Sustainability: Science, Practice, & Policy 2 (1): 25–35. Available at: sspp.proquest.com

Forest Peoples Programme. 2008. *Free, Prior and Informed Consent and the Roundtable on Sustainable Palm Oil – A Guide for Companies*. Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

Element 3

အပိုင်း ၃ | အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ထောက်ခံအားပေးမှုများအတွက် နိုင်ငံအဆင့် အထောက်အကူပြုအဖွဲ့အစည်းများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

ဘိုးဘွားပိုင်နယ်နိမိတ်နှင့် FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတို့ကို ဥပဒေအရပြဌာန်းထားသည့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံ မှတစ်ပါး အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများမှ ဥပဒေများသည် ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့၏ ရိုးရာဓလေ့ ထုံးတမ်းအရ ပိုင်ဆိုင်ထားသည့် မြေယာဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးနိုင်စွမ်း အလွန်နည်းပါးသည်။ ဥပဒေ ပြဌာန်းထားသည့် ဖိလစ်ပိုင် နိုင်ငံတွင်ပင်လျှင် FPIC လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို တလွဲအသုံးပြုခြင်းများရှိနေပြီး ၎င်းတို့မြေပေါ်တွင်လာရောက် လုပ်ကိုင်သည့် မိုင်းလုပ်ငန်းနှင့် အခြားစီမံကိန်းများကို မထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့ပါ။ ဒေသခံပြည်သူများအတွက် ၎င်းတို့ဘိုးဘွားများလက်ထက်ကတည်းကပင် နေထိုင်အသုံးပြုလာသည့် သစ်တောဧရိယာများကို စီမံခွင့်၊ ထိန်းချုပ်ခွင့်ဆိုသည်မှာ အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် ခပ်ရေးရေးသာ ဖြစ်ပါသည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများက REDD+ စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သည့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို လက်တွေ့အသုံးပြုနိုင်စွမ်းရှိရန်အတွက် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးကို နားလည်သဘောပေါက်ရန်၊ ယင်းအခွင့်အရေးများကို အစိုးရနှင့် အခြားသက်ဆိုင်သူများက လေးစားအသိအမှတ်ပြုစေရန်အတွက် မူဝါဒရေးရာ တိုက်တွန်းမှုများကို ပြုလုပ်ပေးရန် ကူညီလမ်းကြောင်းပေးမည့် အထောက်အပံ့လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသခံများက ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးကို တောင်းဆိုရာတွင် ကူညီပေးမည့် advocacy အုပ်စုများ၊ ရင်းမြစ်များနှင့် ကျွမ်းကျင်သူများကို သတိမမူမိခြင်းမျိုးရှိနိုင်သည်။ REDD+ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူများက စီမံကိန်းကြောင့် အကျိုး သက်ရောက်နိုင်သည့် ဒေသခံများအတွက် မူဝါဒရေးရာကူညီမှုများ ပြုလုပ်သည့်အနေနှင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ကူညီရှာဖွေပေးခြင်း၊ အချက်အလက်များဖြန့်ဝေပေးခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူအနေနှင့် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံများ၏ ကိုယ်ပိုင်အခွင့်အရေးကို မှတ်တမ်းတင်ပေးခြင်း၊ လိုက်နာပေးခြင်းတို့ဖြင့် ၎င်းတို့ အခွင့်အရေးများ အသိအမှတ်ပြုခံရအောင် အဓိကကူညီသည့်နေရာမှ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် ဒေသခံများက တောင်းဆိုလာခဲ့ပါက မူဝါဒရေးရာ တိုက်တွန်းမှုများတွင် အကူအညီပေးပေးရမည်ဖြစ်သည်။ သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအာဏာပိုင်များကို FPICအကြောင်း အသိပေးခြင်း၊ ဒေသခံများ၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေနှင့် ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက အသိအမှတ်ပြုခြင်းတို့ဖြင့် ကူညီပေးရမည်။

သစ်တောကာဗွန်များကို မည်သူပိုင်ဆိုင်သည်၊ ကာဗွန်လျှော့ချခြင်းနှင့်ဆိုင်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို မည်သူက လက်ခံခွင့် ရှိသည်၊ မည်သူက စစ်ဆေးအသိအမှတ်ပြုထားပြီးသော ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ် များကို ရောင်းချပိုင်ခွင့်ရှိသည် စသည်တို့ဖြင့်ပတ်သက်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများရေးဆွဲထားသည့် အစိုးရမှာ အနည်းငယ်သာ ရှိပါသေးသည်။ ထို့အပြင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများက ၎င်းတို့ ဘိုးဘွားပိုင်ထိန်းချုပ် အသုံးပြုလာသည့်မြေမှ ကာဗွန်များကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ ရောင်းချခွင့်၊ စီမံခွင့်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများနှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းမှုများလည်း မရှိကြပါ။

UN-REDD လမ်းညွှန်ချက်တွင် အထက်ဖော်ပြခဲ့ပါပြီသောနားလည်မှုနှင့်ပတ်သက်၍ အစိုးရအနေနှင့် ရှင်းလင်းစွာ ဆောင်ရွက်ထားရန် လိုအပ်ပုံ၊ FPIC ကိုအကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ လိုအပ်သည့်အဆင့်များပြင်ဆင်ထားရန် အစိုးရများတွင် တာဝန်ရှိပုံကို ဖော်ပြထားသည်။ သို့ရာတွင် REDD+ ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းနေရာများတွင် ဒေသခံများ၏ သစ်တောကာဗွန် စီမံကိန်း သို့မဟုတ် အစီအစဉ်များကြောင့် ဖြစ်ထွန်းလာသည့် အကျိုးအမြတ်ခံစားခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြု မခံရပေ။ နောင်တွင်လည်း အသိအမှတ်ပြုခံရမည့်အလားအလာ မရှိသေးပါ။ ရှေ့ပြေးနေရာတွင်ဖြစ်စေ၊ သရုပ်ပြနေရာတွင်ဖြစ်စေ REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက FPIC ၏ လုပ်ငန်းအများစုကို ဖော်ဆောင်ပေးသင့်သည်။ အချို့သော ဥပဒေစနစ် များတွင် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူ က REDD+ လုပ်ငန်းစဉ်များ စတင်စီမံခန့်ခွင့်ပြုချက် (ဥပမာ - ခွင့်ပြုစာ၊ နားလည်မှု စာချုပ်လွှာ သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းခွင့်ပြုချက်) မရရှိဘဲ REDD+ အကြောင်း ဆွယ်တရားပြော ခြင်းသည် တရားမဝင်ဟု ပြဌာန်းထားသည်များ ရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် REDD+ စမ်းသပ်ဆောင်ရွက်ရန်ခွင့်ပြုချက်မရမီ ဒေသခံများထံမှ သဘောတူညီချက်ကြိုတင်ရယူရန်မှာ ခက်ခဲသည် သို့မဟုတ်မဖြစ်နိုင်ပေ။ ထိုအခါမျိုးတွင် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် REDD+ လုပ်ငန်းခွင့်ပြုချက် ရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အကျိုးသက်ရောက်ခံရနိုင်သည့် ဒေသခံများကိုအကြောင်းကြားခြင်းဖြင့် အခြေခံသဘောတရား ဖြစ်သော ကြိုတင်သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းကို ဖော်ဆောင်ပြီးသားဖြစ်ကာ ဒေသခံများအပေါ် ထားရှိသည့်စေတနာ ကောင်းကိုလည်း ထင်ရှားစေမည် ဖြစ်သည်။ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူအနေနှင့် အသေအချာ ဆောင်ရွက် ရမည်မှာ ဒေသခံများ၏ သဘောတူညီချက် မရရှိလျှင် အစိုးရထံမှ REDD+ စီမံကိန်းခွင့်ပြုချက် ထပ်မံတောင်းခံခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသခံများ၏ အစဉ်အလာထိန်းချုပ်မှု အောက်တွင်ရှိသော ဧရိယာများတွင် REDD+ စီမံကိန်းအတွက် စီမံချက်ရေးဆွဲမှုများ မပြုလုပ်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

အချို့သော ဥပဒေစနစ်တွင် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက စီမံကိန်းနေရာသည် လေထုထုတ်တမ်းဆိုင်ရာ မြေပိုင်ဆိုင်မှုများရှိကြောင်း ဖော်ထုတ်ထားပါက အစိုးရအနေနှင့် REDD+ ခွင့်ပြုချက်ပေးရန် တုန့်ဆိုင်းနေတတ်သည်။ ထိုအခါတွင် အကျိုးသက်ရောက်ခံရမည့် ဒေသခံများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို အလေးထားသည့် REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်မှာ မဖြစ်နိုင်တော့ပါ။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၏ တည်ဆဲဥပဒေအရ အစိုးရသည် အခြားအခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်မှုမရှိသော မြေများအတွက်သာ ဆီအုန်းစိုက်ပျိုးရန်အတွက် ခွင့်ပြုမိန့်ပေးပါသည်။ ကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် ၎င်း၏ ဆန္ဒအရ သို့မဟုတ် အလွတ်သဘောစံနှုန်းသတ်မှတ်ချက်များအရ ၎င်းတို့လုပ်ကွက်အတွင်းရှိ ဒေသခံများ၏ ရိုးရာလေထုထုတ်တမ်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုပါက ထိုကုမ္ပဏီသည် ထိုဒေသများတွင် ဆီအုန်းစိုက်ရန် ခွင့်ပြုမိန့်မရဘဲ ရှိတတ်ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့သောအခြေအနေမျိုးတွင် REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် စီမံကိန်းနေရာတွင်သာမက နိုင်ငံအဆင့်တွင် ဒေသခံများ၏ ဘိုးဘွားပိုင်မြေနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ရပိုင်ခွင့်များကို အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုပေး ရန်အတွက် ကူညီပေးရမည် ဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် REDD+ ကို သစ်တောမူဝါဒ အပြောင်း အလဲ၏ အဓိကကျသည့် မောင်းနှင်အားတစ်ခု အနေနှင့် သတ်မှတ်ခံခြင်းကြောင့် ဘိုးဘွားပိုင်မြေနှင့်စပ်လျဉ်း သည့် ရပိုင်ခွင့်များအား အသိအမှတ်ပြုခံရစေရန် တစ်ဖက် တစ်လမ်းမှ အားပေးလျှက်ရှိပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတွင် တစ်နိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာဖြင့် ဆောင်ရွက်နေသည့် ဒေသခံပြည်သူ အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောလုပ်ငန်းများသည် သစ်တောဌာနက REDD+ စီမံကိန်း အောင်မြင်ရန်အတွက် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ထောက်ပံ့မှုနှင့်ပါဝင်မှုလိုအပ်သည်ကို သဘောပေါက်လာသည်နှင့်အမျှ အရှိန်ရလာလျက်ရှိနေသည်။ ထို့အတူပင် ဒေသတွင်းရှိ အခြားနိုင်ငံများတွင်လည်း အစိုးရက ဒေသခံများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားစေရန် ဖိအားများပေးခြင်းအားဖြင့် FPIC အခွင့်အရေး ထောက်ခံအားပေးသည့် ကြိုးပမ်းမှုများကို ခိုင်မာစေနိုင်ပါသည်။

ပြင်ပမှ တိုင်တန်းခြင်းနည်းလမ်းများကို အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် ဒေသခံများအား ကူညီပေးခြင်း

ကုမ္ပဏီများအနေနှင့် အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့်ဒေသခံများအား ၎င်းတို့နှစ်နာခဲ့မှုများကို ပြန်လည်ကုစားရန် အတွက် ပြင်ပနည်းလမ်းများရှိသည်ကို သိရှိစေရန် နည်းလမ်းပေါင်းစုံသုံးကာ အသိပေးနိုင်သည်။ တိုင်တန်းမှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် ပြင်ပအကူအညီများ ယူနိုင်သည်ကို အသိပေးခြင်း၊ ဥပဒေကြောင်းအရ ဖြေရှင်းလိုသူများအတွက် အကူအညီပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ပေးနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဂျော်ဂျီယာနိုင်ငံမှ Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) ပိုက်လိုင်းစီမံကိန်း ဝင်သည့်အခါတွင် ဒေသခံ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများသည် ၎င်းတို့ပိုင်သည့် မြေနှင့်ပတ်သက်ပြီး တရားဝင်ပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထား မရှိခြင်း၊ မရှင်းမလင်းဖြစ်ခြင်းတို့ရှိနေသည်ကို သိလိုက်ရသဖြင့် ကုမ္ပဏီသည် ဥပဒေကြောင်းအရ ရင်ဆိုင်မည့်သူများအတွက် တရားရုံးစရိတ်အပါအဝင် ဒေသန္တရအာဏာပိုင်များနှင့် ညှိနှိုင်းရန် လိုသူများနှင့် တရားရုံးတွင် ပြဿနာဖြေရှင်းမည့်သူများအတွက် ငွေကြေးပံ့ပိုးခြင်းတို့ ပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အစာဘိုင်ဂျန် တွင် BTC စီမံကိန်းက ဒေသခံ NGO ဖြစ်သော Center for Legal and Economic Education ကို ငွေကြေးပံ့ပိုးမှုများ ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပြီး တိုက်ရိုက်ဆွေးနွေးမှုများ မအောင်မြင်သည့်အခါတွင် ကြားဝင်စေ့စပ်ပေးသူအဖြစ် ဆောင်ရွက် စေခဲ့သည်။ ထို NGO သည် တရားရုံးသို့ တင်ပြလိုသည့် ဒေသခံ များကိုလည်း ဥပဒေအကြံပေးမှုများ အစဉ် ပြုလုပ်ပေးခဲ့ပါသည်။

Herbertson, K., et al. 2009. Breaking Ground - Engaging Communities in Extractive and Infrastructure Projects. World Resource Institute, Washington DC. မှ ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။ www.wri.org တွင် အကျယ် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- နိုင်ငံအဆင့်ဥပဒေအရ မြေများ/သယံဇာတတရားမြစ်များအတွက် အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြု ထားခြင်း မရှိသည့်အခါ (ဆိုလိုသည်မှာ ယင်းတို့နှင့်ဆိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် အားကိုး အားထားမရှိသည့် အခါများတွင်) FPIC အခွင့်အရေးကိုလေးစားသည့် ဖြစ်စဉ်တွင် ကိုယ်တိုင်ပါဝင်ကြိုးစား အကောင်အထည်ဖော်ရမည်။
- စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက ခိုင်မာစွာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို စိတ်စေတနာကောင်း ဖြင့် သေချာစွာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရပါမည်။
- မြေ/သယံဇာတဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအတွက် မူဝါဒရေးရာထောက်ခံလှုံ့ဆော်မှုများကို စဉ်ဆက်မပြတ် ပြုလုပ်နေရန် အရေးကြီးပါသည်။
- ဒေသခံများအနေနှင့် ၎င်းတို့နိုင်ငံ၏ ပံ့ပိုးကူညီသည့်အဖွဲ့အစည်းများ (ဥပဒေရေးရာအကူအညီ၊ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းအကူအညီ) တို့ကို သတ်မှတ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများ။
- ဒေသခံများသည် စီမံကိန်းနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်မှုမရှိသည့် တတိယအင်အားစုများနှင့် ဆွေးနွေးခွင့် ရှိသည်။

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

AIPP, IWGIA, FPP, and Tebtebba Foundation. 2010. *What to do with REDD? A Manual for Indigenous Trainers*. AIPP, IWGIA, FPP, and Tebtebba Foundation. Available at: www.forestpeoples.org

IWGIA, AIPP, FPP, and Tebtebba Foundation. 2010. *What is REDD? A Guide for Indigenous Communities*. IWGIA, AIPP, FPP, and Tebtebba Foundation. Available at: www.forestpeoples.org

Sprechmann, S., and E. Pelton. 2001. *Advocacy Tools and Guidelines: Promoting Policy Change*. CARE, Atlanta. Available at: www.care.org

အပိုင်း ၄ | သဘောတူညီချက် ရယူခြင်းအတွက်လုပ်ငန်းအဆင့်များ သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

Element 4

သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းဖြစ်စဉ်တစ်ခုအတွင်းတွင် REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခုအား ဒေသခံများက သဘောတူခြင်း သို့မဟုတ် ငြင်းပယ်ခြင်းကို ဖော်ပြမည်ဖြစ်ကြောင်း ဒေသခံများနှင့် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူနှစ်ဖက်လုံးက ကြိုတင်သဘောတူညီချက် ယူထားရပါမည်။

သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းအတွက် နှစ်ဖက်သဘောတူညီသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကိုဖော်ထုတ်နိုင်ရန်မှာ စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်မည့်သူနှင့် ဒေသခံတို့ အချိန်လုံလုံလောက်လောက်ယူကာ ကြိုးစားအခြေရာမှသာ ဖြစ်နိုင်ပြီး နှစ်ဖက် အပြန်အလှန်လေးစားမှု၊ ပွင့်လင်းမှု၊ ယုံကြည်မှုရှိသည့် အခြေအနေကိုလည်း ဖန်တီးထားရမည်။ ထိုသို့ဖန်တီးနိုင်ရန်မှာ ဒေသခံများအား ရှေ့ဆက်တိုးလိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်စေရန် ရည်ရွယ်သည့် အကြံပေးဆွေးနွေးပွဲများနှင့် ဒေသခံများက စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်သူနှင့် ဆွေးနွေးစေရန်အတွက် သတ်မှတ်ထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။

ဒေသခံများက စီမံကိန်းများကို ငြင်းပိုင်ခွင့်နှင့်ပတ်သက်လာပါက ထိုဒေသကို အုပ်ချုပ်သည့် အစိုးရအနေနှင့် ခွင့်မပြုခြင်း၊ အလေးမထားခြင်းများ ရှိတတ်ပါသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် ဒေသခံများက ၎င်းတို့၏ အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုရန်နှင့် အစိုးရမှူးဝါဒများကို ထိရောက်စွာ ဆန့်ကျင်ရန်အတွက် စိတ်မပါပဲနေသည်များလည်းရှိနိုင်ပါသည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများသည် ဒေသခံများက စီမံကိန်းကို ငြင်းပယ်နိုင်ခွင့်အား အစိုးရမှ အလေးထားမှုရှိစေရန်အတွက် နည်းလမ်းရှာပေးရမည်။ ဖြစ်နိုင်ပါက ဒေသခံများ၏ REDD+ စီမံကိန်းငြင်းပယ်ခွင့်ကို အစိုးရက လက်ခံအသိအမှတ်ပြုကြောင်း ကြေညာချက်ကို ရယူပေးခြင်းများလည်း လုပ်ပေးနိုင်ပါသည်။ ဒေသခံများအနေနှင့် REDD+ စီမံကိန်းတစ်ခုလုံးကိုမဟုတ်ပဲ အစိတ်အပိုင်းအချို့ကိုသာ သဘောမကျခြင်းများလည်းရှိတတ်ပါသည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် လေးစားမှုအခြေပြုသည့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပွဲများမှတစ်ဆင့် စီမံကိန်း၏ မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းကို ဒေသခံများက ထောက်ခံရန်ဆန္ဒရှိသည်၊ မည်သည့်အပိုင်းကို ပြုပြင်ရန် သို့မဟုတ် ဖြုတ်ချထားပစ်ရန်လိုသည်တို့ကို သိအောင်ကြိုးစားထားရမည်။

သဘောတူညီချက်ရယူသည့်လုပ်ငန်းစဉ်သည် အကြံပေးဆွေးနွေးခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း၊ အကျိုးသက်ရောက်မှုများကို တွက်ချက်ခြင်း၊ အကျိုးအမြတ်နှင့် ရွေးချယ်စရာများမှ စတင်ကာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအဆင့်အထိ အဆင့်တိုင်းအတွက် သဘောတူညီမှုရယူရန် အချိန်ဇယားတစ်ခုသတ်မှတ်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ စီမံကိန်း၏ သိသာထင်ရှားသော အဆင့်တိုင်း အတွက် သဘောတူညီချက် ရယူရန်၊ ရထားရန်မှာ အရေးကြီးပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဒေသတစ်ခုသည် အကြံပေးဆွေးနွေးမှုပြုလုပ်ရန် သဘောတူသော်လည်း သတင်းအချက်အလက်စုဆောင်းသည့်အဆင့်သို့ ဆက်လက်တိုးရန် သဘောမတူသည်များလည်း ရှိတတ်ပါသည်။ အချို့သော ဒေသများသည် အဆင့်တိုင်း အတွက် သဘောတူညီချက်များပေးခဲ့သော်လည်း နောက်ဆုံးညှိနှိုင်းသည့် အဆင့်တွင် ပြုလုပ်သည့် ကမ်းလှမ်းချက်များအား သဘောမတူတော့သည်များလည်း ရှိပါသည်။ ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အရေးကြီးသော သတင်းအချက်အလက်များအား သတ်မှတ်ထားမိခြင်း၊ ချန်ထားခဲ့ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်ပါက ဒေသခံများနှင့် ကုမ္ပဏီတို့အကြား ယုံကြည်မှုအားနည်းသွားပြီး ဒေသခံများအနေနှင့် ရှေ့ဆက်ဆွေးနွေးရန် စိတ်မဝင်တော့ခြင်းမျိုးရှိတတ်ပါသည်။

သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းဖြစ်စဉ်သည် ခြိမ်းခြောက်ခြင်း၊ လှည့်ဖျားခြင်းတို့မှ ကင်းရှင်းရပါမည်။ FPIC ၏ အခန်းကဏ္ဍ၊ ပါဝင်သည့် အဆင့်များ/အချက်များ၊ ကိုယ်စားပြုမှုများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ထားရန်လိုအပ်သည်။ ဒေသတစ်ခု အတွင်းတွင် သဘောတူညီချက်ကို မည်သည့်နည်းအသုံးပြုကာ ရယူမည် (အားလုံးသဘောတူသည့်စနစ်၊ မဲစနစ် သို့မဟုတ် အခြားစနစ်)၊ သဘောတူညီသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန်အတွက် သတ်မှတ်ချက်များ (တက်ရောက်သည့် လူဦးရေ ရာခိုင်နှုန်း၊ မဲရာခိုင်နှုန်းစသည်ဖြင့်)၊ ပဋိပက္ခများ ဖြေရှင်းခြင်း ဖြစ်စဉ်များနှင့် သဘောတူညီချက်ကို ငြင်းပယ်ပါက လိုက်နာရမည့်အချက်များ (ပြင်ဆင်ပေးထားရမည့် အနေ အထား၊ ပြန်လည်ညှိနှိုင်းရန်အတွက်အချိန်သတ်မှတ်ချက်) စသည်တို့ကိုလည်းရှင်းလင်းစွာသတ်မှတ်ထားရမည်။

ခြိမ်းခြောက်သူများသည် ဒေသခံများအတွင်းမှလည်း ပေါ်ပေါက်နိုင်သည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများသည် ဒေသခံများက ၎င်းတို့စိတ်ကြိုက်လုပ်ငန်းစဉ်အား ရွေးချယ်ခွင့်ရှိကြောင်းကို အလေးထားလျှက် ဒေသတွင်းရှိ အပယ်ခံအုပ်စုများ (မိန်းမ၊ ဆင်းရဲသားမိသားစုများ၊ နိုင်ငံရေးအဆက်အသွယ်မရှိသူများ) သည်လည်း ဒေသ တွင်း သဘောတူညီချက်ရယူသည့် ဖြစ်စဉ် တစ်လျှောက်တွင် မည်သို့ပူးပေါင်းပါဝင်ခွင့်ရနိုင်ကြောင်း တိုက်တွန်း မေးမြန်းနိုင်သည်။

ဒေသခံများ၏ အဆိုပြု REDD+ စီမံကိန်းကို ငြင်းပယ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးကို လေးစားရန်မှာ မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည်။ ငြင်းပယ်လိုက်သည်ဆိုပါက စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူအနေနှင့် ဆွေးနွေးမှုများကို ချက်ချင်းပြန်လည် မပြုလုပ်ရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ သို့ရာတွင် ဒေသခံများက အဆိုပြုစီမံကိန်းကို ပြန်လည်စဉ်းစားရန် အတွက် မည်သည့်အခြေအနေမျိုးအထိ ပြင်ဆင်ပေးရမည်ကို ၎င်းတို့အား မေးမြန်းနိုင်ပါသည်။

သဘောတူညီချက်ရယူသည့်ဖြစ်စဉ်တွင် အဖြစ်များသည့်လွဲချော်မှုများ

- အမှန်တကယ်ကိုယ်စားမပြုသည့် ခေါင်းဆောင်များနှင့် မှားယွင်းဆွေးနွေးခြင်း။ ဒေသခံများ၏ အဓိကကျ သော အကျိုးစီးပွားများကို မဆွေးနွေးမိခြင်း။
- စီမံကိန်းအစီအစဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အကြံပေးဆွေးနွေးရန်သဘောတူညီချက် REDD+ အဆိုပြုလွှာ တစ်ခုလုံး ကို ဆွေးနွေးရန် ဆန္ဒရှိသည်ဟု သတ်မှတ်လိုက်ခြင်း။
- စီမံကိန်းနှင့်ဆက်နွှယ်သည့် ဥပဒေကြောင်းအရ တာဝန်ခံမှုများ၊ ထိခိုက်မှုများနှင့်ပတ်သက်သည့် အရေးပါ သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ထည့်သွင်းရန် ကျန်ခဲ့ခြင်း။
- ဒေသခံများအား စီမံကိန်းအစီအစဉ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဆွေးနွေးရန်အတွက်လုံလောက်သည့်အချိန်မပေးခြင်း၊ အခြားနေရာမှ ဘက်မလိုက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ အကြံပြုချက်များရယူခွင့်ကို ပိတ်ပင်ခြင်း။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- ဒေသခံများတွင် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို အပြန်အလှန်သဘောတူနိုင်သည့် အခွင့်အရေး၊ ယင်း သဘောတူညီချက်ကို နှစ်ဖက်လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိကြောင်း ကတိကဝတ်၊ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူ က မလိုက်နာသည့် အချိန်တွင် ပြင်ပမှအကူအညီတောင်းခံနိုင်ခွင့်တို့ ရှိပါသည်။
- သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် မည်သည့်အဆင့်တွင်မဆိုဘက်မလိုက်သော ဥပဒေ အကြံပေးမှုကို ရယူခွင့်ရှိပါသည်။

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Oxfam Australia. 2010. Guide to Free, Prior, and Informed Consent. Carlton, Victoria, Australia. Available at: www.oxfam.org.au

Suzuki, R. 2010. The role of trust in REDD+. REDD-net Asia-Pacific Bulletin 2 (October 2010). ODI & RECOFTC. Available at: www.redd-net.org

အပိုင်း ၅ | သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ပါဝင်မည့် အချက်များကို ပြုစုခြင်း

Element 5

စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူနှင့် ဒေသခံများအကြားမှ သဘောတူညီချက်စာချုပ်ဆိုသည်မှာ ဒေသခံများက အဆိုပြု စီမံကိန်းကို သဘောတူညီချက်ပေးရန်အတွက် လိုအပ်သော သတ်မှတ်ချက်များကို ကြေငြာခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်ဖက်လုံးက အသိအမှတ်ပြုသဘောတူသည့် သတ်မှတ်ချက်၊ ပုံစံဖြစ်ရန်မှာအရေးကြီးသည်။ နှုတ်ဖြင့်၊ စာဖြင့်၊ ရိုးရာနည်းလမ်းဖြင့် သို့မဟုတ် ယင်းနည်းများကို လိုသလိုတွဲစပ်အသုံးပြု၍ မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်သည်။

သဘောတူညီချက် စာချုပ်ပုံစံတစ်ခုတွင် အောက်ပါအချက်များပါဝင်ရပါမည်

- သဘောတူထားသည့် လက်မှတ်ရေးထိုးမည့်သူများ
- နှစ်ဖက်သဘောတူထားသည့် သက်သေများ
- တည်နေရာ/ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ/ သယံဇာတများ/ သစ်တောပြုန်းတီးမှု၏ မောင်းနှင်အားများ/ ဂေဟစနစ်ဆိုင်ရာ ပန်ဆောင်မှုများ စသည်တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်
- သဘောတူညီချက်အား အသေးစိတ်ဖွင့်ဆိုချက်များ (စီမံကိန်းအဆင့်အလိုက်)။ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်တွင် အောက်ပါအချက်များပါဝင်နိုင်ပါသည်-
 - + ဒေသခံများက ကျခံရမည့် ကုန်ကျစရိတ်များ
 - + ဒေသခံများသို့ ပေးအပ်မည့် အကျိုးအမြတ်များ
 - + သတ်မှတ်ချက်များ (ဥပမာ-ကင်းလှည့်စစ်ဆေးခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်စုဆောင်းခြင်း၊ အစီရင်ခံခြင်း စသည်ဖြင့်)
 - + ဒေသခံများက လိုက်နာရမည့် ကန့်သတ်ချက်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ (ဥပမာ - သစ်တောထွက်ပစ္စည်း အသုံးပြုမှုကို ကန့်သတ်ခြင်း)
- ကြာချိန်/သတ်မှတ်ချိန်
- သဘောတူထားချက်များ လက်တွေ့ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်အတွက် ပြင်ဆင်မှုများ
- ဘက်မလိုက်သော စစ်ဆေးအတည်ပြုပေးခြင်းလုပ်ငန်း
- အကူအညီတောင်းခံသည့် နည်းလမ်း/တိုင်ကြားသည့် ဖြစ်စဉ်
- စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရေးစီမံချက်
- သဘောတူညီချက်ပါ စည်းကမ်းချက်များကို ရှုပ်သိမ်းခြင်း
- နောက်တစ်ဆင့်အတွက် သဘောတူညီချက်ရယူရန် သဘောတူခြင်း
- စီမံခန့်ခွဲမှုစီမံချက်/ သဘောတူထားသည့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုလုပ်ငန်းများအသေးစိတ်/ လက်တွေ့အကောင်အထည် ဖော်ရန်အတွက် အသေးစိတ် လုပ်ငန်းစဉ်များစသည့် နောက်ဆက်တွဲများ

ယခုလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အဓိကကျသူများမှာ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ၏ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ဘက်မလိုက် သော ပံ့ပိုးကူညီသူများ၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများနှင့် အစိုးရများဖြစ်ပါသည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများသည် အခြားသော သယံဇာတ ထုတ်ယူရေးလုပ်ငန်းများ၊ ထိန်းသိမ်းရေးလုပ်ငန်းများတွင် ဌာနတိုင်းရင်း သားများ၊ ဒေသခံများနှင့် သဘောတူညီချက် ရယူပုံများကို လေ့လာအတုယူနိုင်သည်။ သယံဇာတ ထုတ်ယူသည့် လုပ်ငန်းမှ ရယူခဲ့သည့် သဘောတူညီချက် ဥပမာတစ်ခုမှာ Voisey Bay နီကယ်ကုမ္ပဏီ၊ Innu လူမျိုးများနှင့် Labrador Inuit Association အဖွဲ့တို့အကြား ရရှိခဲ့သည့် သဘောတူညီချက်ဖြစ်ပါသည်။ Voisey bay ကုမ္ပဏီက ၎င်းတို့လုပ်ကွက်ရှိ Innu လူမျိုးများသည်

အခြေခံဥပဒေအရ ထိုဒေသကို ပိုင်စိုးသည့် အခွင့်အရေးရှိကြောင်းကို အသိအမှတ်ပြုပြီး၊ Innu လူမျိုးများက သဘောတူပါမှ မိုင်းလုပ်ငန်းကို စတင်နိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

ဆိုလိုသည်မှာ လက်တွေ့တွင် စီမံကိန်းဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်း၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ရေး၊ လူမှုဆိုင်ရာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုထိန်းသိမ်းရေးအစီအစဉ်များတွင် ဌာန တိုင်းရင်း သားများအား ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။ ဤသဘောတူညီချက်အကြောင်းကို www.docstoc.com တွင် အသေးစိတ်ကြည့်နိုင်ပါသည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- သဘောတူညီချက်စာချုပ်၏ အကြောင်းအရာတိုင်း။ (သဘောတူညီချက်စာချုပ်ကို အများပြည်သူ အလွယ်တကူ ကြည့်ရှုနိုင်ရန် စီစဉ်ထားရမည်။)

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Lehr, A., and G. Smith. 2010. *Implementing a Corporate Free, Prior and Informed Consent Policy*. Foley Hoag LLP, Boston and Washington, DC. Available at: www.foleyhoag.com

ကမ္ဘာ့ဒီးယားနိုင်ငံမှ Oddar Meanchey ဒေသခံပြည်သူအစွဲပိုင်သစ်တောအား REDD+ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်ခြင်း အတွက် ဒေသခံများနှင့် ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်းလုပ်ငန်းများ

Oddar Meanchey ဒေသခံပြည်သူ အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောအား REDD+ စီမံကိန်းအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် ကမ္ဘောဒီးယား နိုင်ငံတွင် ပထမဆုံးပြုလုပ်သည့် REDD+ စီမံကိန်းဖြစ်ပြီး နောင်ပြုလုပ်မည့် ဒေသခံပြည်သူအခြေပြု REDD+ စီမံကိန်း များအတွက် သင်ခန်းစာများ ရရှိခဲ့ပါသည်။

စီမံကိန်းနေရာသည် Oddar Meanchey ခရိုင်တွင်ရှိပြီး အကျယ် ဟက်တာ ၇၀၀၀၀ နီးပါးရှိသည့် ရွက်ပြတ်တော၊ အမြဲစိမ်းတောဖြစ်ကာ ရွာ (၁၃) ရွာရှိ အိမ်ထောင်စု ၁၀၀၀၀ ကျော်သည်လည်း အနီးအပါးတွင် နေထိုင်ကြပါသည်။ အိမ်ထောင်စုအများစုမှာ ခမာလူမျိုးများဖြစ်ပြီး လူနည်းစုဖြစ်သော ကွေးလူမျိုးများလည်း ပျံ့နှံ့နေထိုင်သည်။ ဤဒေသ တွင် ရာဘာ၊ သကြား၊ ဆီအုန်းစိုက်ခင်းများတိုးချဲ့ခြင်း၊ တစ်ပိုင်တစ်နိုင်ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာများကြောင့် နှစ်စဉ် သစ်တော ဧရိယာ (၂) ရာခိုင်နှုန်းဆုံးရှုံးနေရသည်။ ဒေသခံများသည် ၎င်းတို့၏ သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်ခွင့်နှင့် ကာဗွန် အကျိုးအမြတ်ခံစားခွင့်ကို ဥပဒေကြောင်းအရ အသိအမှတ်ပြုသည့် ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တော သဘော တူညီချက် (Community Forestry Agreement) ကို ရရှိထားပါသည်။

စီးပွားရေးအရတွက်ချေမှုကိုကူညီ အတိုင်းအတာရရှိစေရန်အတွက်စီမံကိန်းသည် ပြန်ကျနေသည့် ဒေသခံပြည်သူ အစု အဖွဲ့ပိုင်သစ်တောဧရိယာ (၁၃) ခုကို စုစည်းခဲ့သည်။ ၂၀၀၉ နှစ်ကုန်ပိုင်းမှ စတင်ပြီးရာသီဥတု၊ ဒေသခံပြည်သူ နှင့် ဇီဝမျိုးကွဲစံနှုန်းများ (Climate, Community and Biodiversity Standards - CCBS) နှင့် အလွတ်သဘော ကာဗွန်စံနှုန်းများ (Voluntary Carbon standards) များနှင့် ကိုက်ညီစေရန် စတင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ထိုစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီပြီး ဆက်လက်၍ ကာဗွန်များရောင်းချနိုင်ရန် ရည်ရွယ် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ကာဗွန် မက်ထရစ်တန် ၇ သန်းကို နှစ်ပေါင်း ၃၀ ကြာအောင်ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မည့် ယင်းစီမံကိန်းကို Danida အဖွဲ့၊ Pact အဖွဲ့၊ Clinton Climate Initiative အဖွဲ့နှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ Department of State တို့ကငွေကြေးပံ့ပိုးပေးပါသည်။

ညှိနှိုင်း အကြံပြုသည့် ဖြစ်စဉ်

အဆိုပြု REDD+ စီမံကိန်းအတွက် ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်းမပြုလုပ်မီ ဒေသခံများသည် ကိုယ်စားလှယ်များရွေးချယ်ပြီး အစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောလုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းစဉ်အောက်တွင် ဆုံးဖြတ်ချက်များချနိုင်သည့် အခွင့်အာဏာ အပ်နှင်း လိုက်သည်။ ထိုကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့် ဒေသခံအစုအဖွဲ့ (၁၃) စုသည် တစ်စုချင်းသော်လည်းကောင်း၊ စုပေါင်း၍ သော်လည်းကောင်း REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူနှင့် ဆွေးနွေးကြပါသည်။ ထိုကြိုးစားမှု၏ ရလဒ်များနှင့်ဒေသခံ ပြည်သူများအတွက် အကျိုးအမြတ် အမြင့်ဆုံးရရှိစေရန် ဝန်ကြီးများကောင်စီ၏ လမ်းညွှန်ချက်များအရ ကာဗွန်မှ ရရှိ သော အသားတင်ဝင်ငွေ၏ အနည်းဆုံး ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းကို စီမံကိန်းတွင်ပါဝင်သည့် ဒေသခံပြည်သူများ ပေးအပ်သွားရန် တစ်ဖြည်းဖြည်းသဘောတူခဲ့သည်။ မျှော်မှန်းထားသော ရလဒ်များတွင် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း၊ သစ်တော ဥပဒေစိုးမိုးရေးတွင် ပိုမိုပါဝင်လာနိုင်မှု၊ ရန်ပုံငွေထောက်ပံ့မှုများ၊ ပစ္စည်းထောက်ပံ့မှုများ စသည်တို့ပါဝင်ပါသည်။ အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေမည့်ပုံစံ အသေးစိတ်ကိုမူ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနေဆဲဖြစ်သည်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ဒေသခံများကို ပါဝင်စွင့်ပေးရန် Pact အဖွဲ့က သစ်တောအုပ်ချုပ်ရေးကို တိုက်တွန်းထားသည်။

ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံမှ Oddar Meanchey ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောအား REDD+ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်ခြင်း အတွက် ဒေသခံများနှင့် ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်းလုပ်ငန်းများ(အဆက်)

၂၀၁၈ ခုနှစ် မတ်လတွင် စီမံကိန်းမိတ်ဆက်ဆွေးနွေးပွဲမှစ၍ ဒေသခံများနှင့် ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်းအတွက် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများကို ဆက်တိုက်ပြုလုပ်ခဲ့ပြီး၊ CCBA စီမံကိန်းစာရွက်စာတမ်းကို တင်သွင်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ခရိုင်အဆင့်အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲကို အပိတ်အနေနှင့် ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဒေသန္တရ အစိုးရ အာဏာပိုင် များနှင့် ဒေသခံအများစုအတွက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ကာဗွန်၊ ဖန်လုံအိမ်ငါတ်ငွေ့ လျော့ချခြင်းအတွက် ကာဗွန် ဈေးကွက်စသည့် သဘောတရားများမှာ အစိမ်းသက်သက်ဖြစ်နေသောကြောင့် စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူများသည် သဘောတရားရေးရာများကို တစ်နှစ်ပတ်လုံးအချိန်ဇယားဖြင့် ကျေးရွာအဆင့်၊ ခရိုင်အဆင့် အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲ (၅၀) ကျော်ပြုလုပ်ကာ ရှင်းပြခဲ့ရသည်။ ခရိုင်အဆင့် ညှိနှိုင်းအကြံပြုဆွေးနွေးပွဲများကြောင့် ဒေသခံ ကိုယ်စားလှယ်များသည် REDD+ အယူအဆများနှင့် ပိုမိုရင်းနှီးလာပြီး မေးခွန်းများထုတ်ခြင်း၊ ပြဿနာများအတွက် အဖြေရှာခြင်းများကို ပြုလုပ်လာနိုင် ကြသည်။

ခရိုင်အဆင့်ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်းကို မောဘာသာကောားကိုအသုံးပြုကာ တစ်ရက်ကြာပြုလုပ်ခဲ့ပြီး ဆွေးနွေးချက် မှတ်တမ်းများလည်းရယူကာ အစီအစဉ်အားလုံးကို အသံသွင်းမှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့သည်။ ထိုဆွေးနွေးပွဲကို Pact အဖွဲ့မှ ဝန်ထမ်းနှစ်ဦး၊ စီမံကိန်းကို အဓိကတာဝန်ယူသည့် ငဟိုအစိုးရ သစ်တောအုပ်ချုပ်ရေး အရာရှိတစ်ဦး၊ စီမံကိန်း မိတ်ဖက်ဖြစ်သည့်ဒေသခံ NGO မှ ဒါရိုက်တာ၊ ကလေးသူငယ်ဖွံ့ဖြိုးရေးအသင်းတို့မှ ပုံမှန်အဖွဲ့ဝင်တို့ ပါဝင်ကြသည်။ ရွာတစ်ရွာစီမှ ခေါင်းဆောင် (၂) ဦးကျဖြင့် ရွာ (၁၃) ရွာစလုံးတက်ရောက်ကြသည်။ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတွင် ကျေးရွာ ခေါင်းဆောင် (၂၉) ဦး (ကျား ၁၇၊ မ ၉)၊ ဒေသန္တရသစ်တောအုပ်ချုပ်ရေး ဝန်ထမ်းနှစ်ဦး၊ ဒေသခံ NGO ဝန်ထမ်းနှစ်ဦးတို့ ပါဝင်တက်ရောက်ခဲ့ကြပါသည်။ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲပြုလုပ်ရာတွင် အုပ်စုငယ်ဆွေးနွေးပွဲများ၊ အားလုံးပါဝင်သည့် ဆွေးနွေးပွဲများပါဝင်ပြီး ဆွေးနွေးရာမှ ထွက်ပေါ်လာသည့် သဘောထားများအားလုံးကို ပုံမှန်ချရေးထားပြီး အားလုံး ပွင့်လင်းလွတ်လပ်စွာ ဆွေးနွေးနိုင်ရန် နံရံတွင်ကပ်ထားပေးသည်။

ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ စီမံကိန်းစာရွက်စာတမ်းမှ သက်ဆိုင်သည့်အခန်းများကိုဆွေးနွေး ရန်ဖြစ်သော်လည်း ပါဝင်တက်ရောက် သူများက စိတ်ဝင်စားသည့်ကဏ္ဍများကို ဆွေးနွေးနိုင်သည့် အခွင့်အရေးလည်း ပေးထားသည်။ ဒေသခံများအနေနှင့် ပြဿနာများ၊ မေးခွန်းများကို ပွင့်လင်းစွာ ချပြမေးမြန်းနိုင်ခဲ့ပါသည်။ စီမံကိန်း နှင့်ပတ်သက်ပြီး နားလည်မှုလွဲနေသည်များကို ရှင်းလင်းနိုင်ခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးပွဲဖြစ်မြောက်အောင် ဆောင်ရွက်ပေး ခဲ့သည့် facilitator များသည် ပြဿနာများအတွက်အကောင်းဆုံးအဖြေများ ဖော်ထုတ်ဆွေးနွေးနိုင်ရန် လမ်းကြောင်း ပေးနိုင်ခဲ့ပြီး ဆက်လက်ဆွေးနွေးရန်လိုအပ်သည့် အကြောင်းအရာများကို မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်ခဲ့သည်။

ဒေသခံများတင်ပြခဲ့သည့် အဓိကပြဿနာများ

- စီမံကိန်းဝန်ထမ်းများသည် ဒေသခံများအား စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်သည့်များကို ပုံမှန်လာရောက် ရှင်းပြမှုမရှိခြင်း။
- အချို့သောဒေသခံခေါင်းဆောင်များအနေနှင့် ၎င်းတို့၏ ဒေသခံများကို REDD+ အယူအဆကို သဘောပေါက်စေ ရန်နှင့် စီမံကိန်း စီမံလုပ်ငန်းများ၌ ပူးပေါင်းပါဝင်ရန်တိုက်တွန်းရာတွင် အခက်အခဲများရှိနေခြင်း။
- ဒေသခံများအနေနှင့် သစ်တောကာကွယ်ခြင်းလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများလိုအပ် ပြီး ယင်းအထောက်အပံ့များ မည်သည့်အချိန်တွင်ရမည်ကို သိလိုကြခြင်း။
- အချို့သော လုပ်ငန်းများ အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဒေသခံများတွင် စွမ်းဆောင်ရည် မရှိခြင်း။
- ဒေသခံများအနေနှင့် ကာဗွန်မှရမည့် အကျိုးအမြတ်ပေါ်တွင် အလွန်အမင်းမျှော်လင့်ထားမည်ကို ခေါင်းဆောင် အချို့က စိုးရိမ်ကြခြင်း။
- ရွာ (၁၃) ရွာအနက်မှ (၂) ရွာသည် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု သဘောတူညီချက်မရရှိသေးခြင်း။
- ဒေသပိုင်သစ်တောနယ်နိမိတ်အတွင်းမှ လုပ်ကိုင်ဆဲ စိုက်ပျိုးမြေများအား အသုံးပြုခွင့်မရမည်ကို ဒေသခံအချို့က စိုးရိမ်ကြခြင်း။
- ဒေသပိုင်သစ်တောအနီးအပါးမှ ကျေးရွာနှင့် သစ်တောအကြား ကြားခံနယ်နိမိတ်ကို မည်သူကတာဝန်ယူကာကွယ် ရမည်နည်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး မရှင်းမလင်းဖြစ်နေကြခြင်း။
- အချို့သောဒေသများသည် လက်နက်ကိုင်သစ်သူရီးများ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကိုခံနေရခြင်း။
- ဒေသခံများအနေနှင့် ၎င်းတို့အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှု အခြေအနေတိုးတက်စေရန်အတွက် ဈေးငွေ၊ လယ်ထွန် စက်၊ တိရစ္ဆာန်များ ထောက်ပံ့ပေးရန် တောင်းဆိုကြခြင်း။
- ဒေသပိုင်သစ်တောဧရိယာသို့ အသစ်ပြောင်းရွှေ့လာသူများနှင့်ပတ်သက်ပြီးဖြေရှင်းရန်အတွက် အကူအညီလိုအပ်ခြင်း။
- ဒေသခံများက ရုလာသည်ပင်ငွေကိုမည်သို့ အသုံးပြုမည်၊ သဘောတူညီချက်မည်သို့တည်ဆောက်မည်စသည်တို့ ကို မည်သူမဆိုပါဝင် ဆွေးနွေးနိုင်သည့် ပွင့်လင်းမြင်သာသော အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေမှုစနစ်ကို တောင်းဆိုကြခြင်း။ ရန်ပုံငွေများအားအသုံးချပုံနှင့် လုပ်ငန်းအောင်မြင်မှုတို့ကိုလည်း အများပြည်သူအား ချပြရန်လည်း တောင်းဆိုခဲ့ပါ သည်။

ကဏ္ဍဒီယားနိုင်ငံမှ Oddar Meanchey ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောအား REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ခြင်း အတွက် ဒေသခံများနှင့် ညှိနှိုင်းအကြံပြုခြင်းလုပ်ငန်းများ (အဆက်)

ဒေသခံများက စီမံကိန်းအတွက် သဘောတူညီချက်ပေးသည့်အခါတွင် အထက်ဖော်ပြခဲ့ပါ ပြဿနာများကို အလေးအနက်စဉ်းစားခြင်းမရှိခဲ့ကြပါ။ ၂၀၁၀ ခုနှစ်အတွင်းတွင် စီမံကိန်းဝန်ထမ်းများသည် အထက်ဖော်ပြပါအချက်များကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် REDD+စီမံကိန်းဆောင်ရွက်မည့် အစုအဖွဲ့ ပိုင်သစ်တော နယ်နိမိတ်အတွင်းမှ စိုက်ပျိုးမြေများ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းကိုသို့သော ဒေသခံများအတွက်အရေးပါသည့် အခြားလိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်း ပေး ရန် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ခရိုင်အဆင့်ဆွေးနွေးပွဲသည် ရှေ့ဆက်ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်ရန်၊ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအားလုံးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရန်အတွက် အဓိကကျသည့် ခြေလှမ်းဖြစ်သည်။ ပုံမှန်တွေ့ဆုံပွဲများပြုလုပ်ရန်လည်း အချိန်ဇယားများ သတ်မှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ဆွေးနွေးပွဲတက်ရောက်သူများအနေနှင့် သဘောတူကြောင်းကို လက်မှတ်ထိုးရန် တိုက်တွန်းမှုမရှိခြင်းကြောင့် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲအပြီး ကောက်ချက်ချသည့်အခါတွင် စီမံကိန်းရှေ့ဆက်ရန်အတွက် အားလုံးသဘောတူကြောင်း နှုတ်အားဖြင့် ဆန္ဒပေးခဲ့ကြသည်။ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲတက်ရောက်ခဲ့သူများသည် မိမိတို့ ဒေသသို့ ပြန်ရောက်သည့်အခါတွင် ကြုံခဲ့သမျှ ဆွေးနွေးခဲ့သမျှကို ပြန်လည်ပြောပြရမည်ဖြစ်ပြီး အခြားမပြောဖြစ်ခဲ့သည့် ပြဿနာများရှိလာပါကလည်း Facilitator သို့ ပြန်လည်အကြောင်းကြားပေးရမည်ဖြစ်သည်။ နောက်ဆုံးအဆင့် ဆွေးနွေး အကြံပြုခြင်း အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများကို ကျေးရွာတိုင်းတွင် ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်သော်လည်းစီမံကိန်းရန်ပုံငွေမလုံလောက်မှုကြောင့်ထိုအဆင့်ကိုဒေသခံကိုယ်စားလှယ်များနှင့်သာ အပြီးသတ်လိုက်ရသည်။

Oddar Meanchey ဒေသခံပြည်သူအစုအဖွဲ့ပိုင်သစ်တောအား REDD+ စီမံကိန်းအဖြစ်ဆောင်ရွက်ရန် ညှိနှိုင်းအကြံပြုလုပ်ငန်းများတွင် FPIC အခွင့် အရေးကို ထည့်သွင်းပေါင်းစပ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပြီး အချိန်အားဖြင့် တစ်နှစ်ခွဲကြာခဲ့သည်။ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် ကန့်သတ်ချက်များရှိသော်လည်း FPIC လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် အသုံးဝင်သည့် နည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။ REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့်အခါ ဒေသခံပြည်သူများ ကြုံတွေ့ ရမည့် အခက်အခဲများကိုလည်း ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။

Amanda Bradley, Pact Cambodia ရေးသားပါသည်။ အသေးစိတ်ဖတ်ရှုလိုပါက www.pactcambodia.org တွင် ကြည့်ပါ။

Element 6

အပိုင်း ၆ | အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေး အစီအစဉ်ကိုသဘောတူခြင်း

FPIC အခွင့်အရေးအား လေးစားသောဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါတွင် အပြန် အလှန် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လမ်းကြောင်းတစ်ရပ် စီစဉ်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ သို့မှသာ သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာအားလုံးကို ဒေသခံများ၊ အခြားစိတ်ဝင်စား သည့်အဖွဲ့အစည်းများ၊ အနီးဒေသများ၊ ဒေသန္တရ အစိုးရ၊ NGO များနှင့် ယင်း နေရာတစ်ဝိုက်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်နေသည့် ကုမ္ပဏီများသိရှိအောင် ဖွင့်ပြပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ဒေသတစ်ခုချင်းစီနှင့် အပြန်အလှန်ဆက်ဆံသည့်အခါ ၎င်းတို့ အသုံးပြုသည့်ဘာသာစကားနှင့် ၎င်းတို့ နားလည်သဘောပေါက်မည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ပြုလုပ်ရမည်။

အချို့သော စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများသည် ဒေသခံများနှင့်ဆက်ဆံသည့်အခါ ၎င်းတို့ ကိုယ်စား အစိုးရကို ကြားဝင်ဆောင်ရွက်စေလိုသည်များရှိသည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် သတင်းအချက်အလက်များ သည်ဒေသခံ၏အရေးကြီးသည့်အသိုင်းအဝိုင်းသို့မရောက်ခြင်း သို့မဟုတ်စီမံကိန်း၏အရေးကြီးအချက် အလက်များကို ဒေသခံများက မသိလိုက်ရခြင်းစသည့် အန္တရာယ်များရှိသည်။ FPIC ရယူခြင်း အတွက် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးစီမံချက်ကို ရေးဆွဲရန်နှင့် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရန်မှာ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူများ၏ တာဝန်အဖြစ်မှတ်ယူရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းစီမံချက်များကို လက်တွေ့အကောင် အထည်ဖော်သည့်အခါတွင် ဒေသခံများ ပါဝင်ရပါမည်။ စီမံချက်၏ အချို့အစိတ်အပိုင်းများကို ဒေသခံများက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ရေးစီမံချက်ကို REDD+ ရှေ့ပြေး စီမံကိန်း သို့မဟုတ် သရုပ်ပြ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ဒေသခံများနှင့် အကြံဆက်သွယ်ညှိနှိုင်း

သည့် အချိန်မှစတင်၍ အဆင့်တိုင်းတွင် ကျင့်သုံးအကောင်အထည်ဖော်ရပါမည်။ ပထမဦးစွာစီမံကိန်း ဆောင်ရွက် သူသည် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၏ အဆင့်တိုင်းတွင် အသုံးပြုသွားမည့် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်ရေးစီမံချက်တစ်ခုကို ဒေသခံများနှင့် အပြန်အလှန်ဘောတူညီမှုရရှိအတွက် ဒေသခံများအား မည်သို့ကူညီနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း ရှင်းလင်းစွာပြောကြားထားရပါမည်။

စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူနှင့် အစိုးရများသည် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးစီမံချက် ရေးဆွဲရာတွင် ဦးဆောင် ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ပြင်ပကျွမ်းကျင်သူများကိုလည်း ခေါ်ယူပါဝင်စေရမည်။ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးစီမံ ချက်တွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက် ဆန်းစစ်ချက်များပါဝင်ရမည် ဖြစ်ပြီး ဆန်းသစ်ထိရောက်သော သတင်းအချက်အလက်ဖြန့်ဝေခြင်းနည်းစနစ်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် စီမံချက်၏ ထိရောက်မှုကို ပြန်လည်အကဲဖြတ်နိုင်မည့် သင့်တော်သည့်နည်းလမ်းများလည်း ပါဝင်စေရမည်။ အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးအတွက် လိုအပ်သောရင်းမြစ်များကိုလည်း အသင့်ပြင်ဆင်ထားရမည်။ ဒေသခံ တိုင်းအား စီမံကိန်းအကြောင်းကို အသိပေးရန်အတွက် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူ၊ အစိုးရနှင့် အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူ တို့က တာဝန်နှင့်ပတ္တရားများ ခွဲဝေထမ်းဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးစီမံချက်တွင် ပါဝင်သည့် အဓိကသတင်းအချက်အလက်များအားလုံး၊ ယင်းတို့ တွင် FPIC နှင့် REDD+ နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အခွင့်အရေးများ၊ တိုးတိုးပိုင်ခြင်း/ အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့် ဖြေ၊ ကာကွယ်နှင့် သစ်တောသယံဇာတဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ပါဝင်ပါသည်။

ဇလုလာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Business and Biodiversity Offsets Programme (BBOP). 2009. *Biodiversity Offsets and Stakeholder Participation: A BBOP Resource Paper*. BBOP, Washington, D.C. Available at: www.forest-trends.org

Lehr, A., and G. Smith. 2010. *Implementing a Corporate Free, Prior and Informed Consent Policy*. Foley Hoag LLP, Boston and Washington, DC. Available at: www.foleyhoag.com

အပိုင်း ၇ | စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်းလုပ်ငန်းအတွက် ပဟာဗျူဟာများရေးဆွဲခြင်း

Element 7

ဒေသခံများသည် REDD+ စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ထိရောက်စွာပါဝင်ဆွေးနွေးနိုင်ရန်၊ စီမံကိန်းကို ၎င်းတို့ ပိုင်နက်တွင် ခွင့်ပြုရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် ချိတ်ဆက်ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် ကျွမ်းကျင်မှု အမျိုးမျိုးလိုအပ်ပါသည်။ ထိုကျွမ်းကျင်မှုများတွင် စာတတ်မြောက်မှုပုံစံပြ၊ ရန်ပုံငွေများကို ပွင့်လင်း မြင်သာစွာနှင့် တာဝန်ခံကိုင်တွယ်နိုင်ရန်အတွက် စာရင်းကိုင်ကျွမ်းကျင်မှုများအထိ ပါဝင်ပါသည်။ ဒေသတစ်ခု အတွက် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးခြင်းပဟာဗျူဟာသည် လက်ရှိညှိနှိုင်းနေသော သဘောတူညီချက် ရယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ် အဆင့်တိုင်းတွင် ယင်းဒေသခံများက ပင်ရောက်ဆွေးနွေးနိုင်ရန်လိုအပ်နေသည့် စွမ်းရည် များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ရည်ရွယ်ရမည်။ ဒေသတစ်ခုအတွင်းမှ အမျိုးသမီးအုပ်စုကဲ့သို့သော အပယ်ခံ အုပ်စုများအတွက်မူ ၎င်းတို့၏ အခြေအနေ၊ မျှော်မှန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီစေရန် အထူးရည်ရွယ်ထားသည့် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးမည့် ပဟာဗျူဟာဖြစ်ရမည်။ စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ပေးခြင်းကို စီမံကိန်းသက်တမ်း တစ်လျှောက်လုံး ဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ်ပြီး စီမံကိန်း ဒီဇိုင်းဆွဲခြင်း၊ လက်တွေ့ အကောင် အထည်ဖော်ခြင်း၊ ကြီးကြပ်စစ်ဆေးခြင်း၊ အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ပြဿနာများ ဖြေရှင်းခြင်းတို့နှင့်ဆိုင်သည့် သင်တန်း များကိုလည်း ဒေသခံများတက်ရောက်နိုင်ရန် ပြင်ဆင်ထားပေး ရမည်။

ဒေသတစ်ခုအတွင်းတွင် မည်သည့်စွမ်းဆောင်ရည်များလိုအပ်သည်ကို သိရှိနိုင်ရန်အတွက် အကြံပြုစစ်တမ်း ကောက်ယူခြင်းများ ပြုလုပ်ရမည်။ ဥပမာ - ဒေသခံခေါင်းဆောင်များ၏ စာတတ်မြောက်မှုအခြေအနေ၊ စီမံကိန်းနှင့်ဆိုင်သည့် စာရွက်စာတမ်းများကို နားလည်နိုင်စွမ်းရှိမရှိ၊ ဒေသခံများက နိုင်ငံအဆင့်နှင့် နိုင်ငံတကာ

ဥပဒေများအရ ၎င်းတို့ရရှိသည့် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ/ဒေသခံပြည်သူများ၏အခွင့်အရေးကို သိနားလည်ခြင်း ရှိမရှိ၊ အဆိုပြုစီမံကိန်း၏ အကျိုးအမြတ်များကို ပိုမိုရှင်းလင်းစွာ သဘောပေါက်ရန်အတွက် ဒေသခံများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို တည်ဆောက်ပေးရမည့်နည်းလမ်းများစသည်တို့ကို ဆန်းစစ်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးခြင်းသည် ဒေသခံများပူးပေါင်းပါဝင်သော မြေပုံရေးဆွဲခြင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်း၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်ပါသည်။ မြေပုံရေးဆွဲခြင်းလုပ်ငန်းတွင်ပါဝင်ရန် စိတ်ပါဝင်စားသူ ဒေသခံများအနေနှင့် မြေပုံကို မည်သို့ဖတ်မည်၊ GPS စနစ်များ၊ GIS စနစ်များကို မည်သို့အသုံးပြုမည်၊ မြေမျက်နှာသွင်ပြင်ဖော်ပြထားသည့် မြေပုံကို မည်သို့အသုံးပြုရမည်၊ ဒေသနှင့်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို မြေပုံပေါ်တွင် မည်သို့ ထည့်သွင်းမည်နှင့်ပတ်သက်ပြီး သင်ယူရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကျေးလက်နေဒေသခံ အများစုတွင် ငွေကြေးနှင့်ရန်ပုံငွေများကို စီမံခန့်ခွဲနိုင်သည့် စွမ်းရည်မရှိကြပေ။ အကယ်၍ စီမံကိန်းတွင် အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေခြင်းကို ငွေသားဖြင့်ပေးချေပါက ဒေသခံများအနေနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ခံမှုရှိသော ငွေစာရင်း ထိန်းသိမ်းမှုစနစ်နှင့် စွမ်းရည်များ ရှိနေစေရန်အတွက် အကူအညီများ လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ တစ်ဦးချင်းစီအနေဖြင့်လည်း ရရှိလာသည့် ငွေကြေးများကို အကောင်းဆုံးအသုံးပြုရန်နှင့် စုဆောင်းရန်အတွက် ကူညီပြသပေးမှုများလိုအပ်ပါသည်။

အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများအတွက် အခြားလိုအပ်သော စွမ်းဆောင်ရည်များတွင် REDD မှ ရပိုင်ခွင့်များ၊ REDD+ စီမံကိန်းဖော်ထုတ်၍ အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် နည်းစဉာပိုင်းဆိုင်ရာ စွမ်းရည်များ၊ ပဋိပက္ခ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းစွမ်းရည်များ၊ မူဝါဒရေးရာထောက်ခံ တိုက်တွန်းခြင်း နည်းစနစ်များ၊ စစ်ဆေးကြီးကြပ်ခြင်းနှင့် အစီရင်ခံခြင်းနှင့်ဆိုင်သည့် စွမ်းရည်များ၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ စွမ်းရည်များလည်း ပါဝင်ပါသည်။

စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးခြင်းမဟာဗျူဟာရေးဆွဲသည့်အခါ ဒေသန္တရအစိုးရ၊ ဒေသခံ NGOများ၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူများအတွင်း လိုအပ်လျက်ရှိသည့် စွမ်းဆောင်ရည်များကိုလည်း ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင် ရန် ရေးဆွဲပေးရမည်။ သို့မှသာ ၎င်းတို့သည် စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ချိတ်ဆက် ဆွေးနွေးခြင်းကို ယခင်ကထက် ကောင်းမွန်အောင် ဆောင်ရွက်လာနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ အခွင့်အရေးကို အလေးထားရသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကိုလည်း ပိုမိုသဘောပေါက်လာမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့အစည်းများအတွက် စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးသည့်အခါတွင် လူမျိုးရေး၊ ခွဲခြားမှု၊ ဘက်လိုက်မှုများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်စေရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသန္တရအစိုးရ၊ ဒေသခံ NGO များ၊ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် ယင်းစိတ်ထားများရှိနေပါက REDD+ စီမံကိန်းနှင့်ဆက်နွှယ်နေသည့် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၊ ဒေသခံပြည်သူများအား ထောက်ပံ့ပေးလိုစိတ်ကို အကန့်အသတ်များဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။

ဒေသန္တရအစိုးရ၊ ဒေသခံ NGO များ၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သည့် အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အခြားလိုအပ်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်များတွင် မတူညီသည့်ယဉ်ကျေးမှုများနှင့်ဆက်ဆံခြင်း၊ စီမံကိန်းနေရာတွင်ရှိသော ယဉ်ကျေးမှုအုပ်စုများ၏ စရိုက်လက္ခဏာများ၊ REDD+ အခွင့်အရေးများ၊ FPIC အကြောင်းနှင့် FPIC ရရှိရန် ပံ့ပိုးကူညီပေးရမည့် အချက်များ၊ ထူးခြားသော ယဉ်ကျေးမှုလေ့ထုံးစံ တစ်ခုချင်းအလိုက် ထိရောက်သော အပြန်အလှန်ဆက်ဆံမှုနည်းလမ်း၊ ဒေသခံများ၏ တုန့်ပြန်မှုများ ရယူခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်း စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးသည့် မဟာဗျူဟာရေးဆွဲခြင်းသည် FPIC နှင့် ပတ်သက်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် နားလည်မှုတည်ဆောက်ပေးခြင်းလုပ်ငန်းများအတွက် အထောက်အပံ့များ ရနိုင် ပါသည်။
- စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ရေး မဟာဗျူဟာများတွင် ဒေသခံများ၏ အကြံပေးချက်များသည် ရလဒ်ကောင်းများ ရရှိစေရန် လမ်းညွှန်ပေးနိုင်သောကြောင့် အရေးကြီးပါသည်။

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

AIPP, IWGIA, FPP, and Tebtebba Foundation. 2010. *What to do with REDD? A Manual for Indigenous Trainers*. AIPP, IWGIA, FPP, and Tebtebba Foundation. Available at: www.forestpeoples.org

IWGIA, AIPP, FPP, and Tebtebba Foundation. 2010. *What is REDD? A Guide for Indigenous Communities*, IWGIA, AIPP, FPP, and Tebtebba Foundation. Available at: www.forestpeoples.org

FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

REDD+ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူအနေနှင့် စီမံကိန်းဒီဇိုင်းဆွဲခြင်းတွင် ဒေသခံများကို အပြည့်အဝပါဝင်စေခြင်းနှင့် ဒေသခံများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားပါမည်ဟု သဘောတူချက်ပါဝင်ကမ်းလှမ်းလျက် လေးလေးစားစား ချဉ်းကပ်မည်ဆိုပါက ဒေသခံများက စီမံကိန်းတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်လာရန် ပို၍အလားအလာများသည်။ ဤအခန်းတွင် စီမံကိန်းဒီဇိုင်းဆွဲခြင်းတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို ပေါင်းစပ်အသုံးပြုခြင်း၊ ဒေသခံများအနေနှင့် အခြားနေရာမှ သတင်းအချက်အလက်များ၊ ဘက်လိုက်မှုကင်းသည့် အကြံပေးချက် များရယူရာတွင် လိုအပ်သည့်အဆင့်များအကြောင်းကို တင်ပြထားပါသည်။

အပိုင်း ၈ | REDD+ စီမံကိန်း ဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို ပေါင်းစပ် ထည့်သွင်းခြင်း

Element 8

အဆိုပြုစီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဒေသခံများက သဘောတူညီချက်ပေးခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်းသည် တစ်ခါ တည်းနှင့် ပြီးဆုံးသွားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်မဟုတ်ပါ။ FPIC အခွင့်အရေးသည် စီမံကိန်းသက်တမ်း တစ်လျှောက်လုံး ရှင်သန်နေရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်ဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် REDD+ စီမံချက်နှင့် စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သည့် အဆင့်တိုင်းအတွက် ဒေသခံများထံမှ သဘောတူညီချက်ရယူရန် လိုအပ်သည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့်ဒေသခံများနှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းမလုပ်ရသေးမီအရေးပါသည့်စီမံချက်များချမှတ်ခြင်း၊ လိုင်စင်လျှောက်ထားခြင်းစသည့် အမှားများကို လုပ်မိတတ်ကြသည်။ ထိုသို့ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် FPIC အခွင့်အရေးကို အလေးမထားခြင်းဖြစ်ပြီး စီမံကိန်းအစီအစဉ်များကို ချဉ်းကပ်တင်ပြသည့်အခါ ဒေသခံများမှပါဝင်ရန် စိတ်မပါခြင်း၊ ငြင်းဆန်ခြင်း တို့ကို ကြုံရနိုင်သည်။ စီမံကိန်း မစတင်မီကပင် ဒေသခံများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းကို အလေးအနက်ထားဆောင်ရွက်သည့် REDD+ စီမံကိန်းများကို ဒေသခံများက လက်ခံနိုင်မည့်အလားအလာ ပိုများပြီး ဒေသ၏ လိုအပ်ချက်၊ မျှော်လင့်ချက်များကိုလည်း ပိုမိုနားလည် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်စွမ်းရှိကာ ရည်ရွယ်ထားသည့် စီမံကိန်းကိုလည်း အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် အလားအလာပိုများပါသည်။

အဆိုပြုစီမံကိန်းကို ဒေသခံများသို့ တင်ပြသည့်အခါတွင် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက ဒေသခံများ၏ သဘောတူညီချက် ရမသာ အစီအစဉ်ဆွဲနိုင်သည်။ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် အဆင့်များအကြောင်းကိုလည်း ပြောပြရမည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူအနေနှင့် စီမံကိန်းဒီဇိုင်းရေးဆွဲသည့်အခါတွင် ဒေသခံများ၏ အကြံပေးချက်များကို ဖိတ်ခေါ်ရမည်။ ဒေသခံများ၏ သဘောတူညီချက် ရယူရန် လိုအပ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် FPIC အခွင့်အရေးအရ ဒေသခံများ၏ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်း စီမံကိန်းပြင်ဆင်မှု အဆင့်တိုင်းနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်သည့်အဆင့်တိုင်းတွင် အလေးထားဖော်ဆောင်ပေးမည့် အကြောင်းကို ရှင်းလင်းစွာပြောပြထားရမည်။ FPIC နှင့်ပတ်သက်၍ အရေးကြီးသည့် မေးခွန်းများ၊ ထည့်သွင်း စဉ်းစားရမည့် အချက်များကို ဒေသခံများနှင့် ပူးပေါင်းပြုစုပြီး စီမံကိန်းအဆင့်တိုင်းတွင် စီမံကိန်းဒီဇိုင်းကို ပြန်လည်စစ်ဆေးသည့် check list အနေနှင့် အသုံးပြုရမည်။

စီမံကိန်း ဒီဇိုင်းဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းများတွင် ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များပါဝင်ရန်လိုအပ်ပါက ဒေသခံများနှင့် ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရပါမည်။ ဒေသခံများက အချို့ပြင်ပပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပါဝင်မှုကို ငြင်းပယ်နိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

စီမံကိန်းကြောင့် မြေအသုံးချမှုပုံစံပြောင်းလဲမှုများကို ဒေသခံများသို့ ရှင်းလင်းစွာပြောပြထားရမည်။ ယင်းတို့တွင် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းအတွက် တိုက်ရိုက်ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် လက်ရှိ

အခြေအနေပြောင်းလဲသွားခြင်းကြောင့် သွယ်ဝိုက်ကုန်ကျစရိတ်များ၊ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်အသုံးချမှု အပြောင်းအလဲ များကြောင့် ရလဒ်အရသာ အကျိုးအမြတ်များစသည့် အလားအလာရှိသော ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အကျိုးအမြတ် များအကြောင်းလည်း ပါဝင်ပါသည်။ ကုန်ကျစရိတ်နှင့်အကျိုးအမြတ်များသည် အချိန်အခါကိုလိုက်၍ အပြောင်း အလဲ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ဒေသခံများအနေနှင့် စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူက ရှင်းပြထားသကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ မည်သည့် ပြောင်းလဲမှုများက ကုန်ကျစရိတ်ပိုစေသည်၊ မည်သည့် ပြောင်းလဲမှုများက အကျိုးအမြတ်လျော့စေသည် စသည် တို့ကိုလည်း ကြိုတင် သဘောပေါက်ထားရန်လိုအပ်သည်။

အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေသခံများနှင့် အသေးစိတ်ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ စီမံ ကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် ဒေသအတွင်းမှ အမျိုးသမီးများ၊ အပယ်ခံအုပ်စုတို့အပါအဝင် လူတန်းစားအားလုံးကို အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေခြင်း အစီအစဉ်အား ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်းနှင့် သဘောတူခြင်းဖြစ်စဉ် တွင် ပါဝင်စေ၍ လိုအပ်သော ပံ့ပိုးကူညီမည့် အစီအစဉ်များ ထည့်သွင်းစဉ်းစားရပါမည်။ အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေမှုစနစ်ကို သတိကြီးကြီးထားကာ ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။ စီမံကိန်းသည် ဒေသခံလူတန်းစားအားလုံးအတွက် အကျိုးအမြတ်များယူဆောင် လာနိုင်မည်ဆိုပါက နောက်ပိုင်းအဆင့်များတွင် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်မှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သော တိုင်တန်းမှုနှင့် မနာလိုမှုများကို လျော့ချပေးနိုင်ပါသည်။ အခြားသော ဒေသများ၏ အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေမှုပုံစံကို ရွာသူရွာသား များအား ချပြနိုင်ပါက အကျိုးထူးနိုင်ပါသည်။ ဖြစ်နိုင်ပါက အောင်မြင် ဖြစ်ထွန်းနေသော အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေမှုစနစ် ကို သိမြင်တွေ့ နိုင်မည့် ဒေသသို့ လေ့လာရေး ခေါ်သွားနိုင်ပါက ပိုကောင်းပါသည်။

စီမံကိန်းဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်းအဆင့်တွင် ဒေသခံများက မည်သို့ပါဝင်နေသည်၊ အဆင့်တိုင်းတွင် ဒေသခံများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို မည်သို့ထည့်သွင်းထားသည် စသည်တို့ကိုလည်း အစိုးရသို့ အစီရင်ခံ ထားသင့်သည်။ အစိုးရအနေနှင့် စီမံကိန်းဒီဇိုင်းဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားနိုင်သည့် ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ငွေပေးချေမှုများ အတွက် တာဝန်ခွဲဝေခြင်းနှင့် အကျိုးအမြတ်ခွဲဝေခြင်းများတွင် အတွေ့အကြုံကောင်းများရှိနိုင်ပါသည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- FPIC အခွင့်အရေးအကြောင်း - REDD+ စီမံကိန်း ဒီဇိုင်းဆွဲခြင်းနှင့် သဘောတူခြင်း အဆင့်တိုင်းတွင် ယင်းအခွင့်အရေးကို ဒေသခံများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မှတစ်ဆင့် ဖော်ပြနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ။
- ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကြောင်း - ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုသည် ဘာဖြစ်ပါသလဲ၊ မည်သို့ ဖြစ်ပေါ်လာပါ သလဲ၊ ကမ္ဘာမြေနှင့် ဒေသခံများကို မည်သည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေနိုင်ပါသလဲ။
- REDD+ အကြောင်း - REDD+ သည် ဘာဖြစ်ပါသလဲ၊ မည်သို့ အလုပ်လုပ်ပါသလဲ၊ ဒေသခံပြည်သူ အစု အဖွဲ့ပိုင် သစ်တောများအတွက် မည်သည့် အဓိပ္ပါယ်ရှိပါသလဲ၊ ဒေသခံများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းစနစ် များကို မည်သို့ အကျိုးသက်ရောက်စေပါသလဲ၊ အကျိုးအမြတ်များကို မည်သို့ ရရှိပါမည်လဲ။
- REDD+ စီမံကိန်းဖြင့် ကာဗွန်လျော့ချရာတွင် အလွတ်သဘော/စည်းမျဉ်းအတိုင်း ကာဗွန်ဈေးကွက်များ နှင့် ကာဗွန်လျော့ချရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ (သို့မဟုတ် ဘက်မလိုက်သော ကျွမ်းကျင်သူများ အား ဆက်သွယ်ခြင်း) လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းအချက်အလက်များတွင် ဤချဉ်းကပ်မှုကိုဘာကြောင့် အဆိုပြုပါသလဲ၊ ငွေကြေး အစီအစဉ်နှင့် တာဝန်များမှာ ဘာဖြစ်ပါသလဲ၊ (ကုန်ကျစရိတ်နှင့် အကျိုးအမြတ် များကို အကျိုးသက်ရောက်သော) ဈေးကွက်အပြောင်းအလဲများက စီမံကိန်းကို မည်သို့သက်ရောက်စေ ပါသလဲ စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

CIFOR. 2009. *Simply REDD: CIFOR's Guide to Forests, Climate Change and REDD*. CIFOR, Bogor, Indonesia. Available at: www.cifor.cgiar.org

Gibson, G., and C. O'Faircheallaigh. 2010. *Negotiation and Implementation of Impact and Benefit Agreements*. IBA Community Toolkit. The Gordon Foundation, Toronto. Available at: www.ibacommunitytoolkit.ca

Life Mosaic. *Indigenous Peoples and Climate Change: A Video Guide*. Film. Available at: www.lifemosaic.net

အပိုင်း ၉ | အခြားနေရာမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် လွတ်လပ်သော အကြံဉာဏ်များ ရယူခြင်း

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများသည် REDD+ စီမံကိန်းနှင့်ဆက်နွယ်နေသည့် ပြဿနာများ၊ စိုးရိမ်မှုများ၊ ၎င်းတို့ကို အကျိုးသက်ရောက်နိုင်သည့် စီမံကိန်းအချက်အလက်များနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ပြင်ပမှတက်လိုက်မှုကင်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များရယူခွင့်ရှိသည်။ REDD+ စီမံကိန်းကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့် ကျေးလက်နေဒေသခံအများစုသည် ဘက်လိုက်မှုကင်း သည့်သတင်းအချက် အလက်များနှင့် အကြံပေးမှုများ ရရှိရန်အတွက် ရှာဖွေသည့်အခါနှင့် ငွေပေး ချေသည့်အခါတွင် ကူညီပေးရန် လိုအပ်သည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူသည် REDD+ နှင့် ပတ်သက်ပြီး မကြာခဏ မေးလေ့ရှိသည့် မေးခွန်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပံ့ပိုးပေး ထားရန်လိုအပ်ပြီး စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူတစ်ယောက်၏အမြင်ဖြင့် အခြေဖြေကြားခြင်းတို့ကိုပြုလုပ် ရမည်။ သို့ရာတွင် စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူများက နှလုံးသွင်းထားမည့်အရာတစ်ခုမှာ ဒေသခံများသည် ဘက်လိုက်မှုကင်းသော အချက်အလက်များနှင့် အကြံဉာဏ်များ ရယူနိုင်ခွင့်ရှိခြင်းသည် ကြိုတင် အသိပေးရယူရသည့် သဘောတူညီခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သည်ဟူသောအချက်ဖြစ်သည်။

ကနေဒါနိုင်ငံမှ သတ္တုတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီအချို့သည် ဒေသခံများအပေါ် ဩဇာသက်ရောက်သကဲ့ သို့ရှိခြင်း၊ အမှန်တကယ် ဩဇာသက်ရောက်ခြင်းတို့ကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် သဘောတူညီချက်များ ပြုလုပ်ရာတွင် FPIC ပေါ်တွင် အခြေခံကာ ပြုလုပ်သည်။ ဥပဒေ၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် သဘာဝ ပတ် ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဘက်လိုက်မှုကင်းသည့် ကျွမ်းကျင်သူများ၏ အကြံပေးချက်များရယူရန်နှင့် ကုန်ကျ ငွေများပေးချေရန် ဒေသခံများအတွက် ရန်ပုံငွေထူထောင်ပေးလေ့ရှိသည်။ ဒေသခံများအနေဖြင့် ကုမ္ပဏီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ပေါ် အခြေခံ၍ အကြံဉာဏ်များ တောင်းဆိုခြင်း၊ လက်ခံခြင်းတို့ ပြုလုပ်ရန် မလိုချေ။^၁ ထိုသို့သော ရန်ပုံငွေများကို ထိခိုက်မှုစစ်တမ်းကောက်ယူသည့်အခါတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက် သည့် ဒေသခံများအား ငွေပေးချေရန်လည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူ၊ အစိုးရများ၊ ပုဂ္ဂလိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအနေနှင့် ဒေသခံများက ဘက်လိုက်မှုကင်းသော အကြံဉာဏ်များရယူရာတွင် ပါဝင်ကူညီရန် တာဝန်ရှိသည်။ လိုအပ်ပါက ဘက်လိုက်မှုကင်းသောအကြံ များ ရနိုင်မည့်နည်းလမ်းများ၊ ကုန်ကျငွေများကိုပါ ကူညီပေးရမည် ဖြစ်သည်။ FPIC အခွင့်အရေးပြည့်မီမှုရှိမရှိ စစ်ဆေးသည့်လုပ်ငန်းကို ဘက်လိုက်မှုကင်းသည့် အကြံပေး များက ကြည့်ရှုပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ဒေသခံများသို့ပေးအပ်သည့် အကြံများသည် အကြံကောင်းများ ဖြစ်ရ မည်။ ဒေသအဆင့်နှင့် နိုင်ငံအဆင့် အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများ၊ နိုင်ငံတကာ NGO များသည်လည်း သတင်းအချက်အလက်များ ရရှိနိုင်သည့် အဓိကရင်းမြစ်များဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူအနေနှင့် ဖော်ပြပါအဖွဲ့ အစည်းများသည် ဘက်လိုက်မှုကင်းသည့် အကြံပေးပေးနိုင်သော ရင်းမြစ်များဖြစ်သည်ဟု ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံများကို ပြောပြထားရမည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- ဥပဒေကြောင်း၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဘက်လိုက်မှုကင်းသည့် ကျွမ်းကျင်သူတို့၏ အကြံပေးမှုများ ရယူခွင့်ရှိသည်။
- အကြံဉာဏ်ရန်အတွက် ကုန်ကျသည့် ငွေကြေး၊ အခြားအထောက်အပံ့များကို စီမံကိန်းဆောင်ရွက် သူ၊ အစိုးရများ၊ ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက ကုန်ကျခံရန် တာဝန်ရှိသည်။

ဇလလာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Griffiths, T. 2008. *Seeing 'REDD'? Forests, Climate Change Mitigation and the Rights of Indigenous Peoples and Local Communities*. Forest Peoples Programme. Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

^၁ Sosa, L. and K. Keenan. 2001. *Impact Benefit Agreements Between Aboriginal Communities and Mining Companies: Their Use in Canada*. Canadian Environmental Law Association, Environmental Mining Council of British Columbia, CooperAcción. Available at www.cele.ca

Client Earth: An organization of activist lawyers committed to securing a healthy planet. Website: www.clientearth.org

REDD-net: A website devoted to creating knowledge products and information services demanded by (and tailored for) southern civil society organizations on topics related to REDD+. Website: www.redd-net.org

REDD Monitor: A website with critical analysis of REDD-related problems to help facilitate public discussion. The website documents REDD projects around the world, looking at who is involved as well as how the projects are developed. Website: www.redd-monitor.org

စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အကူအညီရှာဖွေခြင်း - သဘောတူညီချက်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်း

တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးဆက်ဆံရာတွင် ကြုံတွေ့လေ့ရှိသည့်အတိုင်း REDD+ စီမံကိန်းလက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူနှင့် ဒေသခံများအကြားတွင် နားလည်မှုလွဲသည်များကို ကြုံရတတ်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်လာသည့် အခါတိုင်းတွင် စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်သူ သို့မဟုတ် ဒေသခံများအနေနှင့် သဘောတူထားခဲ့သည်များကို ပြန်ပြင်လိုစိတ်၊ အစမှ ပြန်လည်စတင်လိုသည့်ဆန္ဒများ ပေါ်ပေါက်တတ်သည်။ အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူက စီမံကိန်းဖော်ဆောင်ရန် ဒေသခံများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်သည့်အခါများတွင် ဆယ်စုနှစ်များစွာတိုင်အောင် ရေရှည်ခံသည့် ဆက်ဆံရေးမျိုးရရှိရန် ဆန္ဒနှင့် ရည်ရွယ်ချက်ရှိရပါမည်။ သတင်းအချက်အလက်အသစ်များ တွေ့ရှိသည့်အခါ သို့မဟုတ် အကျိုးစီးပွားသစ်များတွေ့လာသည့်အခါတွင် စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်နေမှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်နှင့် ပြန်လည်ပြင်ဆင်နိုင်ရန် အသင့်ပြင်ဆင်ထားနိုင်ရပါမည်။

ဤအခန်းတွင် သဘောတူညီချက်အတိုင်း လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ခြင်းရှိမရှိ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ပြဿနာ များ ဖြေရှင်းသည့် အကြောင်းတို့ကို တင်ပြထားသည်။ သဘောတူထားသည့်အချက်များ လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှုရှိမရှိကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းအားဖြင့် လုပ်ငန်းတစ်ခုလုံးကိုခြေရာခံ နိုင်သကဲ့သို့ ပြဿနာအသစ်များ၊ ပြောင်းလဲသွားသည့် အခြေအနေများကိုလည်း သဘောပေါက်စေမည် ဖြစ်သည်။ ပြဿနာများ ဖြေရှင်းပေးရန်အတွက် တိုင်တန်းသည့် စနစ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော် ထားခြင်းဖြင့် ကွဲပြားမှုများ ပေါ်ပေါက်လာသည့်အခါတွင် ပဋိပက္ခမကြီးထွားမီ သင့်လျော်လျှင်ပြန်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

Element 10

အပိုင်း ၁၀ | စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် သဘောတူထားသည့်အရာများအား အကောင်အထည်ဖော်ပေးနိုင်မှုကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံသတ်မှတ်ချက်များ ဖော်ထုတ်ရာတွင် ဒေသခံများ ပူးပေါင်းပါဝင် သည့်ဖြစ်စဉ်ကို အသုံးပြုထားသည့် စီမံကိန်းဒီဇိုင်းဖြစ်ပါက ဒေသခံများအနေနှင့် သတင်းအချက်အလက် စုဆောင်းခြင်း၊ မှတ်တမ်းတင်ခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများနှင့် ရင်းနှီးနေမည်ဖြစ်သည်။ ထိုစွမ်းရည်များပေါ်တွင်အခြေခံလျက် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူနှင့် သဘောတူထားသည့်အတိုင်း စီမံကိန်းဒီဇိုင်း၊ သဘောတူညီချက်ရယူသည့် အဆင့်များ၊ အကောင်အထည်ဖော်မှုများကို စောင့်ကြည့်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဒေသခံများက စောင့်ကြည့်ခြင်းများကို လွတ်လပ်စွာလုပ်ကိုင်လိုသည့်ဆန္ဒရှိနိုင်သော်လည်း စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူကမူ သဘောတူစာချုပ်များတွင် ဖော်ပြထားသည့် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်း လုပ်ငန်းများတွင်သာ ပါဝင်စေလိုပါသည်။ မည်သည့်လုပ်ငန်းများ၊ ပြဿနာများကို စောင့်ကြည့်မည်၊ မည်သည့် နည်းသုံးကာ စောင့်ကြည့်မည်၊ မည်သူက စောင့်ကြည့်မည်၊ ရလဒ်ကို မည်သို့မှတ်တမ်းတင်မည် စသည်တို့ ပါဝင်သော စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းလုပ်ငန်း ဒီဇိုင်းရေးဆွဲခြင်းမှ စတင်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ထိုအခါတွင် စီမံကိန်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပေးထားသည့် သတင်းအချက် အလက်များမှန်ကန်မှုရှိမရှိ၊ မူလအခြေအနေနှင့် ကွဲလွဲနေခြင်း (ဥပမာ အရွံ့၊ အမြတ်) ရှိမရှိကို ပြန်လည် ဆန်းစစ်နိုင်မည်။ စီမံကိန်းအပြောင်းအလဲအတွက် မည်သည်များလုပ်ရန် လိုအပ်သည်ကိုလည်း သိရှိစေမည် ဖြစ်သည်။ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် လုပ်ငန်းများ၏ရလဒ်ကို ဒေသခံများနှင့် သက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများကို မည်သို့ ပြန်လည်တင်ပြမည်၊ စောင့်ကြည့်ခြင်းကြောင့် ပေါ်ထွက်လာသည့် လိုအပ်ချက်များအတွက် မည်သို့ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်မည်နည်းတို့ကိုလည်း စဉ်းစားထားရမည်။

စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို ဒေသခံများပူးပေါင်းပါဝင်လျက်စောင့်ကြည့်ခြင်း၏ အဓိကရလဒ်မှာ ကောလဟာလ များကို အချက်အလက်အမှန်များနှင့် အစားထိုးနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ စောင့်ကြည့်ခြင်းလုပ်ငန်းကို စောင့်ကြည့်၊ အစီရင်ခံ၊ အတည်ပြုခြင်း (Measuring , Reporting , Verification - MRV) စနစ်များဖြင့် ချိတ်ဆက်ထားရန်လိုသည်။

စီမံကိန်း သို့မဟုတ် အစီအစဉ်အား ဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်းနိုင်သည့် ပူးပေါင်းပါဝင်သော စောင့်ကြည့်ခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်မှုရယူခြင်းအတွက် နည်းအမျိုးမျိုးရှိသည်ကို ဒေသခံများက သိထားရမည်။ ဒေသခံများအနေနှင့် စောင့်ကြည့်ခြင်း လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်မည်ဆိုပါက ထိုလုပ်ငန်းများကို စွမ်းဆောင်နိုင်သည့် ငွေအား၊ လူအားကို ချိန်ဆရမည်။ စောင့်ကြည့်ခြင်းလုပ်ငန်း၏ အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ စောင့်ကြည့်ရာမှတွေ့ရှိလာသည့် ပြဿနာများနှင့် စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတွင် စာချုပ်အတိုင်း မဆောင်ရွက်သည့်လုပ်ငန်းများအား မည်သို့ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရမည်ကို သဘောတူညီချက်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။ မည်ကဲ့သို့သောပြဿနာများ၊ မည်သည့် မကိုက်ညီမှုအဆင့်များကို တိုင်တန်း ဖြေရှင်းရမည်၊ မည်ကဲ့သို့သော အခြေအနေများတွင် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြန်လည်စတင်ရမည်၊ ပြန်လည်ညှိနှိုင်းရမည် စသည်တို့ကို နားလည်ထားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်မှုကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရန်အတွက် ၎င်းတို့သည် အဓိကနေရာမှ ပါဝင်သည်။
- စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းအားဖြင့် သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင်ပါရှိသည့်အတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကို လိုက်နာမှုရှိမရှိ ဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး၊ တစ်ဖက်ဖက်မှ ကျေနပ်မှုမရှိပါက တိုင်တန်းဖြေရှင်းနိုင်ပါသည်။ သတ်မှတ်ထားသည့် တိုင်တန်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့် ပြေလည်အောင်မဖြေရှင်းနိုင်ပါက သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းဖြစ်စဉ်ကို ပြန်လည်စတင်ခြင်း သို့မဟုတ် ခုံရုံးအဆုံးအဖြတ်ကိုခံယူခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Tebtebba Foundation. 2006. *Recent experiences and recommendations on the concept and implementation of the principle of Free, Prior and Informed Consent*. Permanent Forum on Indigenous Issues Fifth Session, Presented by Jennifer Corpuz, Tebtebba Foundation. Available at: www.sarpn.org.za

အပိုင်း ၁၁ | တိုင်တန်းမှုဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း

စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါတွင် သဘောတူညီချက်များကို အနက်ဖွင့်ခြင်း၊ စီမံချက်အတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့တွင် ကွဲလွဲမှုများပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်မှာ ရှောင်လွှဲမရနိုင်သည့် အရာဖြစ်သည်။ နားလည်မှုလွဲခြားမှုများကို တစ်ဖက်က လေးနက်သောပြဿနာကြီးအဖြစ် ခံယူသော်လည်းအခြားတစ်ဖက်က ပေါ့တန်စွာသဘောထားသည်လည်း ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပွဲများတွင် ထဲထဲဝင်ဝင် ပါဝင်ခွင့်မရသည့် ဒေသခံများထံမှတစ်ဦးသည် နွေအခါတွင် မြက်ခင်းမြေများကို မီးရှို့လိုသောအခါ ၎င်း၏ ဒေသခံခေါင်းဆောင်တို့က မီးကာကွယ်ရန် လက်မှတ်ထိုးထားသည့်အတွက် မပျော်မရွှင်ဖြစ်ရသည်။ စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူအတွက် မြက်ခင်းမြေများအားမီးမရှို့ရန်တာဝန်ဖြစ်ခြင်းသည် သဘောတူညီချက်တွင် ပါဝင်သည့်အရာကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသာ ဖြစ်ပြီးသေးငယ်သည့် ကိစ္စရပ်တစ်ခုသာ ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ဒေသခံများအနေနှင့် မြက်ခင်းမြေများကို မီးရှို့ခြင်း ဆိုသည်မှာ စားကျက်ချရန်အတွက် မြက်ပင်အသစ်များ ပြန်ပေါက်လာစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ပေးလိုက်သည့် သဘောတူညီချက်တွင် မြက်ခင်းမြေ မီးမရှို့ရဟူသောအချက်ပါဝင်မည်ဟု မထင်ကြပေ။ တိုင်တန်းမှုဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို အသင့်ပြင်ထားခဲ့ပါက ထိုသို့

သော ပြဿနာများကို မကြီးထွားလာမီ သို့မဟုတ် မိတ်မပျက်မီ ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ စားကျက်မြေများ၊ မီးမရှိပါက သဘောတူညီချက်ကို ဒေသခံအားလုံးက ပေးခဲ့ခြင်းမဟုတ်မီ နှစ်ဖက်စလုံးက သဘောတူရမည်ဖြစ်ပြီး ယင်းအပိုင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး ပြန်လည်ဆွေးနွေးရမည်။ ထိုအခါ နွေရာသီအစနှင့်အဆုံးပိုင်းတွင် မြက်ခင်းမြေမီးရှို့ခြင်းသည် သစ်တောများသို့ ကူးစက်လောင်ကျွမ်းရန် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်။ သောကြောင့် ခွင့်ပြုနိုင်သည် ဟူသော သဘောတူညီချက်အသစ်တစ်ခုလည်း ထွက်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။ တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့် အစီအစဉ်ရှိထားပါက ပြဿနာကို အခြားနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်ရန်လည်း အမြေထုတ်ပေးနိုင်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ဒေသခံများကို ပိုမိုကောင်းမွန်သော မီးဘေးကာကွယ်ရေးအတွက် သင်တန်းပေးခြင်း၊ ကိရိယာများ ထောက်ပံ့ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။

တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့် အစီအစဉ်အတွက် အခြေခံအချက် ၅ ချက်

- ၁။ အချိုးကျမှု - အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့် ဒေသခံများသို့ ကျရောက်မည့် အန္တရာယ်နှင့် ဆိုးကျိုးများကို သတ်မှတ်ရမည်။
- ၂။ ယဉ်ကျေးမှုအရ ကိုက်ညီမှုရှိခြင်း - ဒေသခံများ၏ စိုးရိမ်မှုများကိုဖြေရှင်းပေးသည့်အခါတွင် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ကိုက်ညီသည့် နည်းလမ်းများကို စဉ်းစား ပေးရမည်။
- ၃။ လက်လှမ်းမီခြင်း - အကျိုးသက်ရောက်ခံရသည့် ဒေသခံလူတန်းစားအားလုံးက အသုံးပြုနိုင်သော ရှင်းလင်း၍ နားလည်လွယ်သည့် တိုင်တန်းမှု ဖြေရှင်းသည့် အစီအစဉ်ဖြစ်ရမည်။
- ၄။ ဆက်စပ်ပတ်သက်သူအားလုံးအတွက် ပွင့်လင်းမှုနှင့် တာဝန်ယူမှုရှိခြင်း။
- ၅။ သင့်တော်သည့် အကာအကွယ်ရှိခြင်း - အခြားဖြေရှင်းပုံများကို တားဆီးခြင်းမပြုသည့် အစီအစဉ်ဖြစ်ရမည်။

တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့် အစီအစဉ်၏ လုပ်ငန်းစဉ် ၅ သင်

- ၁။ တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့် အစီအစဉ်ကို အများသိအောင်ကြေညာခြင်း။
- ၂။ လာရောက်တိုင်ကြားသည်များကို လက်ခံခြင်းနှင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်း။
- ၃။ တိုင်ကြားချက်များကို ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်းနှင့် စုံစမ်းခြင်း။
- ၄။ ပြဿနာဖြေရှင်းသည့် နည်းလမ်းများဖော်ထုတ်ခြင်း။ တိုင်ကြားမှုများကို တုန့်ပြန်ခြင်းနှင့် အမှုပိတ်ခြင်း။
- ၅။ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်း။

ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရမည့်အရာများ

- တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းပေးသည့် အစီအစဉ်မှတစ်ဆင့် တိုင်တန်းချက်များကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် မဟာဗျူဟာများ ဖော်ထုတ်ထားခြင်း/မွမ်းမံထားခြင်း။
- လူမှုဆိုင်ရာနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်ကိုပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း။
- ထိခိုက်မှုများကိုတိုင်တန်းရန်အတွက် စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအမံများကို ပိုမိုတိုးတက်စေခြင်းနှင့် အမှားပြင်ဆင်သည့် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ခြင်း။

International Finance Corporation (IFC). 2009. *Addressing Grievances from Project-Affected Communities - Guidance for Projects and Companies on Designing Grievance Mechanisms*. Good Practice Note. Washington, DC. မှ ကောက်နုတ်ပါသည်။ www.ifc.org တွင် ကြည့်ရှုနိုင်ပါသည်။

တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့် အစီအစဉ်တစ်ရပ်လုံး၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ သဘောတူညီချက်ကိုထိန်းသိမ်းရန် ဖြစ်သည်။ ဤအစီအစဉ်သည် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူနှင့် ဒေသခံများအတွက် ပြင်ပမှ ပြဿနာ ဖြေရှင်းခြင်းနည်း အပြင် အခြားနည်းများကိုလည်း စဉ်းစားနိုင်ရန်လမ်းဖွင့်ပေးသည်။ ဒေသခံများနှင့်ကောင်းစွာတိုင်ပင်ပြီး ရေးဆွဲထားသည့် တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့် အစီအစဉ်သည် ပြဿနာများကို နှစ်ဖက်သဘောတူထားသည့် မူဘောင်အတွင်းမှ နှစ်ဖက်အကျိုးမယုတ်ပဲဖြေရှင်းနိုင်သော အားသာချက်များရှိပါသည်။ တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့် ဖြစ်စဉ်တွင် ပြင်ပမှ ဘက်လိုက်မှုကင်းသော ခုံရုံးအဖွဲ့ဝင်များလည်း ပါဝင် နိုင်ပါသည်။ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း၍ လုံးဝ မရတော့သည့်အခါတွင် အုပ်ချုပ်ရေး၊ တရားရေးဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းမျိုးအတွက်လည်း ပြင်ဆင်ထားပေးရမည်။

ပြင်ပမှ ဝင်ရောက်ဖြေရှင်းပေးသူ၊ ခုံအဖွဲ့ဝင်များအား ရွေးချယ်ရာတွင် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူနှင့် ဒေသခံများ နှစ်ဖက်လုံးက သဘောတူသည့်သူကို ရွေးချယ်ရန်မှာ အထူးရေးကြီးသည်။ ရွေးချယ်ထားသူသည် လည်း အစိုးရနှင့်သော် လည်းကောင်း၊ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူနှင့် သော်လည်းကောင်း တစ်တရပ်ပတ်သက်ခြင်း မျိုးမရှိရန်မှာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်။

ထိရောက်သည့် တိုင်တန်းမှုဖြစ်စဉ်တစ်ရပ်ကို ဒေသခံတိုင်းက လက်လှမ်းမီရမည်။ ဒေသခံများနှင့် စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူဖက်စီမှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးစီဖြင့် တိုင်ကြားမှုများကို လက်ခံခြင်း၊ ဖြေရှင်းမည့် နည်းလမ်းနှင့် ခုံရုံးအဖွဲ့ဝင်များကို ပြင်ဆင်ထားရမည်။ ထိုနည်းလမ်းများတွင် ပြဿနာများကိုခြေရာခံခြင်း၊ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ပေးသည့်စနစ်၊ စီမံကိန်းတိုးတက်မှုကို စောင့်ကြည့်ကာ ပြဿနာများကို ကြားနာခြင်း၊ ဖြေရှင်းပုံကို အားရမှု ရှိမရှိကို ဆွေးနွေးနိုင်သည့် စည်းပေးပွဲများကိုလည်း ပြုလုပ်ပြင်ဆင်ထားရမည်။ ပြဿနာဖြေရှင်းသည့် ဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် အစိုးရ၏ ကြားဝင်ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်/ လမ်းကြောင်းများအကြောင်းကို ဒေသခံ များသို့ အသိပေးထားရမည်။ ဥပဒေအကူအညီရယူခွင့် ရှိကြောင်းကိုလည်း ဒေသခံများအား အသိပေးထားရမည်။ ပြင်ပအကူအညီများမရှိသောကြောင့် ပြဿနာများအား မဖြေရှင်းနိုင်သည့်အခါများတွင် ဥပဒေအကူအညီကို လိုအပ်ပါသည်။

တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အရ ပြဿနာကို သင့်တော်စွာဖြေရှင်းပေးမှုမျိုး မရှိသည့်အခါ ဒေသခံများအားလုံး သဘောတူလျက် သဘောတူညီချက်ကိုပြန်လည် ရှုတ်သိမ်းနိုင်ရန်အတွက် ပြဌာန်းချက်များနှင့် သတ်မှတ်ချက်များကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲထားရမည်။ တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းပေးသည့် အစီအစဉ်သည် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူနှင့် ဒေသခံတို့အကြား သဘောတူညီချက်ရယူရာတွင် ဒေသခံတစ်ဦးဦးက ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်ခွင့်မရသည့် ကိစ္စရပ်များကိုလည်း ကြားနာ ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရမည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းပေးသည့်အစီအစဉ်သည် ဥပဒေကြောင်းအရ ဖြေရှင်းနိုင်ခွင့်ကို အစားထိုးခြင်း မဟုတ်ပါ။
- တရားရုံး သို့မဟုတ် တိုင်ကြားရန်နေရာများ၊ ကြားဝင်စေ့စပ်သူများ၊ ညှိနှိုင်းပေးသူများမှ တစ်ဆင့် ပြဿနာများကို လွတ်လပ်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- တစ်ခါပေးပြီးသား သဘောတူညီချက်ကို အခြေအနေအချိန်အခါအရ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ပါက ပြန်ရှုတ်သိမ်းနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့်နေရာ၊ မည်သည့်အချိန်၊ မည်သို့ အသုံးပြုရမည် စသည်တို့အား နှစ်ဦးသဘောတူ ရေးဆွဲပြင်ဆင်ထားရမည်။

လာအိုနိုင်ငံတွင် တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် REDD+ နှင့် ဆက်နွှယ်မှု

လာအိုနိုင်ငံသည် ဒေသတစ်ခုအတွင်းနှင့် ဒေသများအချင်းချင်း၏ လူမှုဆက်ဆံရေး သဟဇာတရှိမှုကို အထူးအလေးထားသည့် နိုင်ငံဖြစ်သည်။ လူမှုဆက်ဆံရေးပြေလည်ချောမွေ့စေရန်အတွက်လူမှုသတ်မှတ်ချက်များ/ စည်းကမ်းများ ချမှတ်ထားခြင်း၊ ပဋိပက္ခများကိုရှောင်ရှားခြင်း၊ လိုအပ်ပါက ပဋိပက္ခ ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် တိုင်တန်းမှု ဖြေရှင်းသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို အသုံးပြုကာ ဒေသတစ်ခုအတွင်းသော်လည်းကောင်း ဒေသများအချင်းချင်းကြားတွင်လည်းကောင်း ပြဿနာမဖြစ်အောင် ထိန်းသိမ်းနေထိုင်ကြသည်။ REDD+ စီမံကိန်းလင်ရောက်ခြင်း မရှိသေးသော်လည်း ရိုးရာစဉ်အလာအရ တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့်လုပ်ငန်းစဉ်မှာ ရှိနှင့်နေပြီးဖြစ်သည်။ REDD+ စီမံကိန်းကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ပြဿနာများကို ရိုးရာနည်းလမ်းက ပြေလည်နိုင်စေမည်လားဆိုသည်ကို စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်သူနှင့် ပါဝင်မည့် ဒေသခံများက ဝိုင်းဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။

လာအိုနိုင်ငံသားများသည် ပြဿနာဖြစ်လာပါက အစိုးရကိုအားကိုးဖြေရှင်းခြင်းထက် မိမိတို့ဒေသတွင်ရှိနှင့်ပြီးသား ရိုးရာဖြေရှင်းနည်းကိုသာ ပိုမိုလိုလား ကြသည်။ အဆင်ပြေခြင်း၊ ရင်းနှီးမှုရှိခြင်း၊ မျှတခြင်း၊ အချိန်ကြန့်ကြာမှုမရှိခြင်း၊ ငွေကုန်ကြေးကျမှုများခြင်း တို့ကြောင့်အပြင် အစိုးရ၏ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကို နားမလည်ခြင်းတို့ကြောင့် ရိုးရာနည်းကို ရွေးချယ်ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုမျှမက တရားရုံးတွင် ဖြေရှင်းသည်ဆိုပါက တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် အမှန်းကြီး မှန်းကာ ရန်သူသဗ္ဗယ်ဖြစ်သွားပြီး လူမှုဆက်ဆံရေးကို ပျက်ပြားစေသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းသည့်ပုံစံသည် ပြဿနာအမျိုးအစား၊ လုပ်ရပ်များအပေါ်အခြေခံကာကွဲပြားသည်။ ခိုးမှုအသေးစားလေးများကိုသို့သော် ရာဇဝတ်မှု အငယ်စားလေးများ ပြဿနာဖြစ်ပါက နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သို့မဟုတ် မိသားစုများအကြားတွင်ပင် ပြင်ပလူများပါရန် မလိုပဲ ဖြေရှင်းနိုင်သည်။ မြေယာ သို့မဟုတ် ရာဇဝတ်မှုကြီးကဲ့သို့သော ကြီးလေးသည့် ပြဿနာ များဆိုပါက ရွာလူကြီး၊ သက်ကြီးပါကြီးများ ကောင်စီ၊ မျိုးနွယ်စု ခေါင်းဆောင်၊ ကျေးရွာပြန်ဖြေရေးယူနစ်ကဲ့သို့သော ကျေးရွာတွင်း အာဏာရှိသူများ ပါဝင်ရန်လိုအပ်လာသည်။ အချို့သော ကိစ္စများတွင်မူ ပြဿနာဖြစ်သူများသည် ပြင်ပအာဏာပိုင်များနှင့် ဖြေရှင်း လိုသည်များလည်းရှိသည်။ မျိုးနွယ်စုများအလိုက် ပြဿနာဖြေရှင်းသည့်ပုံစံ (ဥပမာ သက်ကြီးပါကြီးများ ကောင်စီ၊ မျိုးနွယ်စုခေါင်းဆောင်များ) များလည်း ကွဲပြားလေ့ရှိသည်။

လာအိုနိုင်ငံတွင် တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် REDD+ နှင့် ဆက်နွယ်မှု (အဆက်)

လာအိုနိုင်ငံတွင် ရိုးရာဥပဒေနှင့် အစိုးရဥပဒေကြား နယ်နိမိတ်စည်း ရွပ်ထွေးမှုများ မကြာခင်ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ သက်ကြီး ပါကြီးများကောင်စီတွင် ပါဝင်သူများသည် (ကျေးရွာဥက္ကဋ္ဌ၊ ခုဥက္ကဋ္ဌ၊ လာအိုအမျိုးသမီးသမဂ္ဂကိုသို့သော) နိုင်ငံရေးအရ အာဏာရှိသည့် နေရာများမှ ပုဂ္ဂိုလ်များမဟုတ်ကြပါ။ သို့မဟုတ် ကျေးရွာပြဿနာဖြန့်ဖြူးရေးယူနစ်တွင် ပါဝင်ကြသူများ လည်း မဟုတ်ကြပါ။ ကျေးရွာနောက်ခံသမိုင်း အခင်းအကျင်း (ပြန်လည်နေရာချထားသည့်ရွာ၊ လူမျိုးပေါင်းစုံ နေထိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် တော်လှန်ရေးအတွေ့အကြုံရှိသည့်ရွာ) ကွဲပြားမှုအပေါ်မူတည်၍ သက်ကြီးပါကြီးများကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက် ကို ကျေးရွာပြဿနာဖြန့်ဖြူးရေးယူနစ်က ပယ်ချခြင်းများပြုလုပ်တတ်သည်။ REDD+ နှင့်ဆက်နွယ်သည့် ပဋိပက္ခများ ဖြေရှင်းရန်အတွက် မည်သည့်အဖွဲ့အစည်းက သင့်တော်သည်ဆိုသည်မှာ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ပြဿနာများပေါ်တွင် အခြေခံနေပါသည်။

REDD+ နှင့်ဆက်နွယ်ပြီးပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် ပြဿနာများဖြေရှင်းသည့် အခြားနည်းများတွင် ငွေရေးကြေးရေး ပြဿနာများအတွက် ခေတ်စနစ်နှင့်အညီ ပြင်ဆင်ထားသည့် ပြဿနာဖြန့်ဖြူးရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန်အတွက်ပန်ကြီးချုပ်ရုံးသို့ မဟုတ်ခရိုင်အဆင့်၊ ပြို့နယ်အဆင့်ဒေသန္တရအုပ်ချုပ်ရေးရုံးများ၊ အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများ၊ အာဏာပိုင်များ၊ အစိုးရပိုင်လုပ်ငန်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြဿနာများအတွက် အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်း ပြဿနာဖြေရှင်းသည့် နည်းများ၊ ကျွမ်းကျင်သူ ကြားဝင်ဆုံးဖြတ်ပေးခြင်း၊ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ပဋိပက္ခများအတွက် ကြားဝင်ပေးခြင်း၊ ပဋိပက္ခ၊ မကျေနပ်မှု၊ ရာဇဝတ်မှုအမျိုးမျိုးတို့ကို တရားရုံးတွင် ဖြေရှင်းခြင်းစသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။ ပြဿနာဖြေရှင်းရာတွင် အစိုးရ ခေါင်းဆောင် များ၊ နိုင်ငံရေးပါတီများ၊ ရာဇဝတ်မှုနွယ်သည့်အမှုများအတွက် လျော်ကြေးပေးခြင်း၊ တရားရေးဌာနမှ တရား ဥပဒေအစိုးရရေးအရာရှိတို့က ကြားဝင်ပေးခြင်း၊ အရပ်ဖက်တရားရုံး တက်ခြင်း စသည့်နည်းများကိုလည်းအသုံးပြုကြသည်။

အထက်ပါ ပြဿနာဖြေရှင်းနည်းများကို တစ်နည်းချင်းသော်လည်းကောင်း၊ ပေါင်းစပ်၍သော်လည်းကောင်း အသုံးပြုနိုင် ရန်အတွက် ပြင်ဆင်ထားရမည် ဖြစ်ပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ရပ်ရွာအဆင့် ချိတ်ဆက်မှုများကိုပြုလုပ်ရမည်။ ပြဿနာများကို ထိထိရောက်ရောက် ရှင်းနိုင်ရန်အတွက် အသုံးပြုနိုင်သည့် ပြဿနာဖြေရှင်းရေး အစီအစဉ်များ၊ ချဉ်းကပ်ပုံများကို REDD+ ကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည့် ပြဿနာများ အတွက်ကြိုတင်ပြင်ဆင်ထားခြင်းသည် ပြဿနာဖြေရှင်းသည့် လုပ်ငန်းစဉ် တွင် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများအား တန်းတူရည်တူပါဝင်နိုင်ခွင့်ကို ဖန်တီးပေးနိုင်သဖြင့် ဒေသခံများက REDD+ စီမံကိန်း များကို ပိုမိုလက်ခံလာစေနိုင်သည်။

REDD+ နှင့်ဆက်နွယ်သည့် ပြဿနာများ၊ တိုင်တန်းမှုများပေါ်ပေါက်လာပါက ရိုးရာနည်းကိုအသုံးပြုမည်၊ အစိုးရနည်း ကိုအသုံးပြုမည်ဆိုသည်မှာ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ပြဿနာအမျိုးအစားပေါ်တွင်မူတည်နေသည်။

Written by Lao Biodiversity Association မှ Richard Hackman ရေးသားပါသည်။ အသေးစိတ်အချက်အလက်များကို www.idrc.ca တွင် ကြည့်ပါ။

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Energy Sector Management Assistance Program (ESMAP), the World Bank, and the International Council on Mining and Metals (ICMM). 2005. *The Community Development Toolkit*. Washington, DC, and London. Available at: www.icmm.com

International Finance Corporation (IFC). 2009. *Addressing Grievances from Project-Affected Communities – Guidance for Projects and Companies on Designing Grievance Mechanisms*. Good Practice Note. Washington, DC. Available at: www.ifc.org

အပိုင်း ၁၂ | သဘောတူညီချက်ကို စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်း

FPICတွင်မဖြစ်မနေဆောင်ရွက်ရမည့်အချက်မှာဒေသခံများပေးအပ်လိုက်သည့်သဘောတူညီချက်သည် ကောင်းစွာကြိုတင် အသိပေးထား၍ လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ထားကြောင်းကို ဘက်လိုက်မှုကင်းသည့် ပြင်ပ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုက အတည်ပြုပေးသည့် စစ်ဆေးအတည်ပြုပေးချက်ဖြစ်သည်။ ဤစစ်ဆေး အတည်ပြု ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူနှင့် ဒေသခံများက ကြိုတင် သဘောတူထား ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ လက်တွေ့လုပ်နိုင်ပါက ဒေသခံများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားသည့် စိတ်ကျေနပ် ဖွယ်ကောင်းသော ဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်လာပါမည်။

သဘောတူညီချက်ကို စစ်ဆေးအတည်ပြုရာတွင် လိုအပ်သည့်စံသတ်မှတ်ချက်များအား အခွင့်အရေး ပိုင်ဆိုင်သူများ၊ စီမံကိန်း အကောင်အထည်ဖော်သူများနှင့် သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအဖွဲ့ ကိုယ်စားလှယ်များက ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်အောင်လေ့လာထားရမည်။ စစ်ဆေးအတည်ပြုသည့်အခါတွင် အသုံးပြုမည့် စံသတ်မှတ် ချက်များကို ဒေသခံများနှင့် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူတို့က သဘောတူ သတ်မှတ်မည်ဖြစ်ပါသည်။ စာအုပ်မိတ်ဆက်အခန်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် REDD+လုပ်ငန်းစဉ်၏ လူမှုဆိုင်ရာနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာစံသတ်မှတ်ချက်များသည်လည်း စစ်ဆေးသည့်အခါတွင် ပါဝင်ပါသည်။ ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာ UN-REDD အစီအစဉ်သည်လည်း လွတ်လပ်သော စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်းနှင့် အကဲဖြတ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို FPIC အခွင့်အရေး၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေနှင့် ရှေ့ပြေးစမ်းသပ်အသုံးပြုနေပါသည်။ UN-REDD စီမံချက်သည် RECOFTC အဖွဲ့နှင့်ပူးတွဲ၍ လွတ်လပ်သော စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်း၊ အကဲဖြတ် ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို REDD+ တွင် FPIC ဖြစ်စဉ်အား တိုင်းတာသည့် နည်းတစ်ခုအနေနှင့် အသုံးပြုနိုင်ရန် ပြင်ဆင်မွမ်းမံလျက်ရှိသည်။

စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်းကို အကြိမ်ရေမည်မျှပြုလုပ်မည်၊ မည်သူကလုပ်ဆောင်မည်ကို ဆက်စပ်ပတ်သက် သူများကလည်း သဘောတူညီထားရပါမည်။ စစ်ဆေးသည့်အခါ ဒေသခံများသည် သဘောတူညီချက်ပေး နိုင်လောက်သည့် စွမ်းရည်များ မရှိသည်ကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါက ယင်းဒေသခံများ အားနည်းသည့် စွမ်းရည် များကို ဖြည့်ဆည်းပေးရမည်။ ဥပမာ ကျွန်ုပ်တို့သည် သတင်းအချက်အလက်များပေးခြင်း သို့မဟုတ် ညှိနှိုင်း အကြံပြုခြင်းကို ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ဒေသခံများ ကပေးထားသည့် သဘောတူညီချက်များသည် ၎င်းတို့၏ နားမလည်မှုကို အခွင့်ကောင်းယူကာ ရယူထားခြင်း ဖြစ်သည်ကို ဖော်ထုတ်တွေ့ရှိခဲ့ပါက ဒေသခံများအနေနှင့် ထိုသဘောတူညီချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြန်လည် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခွင့်ရှိသည်။

ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများအနေဖြင့် သိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ

- သဘောတူညီချက်ကို တစ်စုံတစ်ရာသော ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှ ကင်းလွတ်၍ အချိန်မီရယူထားကြောင်းနှင့် ဒေသခံများက သဘောတူစာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာအားလုံးကို နားလည်သဘောပေါက်ထားကြောင်း ကို ဘက်လိုက်မှု ကင်းသည့် ပြင်ပမှစစ်ဆေးပေးသူအား ခေါ်ယူစစ်ဆေးစေနိုင်ခွင့်ရှိသည်။

လေ့လာရန် စာအုပ်စာတမ်းအညွှန်း

Colchester, M., and M.F. Ferrari. 2007. *Making FPIC – Free, Prior and Informed Consent – Work: Challenges and Prospects for Indigenous Peoples*. Forest Peoples Programme, Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

Gibson, G., and C. O’Faircheallaigh. 2010. *Negotiation and Implementation of Impact and Benefit Agreements*. IBA Community Toolkit. The Gordon Foundation, Toronto. Available at: www.ibacommunitytoolkit.ca

ရည်ညွှန်းကိုးကားစာအုပ်စာတမ်းများ

AIPP, IWGIA, FPP, and Tebtebba Foundation. 2010. *What to do with REDD? A Manual for Indigenous Trainers*. AIPP, IWGIA, FPP, and Tebtebba Foundation. Available at: www.forestpeoples.org

Amerindian Peoples Association. 2010. *Indigenous Peoples Demand Action on Land Rights, Consent Issues*. Press Statement by participants at a workshop on Indigenous Peoples Rights, Extractive Industries and National Development Policies in Georgetown, Guyana, on March 8, 2010. Available at: www.minesandcommunities.org

Andersson, K. 2006. Understanding Decentralized Forest Governance: An Application of the Institutional Analysis and Development Framework. *Sustainability: Science, Practice, & Policy* 2 (1): 25–35. Available at: sspp.proquest.com

Angelsen, A. et al, eds. 2009. *Realising REDD+: National strategy and policy options*. CIFOR, Bogor, Indonesia. Available at: www.cgiar.cifor.org

Angelsen, A. et al. 2009. *Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation (REDD): An Options Assessment Report*. Meridian Institute, Washington, DC. Report prepared for the Government of Norway. Available at: www.redd-oar.org

ASEAN Secretariat. 2009. *ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint*. Jakarta. Available at: www.asean.org

Baker and McKenzie; Covington and Burling LLP, 2009. *Background Analysis of REDD Regulatory Frameworks*. Report prepared for the Terrestrial Carbon Group and UN-REDD. Available at: www.terrestrialcarbon.org

Bleaney, A., B. Vickers, and L. Peskett. 2009. *REDD in Nepal: Putting community forestry centre stage?* REDD-net. Available at: www.redd-net.org

Brandon, K., and M. Wells. 2009. Lessons for REDD+ from protected areas and integrated conservation and development projects. Chapter 19 in *Realising REDD+: National strategy and policy options*. Edited by A. Angelsen. CIFOR, Bogor, Indonesia. Available at: www.cgiar.cifor.org

Business and Biodiversity Offsets Programme (BBOP). 2009. *Biodiversity Offsets and Stakeholder Participation: A BBOP Resource Paper*. BBOP, Washington, D.C. Available at: www.forest-trends.org

Business for Social Responsibility; First Peoples Worldwide. 2004. Resource/Extractive Companies and Indigenous Peoples Engagement (RECIPE) for Dialogue Project: Guidebook. Available at: www.bsr.org.

Climate, Community & Biodiversity Alliance (CCBA). 2008. Climate Community and Biodiversity Project Design Standards: Second Edition. Arlington, VA, USA. Available at: www.climate-standards.org

CCBA. 2010. *REDD+ Social and Environmental Standards*. Arlington, VA, USA. Available at: www.climate-standards.org

Chapin, M. and B. Threlkeld. 2008. *Mapping Indigenous Lands: A Practical Guidebook*. Centre for Support of Native Lands, Environmental Law Institute, Washington, DC. Available at: www.elistore.org

CIFOR. 2009. *Simply REDD: CIFOR's Guide to Forests, Climate Change and REDD*. CIFOR, Bogor, Indonesia. Available at: www.cifor.cgiar.org

Clarke, R. 2010. Moving the REDD Debate from Theory to Practice: Lessons Learned from the Ulu Masen Project. *6/1 Law, Environment and Development Journal* 6/1: 36–60. Available at: www.lead-journal.org

Client Earth. Website: www.clientearth.org

Colchester, M. 2010. *Free, Prior and Informed Consent: Making FPIC work for forests and peoples*. The Forests Dialogue, New Haven, CT, USA. Available at: environment.yale.edu/tfd

Colchester, M., and M.F. Ferrari. 2007. *Making FPIC – Free, Prior and Informed Consent – Work: Challenges and Prospects for Indigenous Peoples*. Forest Peoples Programme, Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

Costenbader, J., ed. 2009. *Legal Frameworks for REDD – Design and Implementation at the National Level*. IUCN Environmental Policy and Law Paper No 77. IUCN, Gland, Switzerland. Available at: www.iucn.org

Corbett, J. et al. 2009. *Good Practices in Participatory Mapping*. International Fund for Agricultural Development (IFAD), Rome. Available at: www.ifad.org

Cotula, L., and J. Mayers. 2009. *Tenure in REDD – Start-point or Afterthought?* Natural Resource Issues No. 15. IIED, London. Available at: www.iied.org

Dooley, K. 2010. Forest Watch Special Report – UNFCCC Climate Talks, 7–18 December 2009. *EU Forest Watch* January 2010. Available at: www.fern.org

Durbin, J. and Franks, P. 2010. *Standards Committee Responses to comments on the draft REDD+ Social and Environmental Standards, Version 2 October 2009, received during the first 60-day public comment period: 2 October to 30 November 2009*. CCBA, Arlington, VA, USA. Available at: www.climate-standards.org

Energy Sector Management Assistance Program (ESMAP), the World Bank, and the International Council on Mining and Metals (ICMM). 2005. *The Community Development Toolkit*. Washington, DC, and London. Available at: www.icmm.com

Evans, K. et al, CIFOR, 2006. *Guide to Participatory Tools for Forest Communities*. CIFOR, Bogor, Indonesia. Available at: www.cifor.cgiar.org

Forest Carbon Partnership Facility (FCPF). 2009. *FCPF Readiness Mechanism: National Consultation and Participation for REDD*. Available at: www.forestcarbonpartnership.org/fcp

Forest Peoples Programme. 2008. *Free, Prior and Informed Consent and the Roundtable on Sustainable Palm Oil – A Guide for Companies*. Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

Forest Peoples Programme. 2008. *Key Elements to the Initiation, Performance and Maintenance of Good Faith Consultations and Negotiations with Indigenous and Tribal Peoples and Communities*. Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

Forestry Administration of the Royal Government of Cambodia; PACT Cambodia; et al. 2009. *Reduced Emissions from Deforestation and Forest Degradation in Oddar Meanchey Province, Cambodia: A Community Forestry Initiative for Carbon and Biodiversity Conservation and Poverty Reduction for the CCB Standard, Project Design Document*. Available at: www.climate-standards.org

Galudra, G. et al. 2009. *RaTA: A Rapid Land Tenure Assessment Manual for Identifying the Nature of Land Tenure Conflicts*, World Agroforestry Centre (ICRAF), Bogor, Indonesia. Available at: www.worldagroforestrycentre.org

Gibson, G., and C. O'Faircheallaigh. 2010. *Negotiation and Implementation of Impact and Benefit Agreements*. IBA Community Toolkit. The Gordon Foundation, Toronto. Available at: www.ibacommunitytoolkit.ca

Global Witness. 2009. *Honest Engagement, Transparency and Civil Society Participation in REDD*. London. Available at: www.globalwitness.org

Granda, P., 2005. *Carbon Sink Plantations in the Ecuadorian Andes: Impacts of the Dutch FACE-PROFAFOR monoculture tree plantations' project on indigenous and peasant communities*. WRM Series on Tree Plantations No. 1. WRM, Montevideo. Available at: www.wrm.org.uy

Griffiths, T. 2008. *Seeing 'REDD'? Forests, Climate Change Mitigation and the Rights of Indigenous Peoples and Local Communities*, Forest Peoples Programme. Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

Griffiths, T. 2009. *Seeing 'REDD'? Forests, Climate Change Mitigation and the Rights of Indigenous Peoples and Local Communities (Updated version)*. Forest Peoples Programme. Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

Herbertson, K. et al. 2009. *Breaking Ground: Engaging Communities in Extractive and Infrastructure Projects*. WRI, Washington, DC. Available at: www.wri.org

Herz, S, J. Sohn, and A. La Vina. 2007. *Development Without Conflict: The Business Case for Community Consent*. WRI, Washington, DC. Available at: www.wri.org

Indonesian Network for Participatory Mapping. Website: www.jkpp.org

International Finance Corporation (IFC). 2009. *Addressing Grievances from Project-Affected Communities – Guidance for Projects and Companies on Designing Grievance Mechanisms*. Good Practice Note. Washington, DC. Available at: www.ifc.org

International Rivers Network. 2006. *Dams, Rivers and Rights: An Action Guide for Communities Affected by Dams*. Berkeley, CA, USA. Available at: www.internationalrivers.org

IWGIA, AIPP, FPP, and Tebtebba Foundation. 2010. *What is REDD? A Guide for Indigenous Communities*, IWGIA, AIPP, FPP, and Tebtebba Foundation. Available at: www.forestpeoples.org

Johns, T. et al, eds. 2009. *An Overview of Readiness for REDD (Version 2)*. The Woods Hole Research Centre, Falmouth, MA, USA. Available at: www.whrc.org

Lawlor, K., and D. Huberman. 2009. Reduced Emissions from deforestation and forest degradation (REDD) and human rights. Chapter 12 in *Rights-based approaches: Exploring issues and opportunities for conservation*. Edited by J. Campese et al. IUCN and CIFOR, Bogor, Indonesia. Available at: www.cgiar.cifor.org

Lehr, A., and G. Smith. 2010. *Implementing a Corporate Free, Prior and Informed Consent Policy*. Foley Hoag LLP, Boston and Washington, DC. Available at: www.foleyhoag.com

Life Mosaic. *Indigenous Peoples and Climate Change: A Video Guide*. Film. Available at: www.lifemosaic.net

MacKay, F. and M. Colchester. 2004. *Indigenous Peoples' Right to Free, Prior and Informed Consent and the World Bank's Extractive Industries Review*. Forest Peoples Program, Moreton-in-Marsh, UK. Available at: www.forestpeoples.org

Mather, R. et al. 1998. *Aerial Photographs and 'Photo-maps' for Community Forestry*. Rural Development Forestry Network (RDFN) paper 23e. ODI, London. Available at: www.odi.org.uk

Mehta, L and M. Stankovitch. 2001. Operationalisation of Free Prior Informed Consent. Prepared for M. Colchester, ed, *Thematic Review 1.2: Dams, IPs and Vulnerable Ethnic Minorities* as an input to the World Commission on Dams, Cape Town. Available at: www.dams.org

O'Hara, P. 2009. *Enhancing Stakeholder Participation in National Forestry Programs – Tools for Practitioners*. FAO – National Forest Program Facility, Rome. Available at: www.nfp-facility.org

Oxfam Australia. 2007. *Free Prior and Informed Consent: The Role of Mining Companies*. Carlton, Victoria, Australia. Available at: www.oxfam.org.au

Oxfam Australia. 2010. *Guide to Free, Prior, and Informed Consent*. Carlton, Victoria, Australia. Available at: www.oxfam.org.au

Oxfam Australia; Diplomacy Training Program. 2009. *FREE and EQUAL towards respect for the Human Rights of Indigenous Peoples of Australia: A guide for community advocates*. Melbourne, Australia. Available at: www.oxfam.org.au

PACT Cambodia. 2010. Community Consultation on Oddar Meanchey CF REDD Project, at the Provincial Hall, Samraong, Oddar Meanchey, Cambodia on 25 November, 2009. Comments received by CCBA during validation audit, dated 27 November 2010. Available at: www.climate-standards.org

Parker, C. et al, 2009. *The Little REDD+ Book: An updated guide to governmental and non-governmental proposals for reducing emissions from deforestation and degradation*. Global Canopy Programme, Oxford, UK. Available at: www.globalcanopy.org

Provincial Government of Aceh; Flora and Fauna International; Carbon Conservation Pty Ltd. *Reducing Carbon Emissions from Deforestation in the Ulu Masen Ecosystem, Aceh, Indonesia*, Design Note, 29 December 2007.

REDD-net. Website: www.redd-net.org

REDD Monitor. Website: www.redd-monitor.org

Salim, E. 2003. *Striking a Better Balance: The Final Report of the Extractive Industries Review*. Extractive Industries Review, Jakarta and Washington, DC. Available at: www.worldbank.org

Sosa, I., and K. Keenan. 2001. *Impact Benefit Agreements Between Aboriginal Communities and Mining Companies: Their Use in Canada*. Canadian Environmental Law Association, Environmental Mining Council of British Columbia, CooperAcción. Available at: www.cela.ca

Sprechmann, S., and E. Pelton. 2001. *Advocacy Tools and Guidelines: Promoting Policy Change*, CARE, Atlanta. Available at: www.care.org.

Stephen, P., ed. 2009. *Introductory Course on Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation (REDD): A Training Manual*. The Nature Conservancy, CCBA, Conservation International, Rainforest Alliance, WWF, GTZ. Available at: www.nature.org

Suzuki, R. 2010. The role of trust in REDD+. *REDD-net Asia-Pacific Bulletin 2* (October 2010). ODI & RECOFTC. Available at: www.redd-net.org

Takacs, D. 2009. *Forest Carbon – Law and Property Rights*. Conservation International, Arlington, VA, USA. Available at: www.conservation.org

Tebtebba Foundation. 2006. *Recent experiences and recommendations on the concept and implementation of the principle of Free, Prior and Informed Consent*. Permanent Forum on Indigenous Issues Fifth Session, Presented by Jennifer Corpuz, Tebtebba Foundation. Available at: www.sarpn.org.za

Tebtebba Foundation. 2008. *Guide on Climate Change & Indigenous Peoples*. Baguio City, Philippines. Available at: www.tebtebba.org

The REDD Desk. Website: www.theredddesk.org

UNFCCC, Ad Hoc Working Group on Long-term Cooperative Action, Negotiating Text – Note by the Secretariat. Twelfth Session, Tianjin, China, 9 October 2010. Available at: www.unfccc.int

UN General Assembly. 2007. United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples. Resolution 61/295 (UNDRIP). Available at: www.un.org

UN-REDD. 2009. *UN-REDD Programme Operational Guidance: Engagement of Indigenous Peoples and Other Forest Dependent Communities*. Working Document. Available at: www.un-redd.org

UN Permanent Forum on Indigenous Issues (UNPFII). 2005. *Report of the International Workshop on Methodologies Regarding Free Prior and Informed Consent and Indigenous Peoples*. Document E/C.19/2005/3, submitted to the Fourth Session of UNPFII, 16–17 May. Available at: www.un.org

Weitzner, V. 2009. Bucking the Wild West - Making Free, Prior and Informed Consent Work. Speaking Notes for Free, Prior and Informed Consent Panel, Prospector and Developer's Association of Canada annual convention, p3. Available at: www.nsi-ins.ca

World Bank. 2009. Design Document for the Forest Investment Program, a targeted program under the SCF Trust Fund. Available at: www.climateinvestmentfunds.org

World Growth. 2008. *Winners All: How Forestry Can Reduce Both Climate Change Emissions and Poverty – A Pro-Development Program*. Arlington, VA, USA. Available at: www.worldgrowth.org

ဝေါဟာရနှင့် အတိုကောက်စကားလုံးများ

ငေါဟာရများ

Adaptation - ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် မြေ၊ ဂေဟစနစ်၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းစနစ်များ အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုကို ဖြေရှင်းရင်ဆိုင်ခြင်း။

Additionality - ကာဗွန်လျှော့ချသည့်စီမံကိန်းများတွင် အသုံးပြုသည့်အသုံးအနှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ ကာဗွန် လျှော့ချသည့် စီမံကိန်း မဆောင်ရွက်သည့် ပုံမှန်အချိန်တွင် လျှော့ချနိုင်သော ဖန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့ ပမာဏထက် စီမံကိန်းကြောင့် ပိုမိုလျှော့ချနိုင်သော ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ပမာဏကို ခေါ်ဆို ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

Afforestation - ယခင်က သစ်တောမရှိခဲ့ဘူးသည့်နေရာတွင် သစ်တောစိုက်ပျိုးခြင်း။

Baseline - ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ခြင်း၊ တိုးမြှင့်ကို တိုင်းတာရန်အတွက် ယခင်က ထုတ်လွှတ် ခဲ့သည့် ပမာဏ (ရက်စွဲ သို့မဟုတ် နှစ် စသည်ဖြင့် ကာလအပိုင်းအခြားအလိုက် အခြေခံတိုင်းတာချက်) ကို သိထားရန်လိုသည်။ သို့မှသာ စီမံကိန်းစတင်ပြီးနောက်ပိုင်းအခြေအနေနှင့် ယှဉ် ကာ အကဲဖြတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ယင်းကို အခြေခံသတ်မှတ်ချက် baseline ဟုခေါ်သည်။

Carbon market - ကာဗွန်ဈေးကွက်ကို ခွင့်ပြုထားသည့် ဖန်လုံအိမ်ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ် ခြင်း၊ လျှော့ချခြင်း၊ ရောင်းချခြင်းတို့ဖြင့် ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်သည် ရောင်းဝယ်၍ရနိုင်သော ဖန်လုံအိမ် ဓါတ်ငွေ့ များအနက်မှ ဓါတ်ငွေ့ တစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ဓါတ်ငွေ့ ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချခြင်းအတွက် ငွေပေးချေသည့် ပုံစံကို တစ်ကမ္ဘာလုံးတွင် အမျိုးမျိုးကျင့်သုံးကြပြီး တစ်ပြေးညီဈေးကွက်တစ်ခုတည်း သတ်မှတ်ထားခြင်းမျိုး မရှိသေးပါ။ ကာဗွန်ဈေးကွက်အမြောက်အများသည် ကမ္ဘာအနှံ့ တွင် ပုံစံအမျိုးမျိုးနှင့် တည်ရှိနေကြပြီး စည်းကမ်း သတ်မှတ်ထားသည့် ဈေးကွက်နှင့် ဆန္ဒအလျောက်ရောင်းချသည့် ဈေးကွက် ဟူ၍ ခွဲခြားနိုင်ပါသည်။

Climate, Community and Biodiversity Alliance (CCBA) - Conservation International, CARE, The Nature Conservancy, Rainforest Alliance, the Wildlife Conservation Society တို့အပါအဝင် နိုင်ငံတကာ သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ NGO များနှင့်ဖွဲ့စည်းထားသည့် အသင်းချုပ်ကြီးဖြစ်သည်။ ရာသီ ဥတု၊ ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ဇီဝမျိုးကွဲများကို အကျိုးဖြစ်စေမည့် စံသတ်မှတ်ချက်များ၊ စီမံဆောင်ရွက်မှုများ အားကောင်းလာစေရန် အားပေးပံ့ပိုးသည်။

Climate, Community and Biodiversity Standards (CCBS) - မြေယာအခြေပြု ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု လျော့ပါးစေရေး စီမံကိန်းများအတွက် လမ်းညွှန်ချက်နှင့် နည်းဥပဒေများကို ပံ့ပိုးပေးသည်။ ထို စံသတ်မှတ်ချက်များတွင် စီမံကိန်းများအနေနှင့် ဒေသခံများ၏ FPIC အခွင့်အရေးအပါအဝင် အခြားအခွင့်အရေး များအားလုံးကို လေးစားရန်လမ်းညွှန်ထားသည်။ စီမံကိန်းများသည် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချခြင်းနှင့် ဇီဝ မျိုးကွဲများ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေမည့် စီမံချက်များရှိရပါမည်။

Convention on Biological Diversity (CBD) - ဇီဝမျိုးကွဲများထိန်းသိမ်းရန်၊ အသုံးပြုသည့်အခါတွင် ရေရှည်တည်တံ့သော နည်းလမ်းများဖြင့် သုံးစွဲရန်၊ သက်ရှိမျိုးရိုးစီရင်းမြစ်များမှရလာသည့် အကျိုးအမြတ်များကို မျှတသင့်တင့်စွာခွဲဝေမှု ရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်များဖြင့် ရေးဆွဲချုပ်ဆိုထားသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေ သက်ရောက်မှု ရှိသော စာချုပ်ဖြစ်ပါသည်။

Deforestation - သစ်တောမြေကို အခြားပုံစံဖြင့်အသုံးပြုရန် သစ်ပင်များကိုဖယ်ရှားခြင်း၊ သစ်တောများ ရှင်းပစ်ခြင်း။ ဥပမာအားဖြင့် သစ်တောမြေကို စိုက်ပျိုးမြေအဖြစ်ပြောင်းခြင်း၊ မြို့ပြ ဧရိယာအဖြစ် အသုံးပြု လိုက်ခြင်း။

Emissions trading (or 'carbon trading') - ပါမစ် သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုထားသော ဖန်လုံအိမ်မိတ်ငွေ ထုတ်လွှတ်မှုများကို ပုံမှန်အတိုင်း ထုတ်လွှတ်နေသည့် ပမာဏထက်လျော့ချ ထုတ်လွှတ်ကြောင်း သက်သေ ပြနိုင်သည့် ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ၊ ကာဗွန်စုပ်ယူခြင်းကဲ့သို့သော နည်းလမ်းများဖြင့် အမှန်တကယ် ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချနိုင်သော ကာဗွန်အသိ အမှတ်ပြု လက်မှတ်များကို ရောင်းဝယ်ခြင်း များပါဝင်ပါသည်။

Forest degradation - သစ်တော၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ချက်များ၊ ဖွဲ့စည်းပါဝင်ပုံများ ထိခိုက်ခံရသည့် အတွက် သစ်တောများ၏ ထုတ်လုပ်မှုနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများကို ထောက်ပံ့ပေးနိုင်သည့် စွမ်းရည်လျော့ကျသွားခြင်း။

International Labour Organization (ILO) - နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားစံသတ်မှတ်ချက်များ ကို ရေးဆွဲရန်နှင့် စောင့်ကြည့် ရန်အတွက် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့အစည်းဖြစ်သည်။ ILO ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူမှုဆိုင်ရာ တရားမျှတမှုနှင့် တန်းတူညီမျှမှုတို့ကို အခြေခံကာ အကျိုးဖြစ်ထွန်း၍ ငွေကြေး လုံလောက်စွာရရှိသည့် အလုပ်အကိုင်များဖန်တီးပေးရေးဖြစ် သည်။ ILO ကွန်ဗင်းရှင်း ၁၆၉ တွင် လွတ်လပ်ရေး ရပြီးနိုင်ငံများမှ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် မျိုးနွယ်စုလူမျိုးများအတွက် ပြဌာန်းချက်များ ပါရှိသည်။ ယင်းပြဌာန်း ချက်များကို ၁၉၅၉ ခုနှစ် ILO အထွေထွေအစည်းအဝေးတွင် သဘောတူညီခဲ့ပြီး၊ ၁၉၉၁ ခုနှစ်မှ စ၍ အကျိုး သက်ရောက်ခဲ့ပါသည်။

Land Use, Land-Use Change and Forestry (LULUCF) - လူသားတို့ ဆောင်ရွက်နေသည့် မြေအသုံးချမှု၊ မြေအသုံးချ ပြောင်းလဲမှု၊ သစ်တောလုပ်ငန်းများကြောင့် ဖန်လုံအိမ်မိတ်ငွေထုတ် လွှတ်ခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်းများကို တိုင်းတာသော ကဏ္ဍတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။

Mitigation - လူသားတို့ကြောင့် လေထုထဲသို့ ထုတ်လွှတ်လိုက်သည့် ဖန်လုံအိမ်မိတ်ငွေပမာဏ ကို လျော့ချရန် ကြိုးပမ်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ကြိုးပမ်းရာတွင် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာအသုံးချမှု လျော့ချခြင်း၊ သစ်တောခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခြင်းနှင့် သစ်တောပြန်ပေါင်းခြင်းကို လျော့ချခြင်း၊ သစ်တော ပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်းကို တိုးတက်စေခြင်းကဲ့သို့သော မြေယာအသုံးချမှုပုံစံ ပြောင်းလဲခြင်း လုပ်ငန်း များ ပါဝင်နိုင်ပါသည်။

Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation (REDD) - သစ်တောပြန်ပေါင်းခြင်း သို့မဟုတ် တောအဆင့်အတန်းနိမ့်ကျခြင်းတို့ကြောင့် ထုတ်လွှတ်လိုက်သည့် ဖန်လုံအိမ် မိတ်ငွေ များကို ကာဗွန်ဈေးကွက်လုပ်ငန်းစဉ်အရ သစ်တောနှင့် ဆက်နွယ်နေသည့် လျော့ချရေး နည်းလမ်းများ အသုံးပြု၍ လျော့နည်းစေရန် ကြိုးပမ်းမှု။

REDD+ - UNFCCC ၏ Ad-Hoc Working Group on Long-term Cooperative Action (AWG-LCA) တွင် ဆွေးနွေးခဲ့သော သစ်တောနှင့် ဆက်နွယ်နေသည့် ကာဗွန်လျော့ချရေးနည်းလမ်းများကို အတိုချုံးရေးသား ခေါ်ဆို ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော REDD ထက်ပိုသည့်အချက်မှာ သစ်တော ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ရေရှည်တည်တံ့သော သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် သစ်တောကာဗွန်ပမာဏ တိုးပွားအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကို ထပ်မံထည့်သွင်းထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

A Reforestation - ယခင်ကာလများက အပြောင်ရှင်းခံလိုက်ရသည့် သစ်တောများကို လူသားတို့ ဆောင်ရွက်ချက်ဖြင့် ပြန်လည်စိုက်ပျိုး ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ UNFCCC လမ်းညွှန်ချက်များအရ ၁၉၅၉ ဒီဇင်ဘာ ၃၁ ရက်နေ့ မတိုင်မီက ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းခံရသော သစ်တောဧရိယာများတွင် သစ်တောပြန်လည် စိုက်ပျိုးခြင်းကို ဆောင်ရွက် နိုင်ပါသည်။

A Reforestation - သစ်တောများပြန်လည်စိုက်ပျိုးခြင်း သို့မဟုတ် ပြန်လည်ရှင်သန်အောင်ဆောင်ရွက်ခြင်း။

Rehabilitation - သစ်တော၏ ထုတ်လုပ်မှုနှင့်တည်ဆောက်ပုံကို ပြန်လည်ရရှိအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း။ သို့သော်လည်း ဇီဝမျိုးကွဲများ မူလအတိုင်း ပြန်လည်ရရှိရန်အတွက် ရည်ရွယ်ခြင်းမရှိပါ။

Removals - ဖန်လုံအိမ်ခြံမြေ၊ ထုတ်လွှတ်ခြင်းနှင့် ဆန်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပြီး အပင်များအစာချက်လုပ်ခြင်းဖြစ်စဉ် ကဲ့သို့သော နည်းလမ်းများဖြင့် လေထုထဲမှ ဖန်လုံအိမ်ခြံမြေပစ္စည်းများအား ဖယ်ရှားပေးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

Restoration - သဘာဝသစ်တောများ၏ တည်ဆောက်ပုံနှင့်လုပ်ဆောင်ချက်များ ပြန်လည်ရရှိရန် အတွက် အရေးကြီးသော နေရင်းဒေသများ၊ စိမ့်မြေများ၊ ရေလျှော့ဒေသများနှင့် အခြားအရည်အသွေးများအား ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခြင်းကို ဆိုလိုပါသည်။

Sinks - ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုဒ်ကို ထုတ်လွှတ်သည့်ပမာဏထက် ပိုပြီး ထိန်းသိမ်းထားသည့်နေရာ သို့မဟုတ် စုပ်ယူထား ပေးသည့် နေရာများ။ အဓိက ကာဗွန်ထိန်းသိမ်းသည့်နေရာများတွင် သစ်တောများနှင့် သမုဒ္ဒရာများ ပါဝင်ပါသည်။

Sustainable Forest Management (SFM) - သစ်တောများ၏ ဇီဝမျိုးကွဲများ၊ ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်း၊ ပြန်လည်ရှင်သန်နိုင်စွမ်း၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များကို မူလအတိုင်း မယုတ်လျော့ စေပဲ ထိန်းသိမ်းထားခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်း။

The United Nations Collaborative Programme on REDD+ (UN-REDD) - ၂၀၀၈ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် UN - REDD စီမံချက်ကို စတင်ခဲ့ပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံအဆင့် REDD+ မဟာဗျူဟာများပြင်ဆင်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများတွင် အထောက်အပံ့ပေးခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂ စားနပ်ရိက္ခာနှင့်စိုက်ပျိုးရေးအဖွဲ့ (FAO)، ကုလသမဂ္ဂ ဖွံ့ဖြိုးမှုအစီအစဉ် (UNDP) နှင့် ကုလသမဂ္ဂ ပတ်ဝန်းကျင်အစီအစဉ် (UNEP) စသည့်အဖွဲ့အစည်းသုံးခု၏ ကျွမ်းကျင်မှု အတွေ့အကြုံများပေါ်တွင် အခြေပြု ထားခြင်းဖြစ်သည်။

United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP) - ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ တစ်ဦးချင်းစီနှင့် စုပေါင်းဘုံအခွင့်အရေးများအတွက် ပြဌာန်းချက်ဖြစ်သည်။ ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း၊ ဘာသာစကား၊ ဝိသေသလက္ခဏာများ၊ ယဉ်ကျေးမှုတို့နှင့်ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးများပါဝင်ပါသည်။ ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရိုးရာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများ ခိုင်မာရှင်သန်အောင်၊ ၎င်းတို့ဆန္ဒ လိုအပ်ချက်များနှင့် ကိုက်ညီသည့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများ ရရှိအောင် အလေးပေးပြဌာန်းထားသည်။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများအား ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို တားမြစ်ထားပြီး ၎င်းတို့ကို အကျိုးသက်ရောက်စေမည့် စီမံကိန်းများအား FPIC ပေးခြင်း၊ ငြင်းပယ်ခြင်းစသည့် အခွင့်အရေးများ အပါအဝင် ၎င်းတို့ကို ထိခိုက်မည့် ကိစ္စရပ်တိုင်းတွင် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် အပြည့်အဝအဓိပ္ပာယ်ရှိရှိပါဝင်ခွင့်ကို မြှင့်တင်ပေးပါသည်။

United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) - လူတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်သည့် အဆင့်အထိ မရောက်ရှိစေရန်အတွက် လေထုထဲရှိဖန်လုံအိမ်ခြံမြေပစ္စည်း ပမာဏကို ထိန်းညှိထားနိုင်ရန် ရည်ရွယ်လျက် ချုပ်ဆိုထားသည့် နိုင်ငံတကာသဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စာချုပ်ဖြစ်သည်။

Voluntary Emissions Reductions (VERs) - စီမံကိန်းများက လျော့ချနိုင်သည့် ဖန်လုံအိမ်ခြံမြေပစ္စည်း ပမာဏကို အလွတ်သဘောကာဗွန်ချွေးကွက်တွင် ရောင်းဝယ်နိုင်ရန်အတွက် တတိယအင်အားစုများကစစ်ဆေး အတည်ပြုပေးသည့် ဖန်လုံအိမ်ခြံမြေပစ္စည်း ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချခြင်းများ ဖြစ်ပါ သည်။

Voluntary Carbon Standard (VCS) - ဆန္ဒအလျောက်လုပ်ကိုင်သည့် ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ရေး လုပ်ငန်းများအတွက် စံသတ်မှတ်ချက်ဖြစ်သည်။ Kyoto Protocol's Clean Development Mechanism (CDM) အတွက် ထုတ်ပြန်ထားသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များကို အတိအကျလိုက်နာပြီး ကာဗွန်ရောင်းဝယ်ရေး စီမံကိန်းများ စစ်ဆေးစောင့်ကြည့်ခြင်း၊ တိုင်းတာခြင်း၊ အတည်ပြုပေးခြင်းတို့အတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း များကို လမ်းညွှန်ပေးသည်။

အတိုကောက်စကားလုံးများ

BTC	Baku-Tbilisi-Ceyhan ပိုက်လိုင်း
CAT	Committee Against Torture ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မတီ
CCBS	Climate, Community, and Biodiversity Standards ရာသီဥတု၊ ရပ်ရွာ၊ ဇီဝမျိုးကွဲများအတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များ
CCPR	Human Rights Committee လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ
CEDAW	Committee on the Elimination of Discrimination Against Women အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု တိုက်ဖျက်ရေး ကော်မတီ
CESCR	Committee on Economic, Social and Cultural Rights စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးကော်မတီ
CERD	Committee on the Elimination of Racial Discrimination လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု ပယ်ဖျက်ရေး ကော်မတီ
CMW	Committee on Migrant Workers ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သား ဆိုင်ရာကော်မတီ
CRC	Committee on the Rights of the Child ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကော်မတီ
CRPD	Committee on the Rights of Persons with Disabilities မသန်စွမ်းအခွင့်အရေးဆိုင်ရာကော်မတီ
FPIC	Free, Prior, and Informed Consent ကြိုတင်၍ ပြည်ပြည်ဆုံစုံအသိပေးထားပြီး လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ် ထားသော သဘောတူညီချက်
FPICon	Free, Prior, and Informed Consultation လွတ်လပ်ခြင်း၊ သတင်းအပြည့်အစုံပေးပြီး စီမံကိန်းမစတင်မီ ကြိုတင်ပြုလုပ်သည့် ဆွေးနွေးအကြံပေးခြင်း
GIS	Geospatial Information Systems ပထဝီအနေအထား အချက်အလက်ပြစနစ်
GPS	Global Positioning Systems ကမ္ဘာလုံးအတိုင်းအတာ တည်နေရာပြစနစ်
GIZ	Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
ILO	International Labour Organization နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်း
FCPF	Forest Carbon Partnership Facility of the World Bank ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ သစ်တောကာဇွန် မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း
FIP	Forest Investment Program of the World Bank ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ သစ်တောရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစီမံချက်
MoU	Memorandum of Understanding နားလည်မှုစာချုပ်လွှာ
MRV	Measuring, Reporting, Verification တိုင်းတာခြင်း၊ သတင်းထုတ်ပြန်ခြင်း၊ စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်း
NGO	Non-government organization အစိုးရမဟုတ်သည့်အဖွဲ့အစည်း
OPCAT	Optional Protocol to the Convention against Torture ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း တိုက်ဖျက်ရေး ကွန်ဗင်းရှင်း၏ ဆန္ဒရှိက လိုက်နာသင့်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ
PES	Payments for Ecosystem Services ဇီဝဗေဒစနစ်ထိန်းသိမ်းခြင်းအတွက် ပေးအပ်သည့်ငွေကြေး
RECOFTC	The Center for People and Forests လူနှင့် သစ်တောပဟိုဠာန
REDD+	Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation သစ်တောပြုန်းတီးခြင်း၊ သစ်တောအ ရည်အသွေးကျဆင်းခြင်းတို့ ကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သည့် ဖန်လုံအိမ်စာတ်ငွေထုတ်လွှင့်မှုကို လျော့ချခြင်း
SPT	Subcommittee on Prevention of Torture နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု ကာကွယ်ရေး ဆပ်ကော်မတီ
UNDRIP	United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples ကုလသမဂ္ဂ ဌာန တိုင်းရင်းသားများအခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း
UNFCCC	United Nations Framework Convention on Climate Change ရာသီဥတုအပြောင်းအလဲမူထိန်းသိမ်းရန် အတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏ မူဘောင်
UNPFII	United Nations Permanent Forum on Indigenous Issues ကုလသမဂ္ဂ ဌာနတိုင်းရင်းသားများရေးရာ အတွက် အမြဲတမ်း စည်းဝေး
VCS	Voluntary Carbon Standard ဆန္ဒအလျောက်ကျင့်သုံးနိုင်သည့် ကာဇွန်စံသတ်မှတ်ချက်များ

နောက်ဆက်တွဲ

နောက်ဆက်တွဲ ၁ : FPIC ၏ ဥပဒေမူဘောင်

သယံဇာတဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် ကာဗွန်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေး

FPIC အခွင့်အရေးသည် ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို ၎င်းတို့၏ သဘောတူညီချက်မပါပဲ ရယူခြင်း၊ ထိခိုက်စေခြင်းမျိုးမရှိစေရန် အာမခံအကာအကွယ်ပေးသည်။ REDD+ စီမံကိန်းနှင့် အစီအစဉ်များသည်လည်း ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံများ၏ ကာဗွန်နှင့် ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးများအပါအဝင် ပိုင်ဆိုင်မှုတန်ဖိုးများနှင့် ဆက်သွယ်နေသည်။ ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် Takacs က သစ်တောကာဗွန်နှင့်ဆိုင်သည့် ဥပဒေများ၊ စာချုပ်စာတမ်းများသည် စုပ်ယူထားသည့်ကာဗွန်၊ ကာဗွန်သိုလှောင်နေရာများ၊ ကာဗွန်လျှော့ချနိုင်သည့် အလားအလာများ၊ ကာဗွန် အသိအမှတ်ပြုလက်မှတ်များ၊ ရပိုင်ခံစားခွင့်များနှင့် ကွဲပြားခြားနားမှုရှိနိုင်သည်ဟု အကြံပြုခဲ့သည်။ သစ်တောကာဗွန်နှင့်ပတ်သက်သည့် ပထမအယူအဆတစ်မျိုးမှာ သစ်တောတွင်း သိုလှောင်ထားသည့် ကာဗွန်ဆိုသည်မှာသစ်တောပိုင်ရှင်များ၏ပိုင်ဆိုင်မှုဖြစ်ပြီး အသုံးပြုခွင့်၊ အကျိုးခံစားခွင့်၊ လွှဲပြောင်းပေးခွင့်ရှိပါသည်။ ဒုတိယအယူအဆတွင် ကာဗွန်အသိအမှတ်ပြု လက်မှတ်ဆိုသည်မှာ လက်ရှိထုတ်လွှတ်နေသည့်ကာဗွန်နှင့် နောင်ကာလတွင် ထုတ်လွှတ်မည့် ကာဗွန်ပမာဏကွာခြားမှုအပေါ် အခြေခံထားသည့် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးအချင်းအရာဖြစ်သည်။ ထိုကွဲပြားမှုများအရ ကာဗွန်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေး ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုတွင် ချဉ်းကပ်ပုံနှစ်မျိုး ကွဲသွားစေသည်။ ပထမအနေနှင့် ကာဗွန်အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံအဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့်၊ ရည်ညွှန်းအဆင့်များ သတ်မှတ်ပေးသည့် အာဏာပိုင်များက ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ ထိုအနေအထားမျိုးတွင် ကာဗွန်နှင့်ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံအဆင့် REDD+ အစီအစဉ်အရ ဆုံးဖြတ်ပါသည်။ ယင်းအစီအစဉ်တွင် အစိုးရမှ လိုင်စင်ချထားပေးသူက ကာဗွန်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို ခံစားနိုင်သည့်အချက်ကို အခြေခံ၍ အစိုးရက နိုင်ငံအဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့်၊ ရည်ညွှန်းအဆင့်များကို သတ်မှတ်ပါသည်။ ဒုတိယမှာသစ်တောအခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်ထားသူများက ကာဗွန်အခွင့်အရေးများကို ပိုင်ဆိုင်ကြပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကာဗွန်အခွင့်အရေးများသည် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးနှင့်ခွဲမရဟု ဆိုကြသည်။ ကာဗွန်ဆိုင်ရာအခွင့်အရေးများကို နိုင်ငံအဆင့်၊ နိုင်ငံတကာအဆင့် ဥပဒေမူဘောင်များတွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းကြဆဲဖြစ်သည်။

Takacs, D 2009, Forest Carbon – Law and Property Rights, Conservation International, 2011 Crystal Drive, Arlington, VA 22202, USA. မှ ကောက်နုတ်ထားပါသည်။

FPIC သည် ရှိပြီးသားနိုင်ငံတကာမူဝါဒများနှင့် ဥပဒေများတွင် အသစ်အဆန်းဖြစ်နေသောကြောင့် နိုင်ငံအများစု၏ ဥပဒေစနစ်များတွင် ယင်းကို အခြားဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းများကဲ့သို့ ပီပြင်စွာပြဌာန်းထားခြင်းမျိုး မရှိသေးပေ။ ပိုင်ရှင်အခွင့်အရေးကို လေးစားခြင်း၊ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသော လိုင်စင်ချပေးသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ အစရှိသည့် နိုင်ငံတော်အစိုးရက ဆောင်ရွက်ပေးရမည့် ပတ္တရားများကို ခိုင်မာစွာ ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိသေးပါ။

နိုင်ငံတကာဥပဒေများနှင့် ပြဌာန်းချက်များတွင် FPICကို အခွင့်အရေးတစ်ခုအနေနှင့်လည်းကောင်း၊ အခြေခံမူတစ်ခုအနေနှင့်လည်းကောင်း ပြဌာန်းထားသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့်ဆိုင်သည့် နိုင်ငံတကာပြဌာန်းချက်တစ်ခုကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားလျှင် သို့မဟုတ် အတည်ပြုထားလျှင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ FPIC ရပိုင်ခွင့်ကို လေးစားရမည်မှာ လိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်လာသည်။ FPIC ကို ပီပြင်စွာ ဖော်ပြထားသည့် အထက်ကရ နိုင်ငံတကာပြဌာန်းချက်ကြီး သုံးရပ်မှာ ILO Convention 169၊ Convention on Biological Diversity (CBD) နှင့် the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples တို့ဖြစ်သည်။ ထိုပြဌာန်းချက်များတွင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများအနေနှင့် ၎င်းတို့နယ်မြေများကို အစိုးရက အသိအမှတ်ပြုရန်၊ ၎င်းတို့နယ်မြေများတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများ မစတင်မီ ၎င်းတို့ထံမှ FPIC ရယူစေရမည့် သတ်မှတ်ချက်ကို အစိုးရက ဥပဒေအရအသိအမှတ်ပြုရန် အခိုင်အမာပြဌာန်းထားပေးသည်။

International Labour Organization's Convention 169 တွင် FPIC နှင့်ဆိုင်သည့် ပြဌာန်းချက်များ

ဌာနတိုင်းရင်းသား လူမျိုးစုများနှင့် မျိုးနွယ်စုလူမျိုးများအတွက် International Labour Organization's Convention 169 (ILO 169) ပြဌာန်းချက်သည် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ FPIC အခွင့်အရေးကို အစောဆုံး ဖော်ထုတ်ထားသည့် ပြဌာန်းချက်ဖြစ်သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ပေါ်ထွက်လာသည့် ဥပဒေများ၊ တရားရေးစနစ်များက အစိုးရများအနေနှင့် ဌာနတိုင်းရင်းသား များ၏ FPIC အခွင့်အရေးအား အလေးထားစေမှုကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေခဲ့သည်။ ILO 169 တွင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနေထိုင်သည့် သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်သည့် နယ်နိမိတ်တွင် ပါဝင်သည့်မြေများကို အတင်းအဓမ္မရယူ ဖယ်ရှားခြင်းမပြုရဟု ပြဌာန်းပါရှိပါသည်။

အပိုဒ် ၁၄ - အချက် ၁ တွင် မြေနှင့်ဆိုင်သည့် အခွင့်အရေးကို အထူးအလေးပေးကာ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားသည်။

မြေပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်လျှင် ရိုးရာအစဉ်အလာအရ နေထိုင်လာသူများ၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်မှုအခွင့်အရေး၊ ပိုင်ဆိုင်ရယူနိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြုရမည်။ ၎င်းတို့က ဝင်ရောက်နေထိုင်ခြင်းမပြုသော်လည်း ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ နေထိုင်သုံးလိုအပ်ချက်များနှင့် ရိုးရာအခမ်းအနားပြုလုပ်သည့် မြေများနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများကို အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် စီစဉ်ရမည်။ ရွှေ့ပြောင်းတောင်ယာ စိုက်ပျိုးသူများ၊ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်သူများ၏ အခွင့်အရေးအတွက်လည်း ထည့်သွင်း စဉ်းစားပေးရမည်။

အပိုဒ် ၁၅ - အချက် ၁ တွင် အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားပါသည်။

သဘာဝသယံဇာတရှိသည့် မြေပေါ်တွင်နေထိုင်သူများ၏ မြေယာဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို အထူးသဖြင့် လေးစားစောင့်ရှောက်ရမည်။ ထိုအခွင့်အရေးများထဲတွင် သယံဇာတများကို အသုံးပြုခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်း၊ ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့တွင် ထိုသူများ ပူးပေါင်းပါဝင်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးများလည်း ပါဝင်ပါသည်။

အပိုဒ် ၁၆ - ပိုဒ်ခွဲ ၂ တွင်အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားပါသည်။

နေရာပြောင်းရွှေ့ ချထားခြင်းကို မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရမည်ဆိုပါက ၎င်းတို့ကို ကောင်းစွာအသိပေးထား၍ လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ထားသော သဘောတူညီချက်ဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ၎င်းတို့၏ သဘောတူညီချက်ကိုမရနိုင်ပါက နိုင်ငံတော်က သတ်မှတ်ထားသည့်ဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် ဖြစ်နိုင်ပါက လူထုထံမှ ကြားနာခြင်းအစီအစဉ်ကိုလည်း ထည့်သွင်းရမည်။ သို့မှသာ ထိခိုက်ခံရမည့်သူများ၏ ထိရောက်သော ကိုယ်စားပြုမှုကို ရရှိမည်ဖြစ်သည်။

<http://www.ilo.org> မှကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။

Convention on Biological Diversity တွင် FPIC နှင့်ဆိုင်သည့် ပြဌာန်းချက်များ

အပိုဒ် ၈ (ည) တွင်ဖော်ပြထားသည်မှာ ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ၏ ရိုးရာအသိပညာများကို ၎င်းတို့ ခွင့်ပြုမှသာ ဆင့်ပွားအသုံးပြုနိုင်သည်။ ၎င်းတို့ကို ကောင်းစွာကြိုတင်အသိပေးထားပြီးမှ ရယူထားသည့် သဘောတူညီချက်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။^{၁၁} စာချုပ်တွင်လက်မှတ်ရေးထိုးသူတိုင်းသည် အောက်ပါတို့ကို လိုက်နာရန် လိုအပ်ပါသည်။

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေအရ ဇီဝမျိုးကွဲများ ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အရှည်သဖြင့် အသုံးပြုခြင်းတို့နှင့် ဆက်နွယ်နေသည့် ဌာန တိုင်းရင်းသားနှင့် ဒေသခံပြည်သူတို့၏ အသိပညာ၊ အလေ့အထများ၊ ဗဟုသုတများကို လေးစားထိန်းသိမ်းဆန်းသစ်ပြုပြင်ရမည်။ ထိုပြင် ယင်းဗဟုသုတကြွယ်ဝသူများ၏ခွင့်ပြုချက်ကိုရယူကာ ၎င်းတို့ကို လေးစားနေရာပေးပြီး ပြန်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်။ ယင်းဗဟုသုတများကို အသုံးပြုခြင်း၊ ဆင့်ပွားတီထွင်ခြင်း၊ လက်တွေ့အသုံးပြုခြင်းတို့ကြောင့် ရရှိလာသည့် အကျိုးအမြတ်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး သင့်တင့်မျှတသည့် အကျိုးခံစားခွင့်ရအောင်လည်းကူညီအားပေးရမည်။

11 Mookoy, F. and Colchester, M., 2004, Indigenous Peoples' Rights to Free Prior Informed Consent and the World Bank's Extractives Industries Review, Forest Peoples Program, UK

United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples

(ကုလသမဂ္ဂ ဌာနတိုင်းရင်းသားများအခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်း) တွင် FPIC နှင့်ဆိုင်သည့် ပြဌာန်းချက်များ

United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples (UNDRIP) တွင် FPIC နှင့် ပတ်သက်၍ အကောင်းဆုံး၊ အပြည့်စုံဆုံး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။ ပြဌာန်းချက်တွင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ နှင့်ဆိုင်ပြီး အခိုင်အမာ ပြဌာန်းပေးထားသည့် အချက်များရှိသည်။ အပိုဒ် ၂၆ အခန်း ၁၊ ၂ တို့တွင် အောက်ပါ အတိုင်းပြဌာန်းထားပါသည်။

၁။ ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့သည် ၎င်းတို့ အစဉ်အလာအရ ပိုင်ဆိုင်၊ နေထိုင်၊ အသုံးပြု သို့မဟုတ် ရယူထား သည့် နယ်နိမိတ်များ သယံဇာတ မြေများနှင့် ပတ်သက်ပြီး အခွင့်အရေးများ ရရှိခွင့်ရှိသည်။

၂။ ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့သည် အစဉ်အလာပိုင်ဆိုင်မှုကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ အစဉ်အလာအရ အသုံးပြုလာခြင်း သို့မဟုတ် နေရာယူလာခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် အခြားအကြောင်း အမျိုးမျိုးကြောင့် ရယူထားသည့် မြေများ၊ နယ်နိမိတ်များ၊ သယံဇာတများကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့်၊ အသုံးပြုခွင့်၊ စီးပွားဖြစ်အသုံးပြုခွင့် ထိန်းသိမ်းခွင့် စသည့်အခွင့်အရေးများရှိသည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့ကို ထိခိုက်မည့် မည်သည့်လှုပ်ရှားမှုမျိုးမဆို FPIC ရယူရန်လိုအပ်သည်ဟု UNDRIP က ဆိုထားသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အပိုဒ် (၁၀) တွင် အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားပါသည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့ကို ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်မှုပေါ်မှ သို့မဟုတ် နယ်နိမိတ်ပေါ်မှ အတင်းအဓမ္မဖယ်ထုတ်ခြင်း မပြုရ။ FPIC မရယူပဲ၊ တရားမျှတသင့်တင့်သည့် နှစ်နာကြေးမရရှိပဲ နေရာရွှေ့ပြောင်းခြင်းမပြုလုပ်ရ။ ပြောင်းရွှေ့ဖြစ်ခဲ့ပါကလည်း စီမံကိန်းပြီးသည့်အခါ ပြန်လည်နေထိုင်နိုင်သည့် နည်းလမ်းကို ပြင်ဆင် ထားပေးရမည်။

အပိုဒ် ၃၂၊ အခန်း ၂ တွင်ဖော်ပြထားသည်မှာ FPIC ကိုအကောင်အထည်ဖော်ရန်မှာ နိုင်ငံအစိုးရများ၏ တာဝန်ဖြစ် သည်။ ဌာနတိုင်းရင်းသားများရှိရာအရပ်သို့ စီးပွားရေးစီမံကိန်းများ အတင်းအဓမ္မသွတ်သွင်း ပင်ရောက်ခြင်းမှ ကာကွယ်ရန်အတွက်-

ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့၏မြေ၊ နယ်နိမိတ်နှင့် အခြားသယံဇာတများကို ထိခိုက်စေမည့် စီမံကိန်းများ၊ အထူး သဖြင့် စီးပွားရေးစီမံကိန်း၊ သယံဇာတထုတ်ယူခြင်းနှင့် အသုံးပြုခြင်း၊ ရေနှင့် အခြားသယံဇာတများထုတ်ယူ သုံးစွဲခြင်း စသည်တို့ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် လိုအပ်သည့် ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ FPIC ရရှိရန်အတွက် ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့် ဆွေးနွေးပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်သည့်အခါတွင် စိတ်ကောင်းထား ရမည်။

UNDRIP တွင် အစိုးရများကို FPIC အလေးထားအကောင်အထည်ဖော်ရန် တာဝန်ရှိသူဟု ဖော်ပြထားပြီး ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့ ရွေးချယ်ထားသည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အစည်းမှတစ်ဆင့် ဌာန တိုင်းရင်းသားတို့ နှင့် ပူးပေါင်းခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းတို့ကို စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်းထားကာ ဆောင်ရွက်ရမည်ဟုဆိုထားသည်။ UNDRIP တွင် နောက်ထပ် ဖော်ပြထားသည်မှာ ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့ကို ထိခိုက်စေမည့် ဥပဒေနှင့် အုပ်ချုပ်မှု ဆိုင်ရာ မူဝါဒသစ်များကို အသုံးပြုသည့်အခါ၊ အကောင်အထည်ဖော်သည့်အခါတွင် ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့ထံမှ FPIC ရရှိရန်အတွက် ရွေးချယ်ထားသည့် ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့အစည်းမှတစ်ဆင့် ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့နှင့် ပူးပေါင်းခြင်း၊ ဆွေးနွေးခြင်းတို့ကို စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်းထားကာ ဆောင်ရွက်ရမည်။ (အပိုဒ် ၃၉) ဌာန တိုင်းရင်းသားတို့ကို ထိခိုက်မည့် မည်သည့်စီမံကိန်းမျိုးကိုမဆို တာဝန်ယူဆောင် ရွက်မည့်သူသည် FPIC တွင် ပါဝင်သည့် အနှစ်သာရအားလုံးကို ထိထိရောက်ရောက်ဖြည့်ဆည်းပေးပြီးဖြစ်ရမည်။

အာဆီယံ လူမှု - ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ မူကြမ်းတွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် ၎င်း၏ ထိခိုက်မှုများကို တုန့်ပြန်ရန်အတွက် အဖွဲ့ဝင်အစိုးရများဆောင်ရွက်နိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို တင်ပြထား သည်။¹⁴ ယင်းမူကြမ်းသည် FPIC နှင့် ပတ်သက်မှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိသော်လည်း ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ထိခိုက်မှုများကို လျော့ချရာတွင် ဒေသခံများ၏ပါဝင်မှု၊ အားပေးထောက်ခံမှုများလိုအပ်ကြောင်းကို တင်ပြထား သည်။ အချုပ်အနှောင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ထိခိုက်မှုများကို မြေရှင်းသည့်အခါတွင်

12 The ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint: Jakarta, ASEAN Secretariat June 2009. The Blueprint is derived from the ASEAN Charter, which has components relating to Economic, Political and Socio-Cultural issues.

ဒေသန္တရအစိုးရများ၊ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများ၊ အစိုးရမဟုတ်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ အားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ရန် တိုက်တွန်းထားသည်။ ယင်းတွင်ဖော်ပြထားသည့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ဆိုးကျိုးများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းသည့် မဟာဗျူဟာများ တွင် သစ်တောစီမံအသုံးပြုမှုလုပ်ငန်းများ ဌာန သစ်တောများအတွင်း နေထိုင်သည့် ဒေသခံများ၊ သစ်တောနှင့် ဆက်စပ်နေသူများကို ပါဝင်စေခြင်းဖြင့် သစ်တောများကို ရေရှည်တည်တံ့စေပြီး၊ လူသားများအားလည်း အကျိုးစီးပွားဖြစ်စေသည့် နည်းလမ်းများလည်းပါဝင်သည်။

United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) တွင် FPIC နှင့်ဆိုင်သည့် ပြဌာန်းချက်များ

Ad Hoc Working Group ဆုံးဖြတ်ချက် CP16 ၏ နောက်ဆက်တွဲ (၁) တွင် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူတို့၏ အခွင့်အရေးများကို ထောက်ပံ့ပေးရန်၊ မြှင့်တင်ပေးရန်အတွက် တိုက်တွန်းထားသည်။ UNDRIP ကို ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေ အစည်းအဝေးကြီးက အသိအမှတ်ပြုထားသည်ကိုလည်း ထောက်ပြထားသည်။ သို့သော်လည်း ယင်းဖော်ပြချက်သည် FPIC ကို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းထောက်ခံခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံဥပဒေများ၊ နိုင်ငံအခြေအနေများအလိုက် ယင်းဖော်ပြချက်မှဘောင်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည့်အခါတွင် အမျိုးမျိုးကွဲပြားသွားနိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာမှ REDD+ ရန်ပုံငွေများဝင်လာမည်ဆိုသည့်တိုင် သဘောတူညီချက်ကို မည်သူကပေးနိုင်သည်ကို နိုင်ငံဥပဒေများအရသာ ဆုံးဖြတ်သွားမည်ဖြစ်သည်။

UN Collaborative Programme on REDD+ (UN-REDD) တွင် FPIC နှင့်ဆိုင်သည့် ပြဌာန်းချက်များ

UN-REDD သည် REDD+ နှင့်ပတ်သက်ပြီး ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့နှင့် ချိတ်ဆက်ရာတွင် UNDRIPကို အပြည့်အဝ အခြေခံထားပြီး၊ မောင်ရွက်နေသည့် REDD+ စီမံကိန်းလှုပ်ရှားမှုတိုင်းတွင် FPIC ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းလမ်းညွှန်တွင် ဖော်ပြထားသည်။¹³ ထို့ကြောင့် UN-REDD သည် FPIC ကို သင့်လျော်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သည့် ပုံစံများ ထွက်လာစေရန်အတွက် ဒေသတွင်း အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးပွဲများကို ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်။

Forest Carbon Partnership Facility and Forest Investment Program တွင် FPIC နှင့်ဆိုင်သည့် ပြဌာန်းချက်များ

ကမ္ဘာ့ဘဏ်က ဦးဆောင်သည့် Forest Carbon Partnership Facility (FCPF) and the Forest Investment Program (FIP) သည် FPIC နှင့် အနည်းငယ်ကွဲပြားသည့် ပုံစံတစ်မျိုးကိုကျင့်သုံးသည်။ ဒေသခံများ၏ ထောက်ခံအားပေးမှုရရန် အတွက် Free, Prior and Informed Consent (FPIC) အစား Free, Prior and Informed Consultation (FPICon) ကို အသုံးပြုသည်။¹⁴ ¹⁵ယင်းသည် အကန့်အသတ်များရှိနေပြီး ဒေသခံများ၏ ကျယ်ပြန့်သောထောက်ခံမှုကို ရရှိထားသည့်တိုင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်ဝန်ထမ်းများက ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းကြောင့် မျှတမှုကင်းခဲ့သည်။

UN-REDD စီမံကိန်းနှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ FCPF and FIP တို့ကို အမျိုးကျ ပေါင်းစပ်ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် အလားအလာများ ရှိနေသည်။ အမှန်တကယ် ပေါင်းစပ်နိုင်ခဲ့ပါက ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများက ကြိုးစားရမည့်အချက်မှာ FPIC အပါအဝင် UN - REDD စံသတ်မှတ်ချက်များအရသာ စီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်၊ အကယ်၍ UN နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကပါ တစ်ပြိုင်တည်းဝင်ရောက်ပါက ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ FPIC သတ်မှတ်ချက်ကို မရွေးရန်ဖြစ်သည်။

13 UN-REDD Programme, Working Document, 2009. UN-REDD Programme Operational Guidance: Engagement of Indigenous Peoples and Other Forest Dependent Communities, page 8: "2. Free, Prior, and Informed Consent must be adhered to, and is essential to ensuring the full and effective participation of Indigenous Peoples and other forest dependent communities in policymaking and decision-making processes within UN-REDD Programme activities." www.un-redd.org

14 While FCPF does not officially support FPIC, its guidance on participation and consultation states that: "Countries that have signed on to the UN Declaration on the Rights of Indigenous Peoples will be expected to adhere to the principles of free, prior and informed consent (FPIC)". Page 3, Note FMT 2009-2, Forest Carbon Partnership Facility (FCPF) Readiness Mechanism National Consultation and Participation for REDD May 6, 2009.

15 Design Document for the Forest Investment Program, A Targeted Program Under the SCF Trust Fund, 2009. Annex III - Guidelines for Consultations to be carried out in accordance with subparagraph 16(d) of the Design Document for the Forest Investment Program, page 20, Available at: www.climateinvestmentfunds.org

Voluntary REDD+ Market Standards တွင် FPIC နှင့်ဆိုင်သည့် ပြဌာန်းချက်များ

REDD+ စီမံကိန်းရှေ့ပြေးဆောင်ရွက်လိုသူအများစုအနေနှင့် Voluntary Carbon Standard (VCS) နှင့် Climate, Community and Biodiversity Project Standards (CCCB) နှစ်ခုစလုံးကို လိုက်နာရန် ဆန္ဒရှိကြသည်။ VCS သည် လောကဓနတစ်ခုအတွင်းမှ ကာဗွန်နှင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုအပြောင်းအလဲများကို ဆန်းစစ်ရန် အသေးစိတ်နည်းစနစ်များ လိုအပ်သည်။ တိုင်းတာမှုများပြီးပါက စစ်ဆေးပြီးသော ကာဗွန်လျှော့ချနိုင်မှုမဟာဏကို ရောင်းချရန်အသင့်ဖြစ်နေပြီး REDD+ ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလိုသူများကို ဆွဲဆောင်နိုင်သည်။ CCB စံသတ်မှတ်ချက်များသည် စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်သူနှင့် အခြားဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (ဒေသခံများ၊ NGO များ၊ စီမံကိန်းတွင် ပါဝင်ရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ ကာဗွန်ဝယ်ယူသူများနှင့် အစိုးရများကို ထိရောက်၍ အမှန်တကယ် စိတ်ချရသော ဖန်လုံအိမ်စာတ်ငွေ လျှော့ချမှုစီမံကိန်းများဖြစ်အောင် ဒီဇိုင်းဆွဲရာတွင် ကူညီပေးသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဒေသခံပြည်သူများနှင့် ဇီဝမျိုးကွဲများကို အကျိုးပြုမှုများ သေချာပေါက် ရရှိစေရန်လည်း ကူညီပေးသည်။ CCB စံသတ်မှတ်ချက်တွင် စီမံကိန်းစတင်ချိန်မှစ၍ ၅ နှစ်တစ်ကြိမ်စစ်ဆေး အတည်ပြုပေးရန်လိုအပ်သည်ဟု ဆိုထားသည်။ VCS တွင်မူ ဖန်လုံအိမ်စာတ်ငွေ လျှော့ချခြင်းကို စစ်ဆေးရန်အတွက် စောင့်ကြည့်အကဲခတ်ခြင်းကို နှစ်စဉ်ပြုလုပ်ရန်လိုအပ်သည်။ VCS သတ်မှတ်ချက်တွင် ဒေသခံများနှင့် ဆွေးနွေးမှုများ ပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်ဟု ဆိုထားသော်လည်း FPIC လိုအပ်သည်ဟု အတိအကျဆိုထားခြင်းမရှိပါ။ CCB စံသတ်မှတ်ချက်၏ ဥပဒေကြောင်းနှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေး (Legal Status and Property Rights) ခေါင်းစဉ်အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူသည် UNDRIP နှင့်အညီ စီမံကိန်းကြောင့် အခွင့်အရေး များထိခိုက်နစ်နာမည့်သူများက ပေးအပ်သည့် FPIC ကို ရရှိရမည်။ ညှိနှိုင်းအကြံပြုထားကြောင်း မှတ်တမ်းများကိုလည်း ပြသနိုင်ရမည်ဟု ရေးသားထားသည်။ နေရာရွှေ့ပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသတစ်ခုလုံး က ပါဝင်လှုပ်ရှားရမည့်အရာများဆိုလျှင်လည်း FPIC ကိုရရှိရမည်။ မျှတသင့်တင့်သည့် နှစ်နာကြေးလည်း ပေးပြီးဖြစ်ရမည်။¹⁶

၂၀၁၀ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် CCB Alliance နှင့် CARE International အဖွဲ့များက အစိုးရ၏ REDD+ စီမံချက်များတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များကို အချောသတ်ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။¹⁷ REDD+ အတွက် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များသည် နောင်အနာဂတ်ပြုလုပ်မည့် ကွန်ဗင်းရှင်းတွင်ဖြစ်စေ၊ ဆန္ဒအလျောက် ဆောင်ရွက်သည့် လှုပ်ရှားမှုများတွင်ဖြစ်စေ အသုံးပြုရန်ရေးဆွဲထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် အစိုးရအနေနှင့် ယင်းစံသတ်မှတ်ချက်ကို အသုံးပြုပြီး REDD+ စီမံကိန်းများကို ၎င်းတို့ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်အတွင်းမှ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးနိုင်ရန်အတွက်လည်း ရည်ရွယ်သည်။

REDD+အတွက် လူမှုပတ်ဝန်းကျင်နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များတွင် နှစ်နာမည့် သူများ၏ အခွင့်အရေးများကို လေးစားရမည်ဟုဆိုသည်။ အခွင့်အရေး ရပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသူများ (အခွင့်အရေးများ၊ ရပိုင်ခွင့်များ ထိခိုက်ရန် အလားအလာရှိသူများ) နှင့်ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများ (အကျိုးစီးပွားများ ထိခိုက်ခံရမည့်သူများ) ၏ နှစ်နာမှုများကိုလည်း အနည်းအများအလိုက် အလေးထားရမည်။ စံသတ်မှတ်ချက်တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ REDD+ စီမံကိန်းသည် မြေယာအခွင့်အရေးနှင့် ဆိုင်လာလျှင် ဥပဒေကြောင်းအရ ရသင့်သည့်အခွင့်အရေး အစဉ်အလာအရ ရသင့်သည့်အခွင့်အရေးများကို FPIC တွင် ဖော်ပြထားသည် နှင့်အညီ အလေးထားရမည်ဟု ဆိုထားသည်။ အခြေခံစည်းမျဉ်း ၈ ခုနှင့် အခြားဆက်စပ်သည့် သတ်မှတ်ချက်များသည် နိုင်ငံတိုင်းအတွက် သက်ရောက်မှုရှိသည်။ ၎င်းတို့ကို စီမံကိန်းဆန်းစစ်သည့်အဆင့်တွင် ဆန်းစစ်သက်သေထုနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး စံသတ်မှတ်ချက် မူဘောင်များကို ဖော်ထုတ်ကာ နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြမည် ဖြစ်သည်။

16 Climate, Community & Biodiversity Project Design Standards, 2008. Second Edition, CCBA, Arlington

17 CCBA REDD+ Social and Environmental Standards, 2010. CCBA, Arlington, VA, USA.

REDD+ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များ

အခြေခံစည်းမျဉ်း ၁ - REDD+ အစီအစဉ်သည် မြေ၊ ပိုင်နက်များ၊ သယံဇာတများနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ်ပြု၍ လေးစားရမည်။

ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူတို့၏ မြေ၊ ပိုင်နက်များ၊ သယံဇာတများနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများကို ထိခိုက်လာမည့် REDD+ အစီအစဉ်အတွက် ၎င်းတို့ထံမှ FPIC ရရှိရန်လိုအပ်သည်။

- ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူတို့၏ မြေ၊ ပိုင်နက်များ၊ သယံဇာတများနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများကို ထိခိုက်လာမည့် REDD+ အစီအစဉ်အတွက် ၎င်းတို့ထံမှ FPIC ရရှိရန်လိုအပ်သည် ဟူသော မူဝါဒကို ကိုင်စွဲထားရမည်။
- ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူတို့၏ မြေ၊ ပိုင်နက်များ၊ သယံဇာတများနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများကို ထိခိုက်လာမည့် REDD+ အစီအစဉ်လှုပ်ရှားမှုများအားလုံးအတွက် FPIC ရပိုင်ခွင့်အကြောင်းကို ထိရောက်စွာ ဖြန့်ဝေပေးရမည်။
- အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရှိသူဒေသခံများစုပေါင်းကာ ဆန်းစစ်သက်သေထူနိုင်သည့် FPIC လုပ်ငန်းစဉ်အသွားအလာကို သတ်မှတ်မည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ ကိုယ်စား သဘောတူညီချက်ပေးနိုင်သည့် ရိုးရာအဖွဲ့အစည်း၊ ကိုယ်စားလှယ်များကိုလည်း ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် ရွေးချယ်မည်ဖြစ်သည်။
- ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးကိုထိခိုက်စေမည့် လှုပ်ရှားမှုများ၊ အထူးသဖြင့် ၎င်းတို့က ရိုးရာအစဉ်အလာအပိုင်ဆိုင်ထိန်းချုပ်လာသည့် မြေ၊ ပိုင်နက်များ၊ သယံဇာတများနှင့် ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများကို ထိခိုက်လာမည့် REDD+ အစီအစဉ်အတွက် ၎င်းတို့ထံမှ FPIC ကို ဌာနတိုင်းရင်းသားတို့၏ ဓလေ့၊ ရိုးရာ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်အညီ ရယူရမည်။
- မြေ၊ ပိုင်နက်များ၊ သယံဇာတများကို ထိခိုက်စေမည့်လှုပ်ရှားမှုများ၊ ရိုးရာယဉ်ကျေးမှုကိုထိခိုက်စေမည့် လှုပ်ရှားမှုများအတွက် ထိခိုက်ခံရမည့် ဒေသ များမှ ဒေသခံများပေးအပ်သည့် FPIC ကိုရထားရန်လိုအပ်သည်။ FPIC ရယူရာတွင် နှစ်ဖက်သဘောတူသတ်မှတ်ထားသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုရမည်။
- နေရာရွေ့ပြောင်းခြင်းဖြစ်စေ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းခွင်များ ပြောင်းရွေ့ခြင်းဖြစ်စေ မည်သည့် ပြောင်းရွေ့နေရာ ရထားမှုမျိုးဖြစ်စေ FPIC နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်။ မြေအစားထိုးပေးခြင်း၊ သင့်တင့်သည့်နှစ်နာကြေးပေးခြင်း၊ စီမံကိန်းပြီးပါက မိမိနေရပ်သို့ ပြန်လည်ပင်ရောက်နေထိုင်ခွင့် စသည့်အချက်များနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကြိုတင် သဘောတူညီချက်ရယူထားရမည်။

www.climate-standards.org ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါသည်။

အခြားနိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ

FPIC ကို အတိအကျဖော်ပြထားခြင်းမရှိသော်လည်း FPIC ကဲ့သို့ပင် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစား တန်ဖိုးထားသည့် အနှစ်သာရနှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုတူညီသည့် နိုင်ငံတကာဥပဒေများ၊ ပြဌာန်းချက်များရှိပါသည်။ FPIC အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်ခြင်းသည် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်ခြင်း သို့မဟုတ် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းများကို ချိုးဖောက်ခြင်းဟု ဆိုနိုင်သည်။ ယင်းအချက်ဖြင့်ပင် ထိရောက်သော FPIC လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ရပ်ကို အခြားသူများက မဖျက်ဆီးနိုင်စေရန် လည်း အကာအကွယ်ပေးထားသည်။

- နိုင်ငံတကာလူ့အခွင့်အရေးသဘောတူစာချုပ်များအား အကောင်အထည်ဖော်မှုကို စောင့်ကြည့်သည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်း (၈) ခု ရှိသည်။
- လူ့အခွင့်အရေးကော်မတီ (Human Rights Committee - CCPR)
- စီးပွားရေး၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကော်မတီ (Committee on Economic, Social and Cultural Rights - CESCR)
- လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု ပယ်ဖျက်ရေးကော်မတီ (Committee on the Elimination of Racial Discrimination - CERD)

- အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုတိုက်ဖျက်ရေး ကော်မတီ (Committee on the Elimination of Discrimination Against Women - CEDAW)
- ညှင်းပန်းနှိပ်စက်မှုတိုက်ဖျက်ရေးကော်မတီ၊ ညှင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း တိုက်ဖျက်ရေး ကွန်ဝင်းရှင်း၏ အလွတ်သဘော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှုကာကွယ်ရေး ဆပ်ကော်မတီ (Committee Against Torture (CAT) & Optional Protocol to the Convention against Torture (OPCAT) - Subcommittee on Prevention of Torture (SPT))
- ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကော်မတီ (Committee on the Rights of the Child - CRC)
- ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သား ဆိုင်ရာကော်မတီ (Committee on Migrant Workers - CMW)
- မသန်စွမ်းအခွင့်အရေးဆိုင်ရာကော်မတီ (Committee on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD)

နိုင်ငံအဆင့် ဥပဒေနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာပူဘောင်များ

နိုင်ငံများ၏ FPIC နှင့်ပတ်သက်သည့် ဥပဒေပြဌာန်းချက်များကို ယင်းနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံအဆင့်၊ ပြည်နယ်အဆင့် တွင် ကျင့်သုံးနေသည့် ဥပဒေ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများက လွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုများစွာရှိမည်ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာ ကွန်ဝင်းရှင်းနှင့် ကြေညာစာတမ်းများတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးသဘောတူသဖြင့် ပေါ်ပေါက်လာသည့် ဥပဒေ များတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ၊ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်၊ မြေနေရာစီစဉ်သတ်မှတ်ခြင်း၊ သစ်တော ဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် အခြားသော အခွင့်အရေး ဆိုင်ရာ အချက်များလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။ စီမံကိန်း လိုင်စင်ချပေးခြင်းနှင့် FPIC အလေးထားခြင်းများအတွက် အထက်ဖော်ပြပါ ဥပဒေများကမည်သို့ သက်ရောက် ပါဝင်နေသည်ကို သိထားရန်မှာ အရေးကြီးသည်။ ဒေသခံများ၏ သဘောတူညီချက်ရယူရန်အတွက် အချိန် သတ်မှတ်ထားသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းမျိုး (ဥပမာအားဖြင့် လိုင်စင်လုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အချိန်ကန့်သတ်ထား ခြင်း)လည်းရှိနိုင်သည်။ နိုင်ငံတိုင်းအတွက် အဆင်ပြေအသုံးပြုနိုင်မည့်နည်းပေးရန်မှာ မဖြစ်နိုင်ပါ။ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက်သူတိုင်းသည် ၎င်းတို့စီမံကိန်းကိုင်ရောက်မည့် နိုင်ငံ၏ ဥပဒေအရ လိုက်နာရမည်များ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များကို ဥပဒေနှင့်အညီ ပြီးပြည့်စုံအောင် ဖော်ထုတ်ပြီး လက်တွေ့ပြည့်စုံအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်။ ပေါ်ပေါက် လာနိုင်သည့် ဘေးအန္တရာယ်များအတွက်လည်း ကြိုတင်ဆင်ခြင်ထားရမည်။

REDD+ တွင် ဒေသန္တရ အစိုးရ၏ အခန်းကဏ္ဍမှာလည်း အရေးကြီးသည်။ အထူးသဖြင့် REDD+ လုပ်ငန်းစဉ် များတွင် လူမှုရေးပြဿနာများကို ကောင်စွာဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် ဒေသန္တရအစိုးရသည် အရေးပါသည့်နေရာ မှ ပါဝင်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင် လက်ရှိဆောင်ရွက်နေသည့် သစ်တောစီမံအုပ်ချုပ်မှု ကိစ္စရပ် များ ကို အရပ်သားများလက်ထဲသို့ ဖြေလျော့ပေးနေခြင်းသည် ဒေသခံ ပြည်သူများအတွက် သစ်တောအသုံးချခွင့် ပိုမိုလာပြီး သစ်တောစီမံမှု၊ ထိန်းချုပ်နိုင်မှုတို့တွင်လည်း ပိုမိုပါဝင်ခွင့်ရလာကာ တိုက်ရိုက်နှင့်သွယ်ဝိုက် အကျိုး ကျေးဇူးအများအပြားကို ပေးစွမ်းလျက်ရှိသည်။

နောက်ဆက်တွဲ ၂ : ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံပြည်သူများ သိရှိထားရန်လိုအပ်သည့်အချက်များ အကျဉ်းချုပ်

အောက်ဖော်ပြပါအချက်များသည် ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် ဒေသခံများအနေနှင့် သိထားရန် လိုအပ်သည်များ ဖြစ်သည်။ စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူအနေနှင့်လည်း တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးသည့်အခါတွင် အသုံးပြုနိုင်သည်။

အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်ခြင်း

အပိုင်း ၁ - အခွင့်အရေးများ၊ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ၊ မြေအသုံးချမှုများကို ဖော်ထုတ်မြေပုံဆွဲခြင်း။

- ၎င်းတို့၏ နယ်နမိတ်များကို မြေပုံပေါ်တွင် ရေးဆွဲခွင့်နှင့် ယင်းအတွက် နစ်ဖက်စိတ်ကျေနပ်သည် အထိ ညှိနှိုင်းနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိခြင်း။
- မြေပုံများကို ထိန်းသိမ်းခွင့်၊ မြေပုံတွင် ပါဝင်သည့်အချက်များနှင့် ယင်းအချက်များအား အသုံးပြု ခွင့်ရှိသူများကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိခြင်း။
- ၎င်းတို့၏ အသိပညာများကို စာဖြင့်ရေးသားခြင်း သို့မဟုတ် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းနည်းလမ်းများဖြင့် လွှဲပြောင်းပေးရာတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် ငြင်းဆိုနိုင်သည့် အခွင့်အရေးရှိခြင်း။
- ၎င်းတို့၏ နယ်နမိတ်များနှင့် မြေ/ကာဗွန်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေကြောင်းအရ အသိ အမှတ်ပြုခံရရန် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိခြင်း။
- သတ်မှတ်ထားသော နယ်နမိတ်များ၊ အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများနှင့်ပတ်သက်သည့် သဘော တူညီချက်များအကြောင်းကို မြေပုံရေးဆွဲပြင်ဆင်ရာတွင် တိုက်ရိုက်မပါဝင်သူများကိုလည်း အသိ ပေးအကြောင်းကြားရမည်။ အထူးသဖြင့် အနီးပတ်ဝန်းကျင်မှ ဒေသခံများကို အသိပေး ရမည်။

အပိုင်း ၂ - ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည့် သင့်တော်သော အဖွဲ့အစည်းများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

- ၎င်းတို့ကို ကိုယ်စားပြုမည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အစည်းများကို ကိုယ်တိုင်ဆုံးဖြတ်ရွေးချယ်နိုင်ခွင့်ရှိ သည်။
- (၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်အပါအဝင်) REDD+ စီမံကိန်း၊ အစီအစဉ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူ တိုင်းသည် နိုင်ငံတကာက လက်ခံထားသည့် စံသတ်မှတ်ချက်များ (ဥပမာ REDD+ လူမှုပတ်ဝန်းကျင်၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်) နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ မည်သူ့ကိုမှ ခွဲခြားခြင်း မရှိရ။
- ၎င်းတို့၏ ရိုးရာဓလေ့၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းအတွက် လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ အကောင်းဆုံး ဆောင်ရွက် ပေးနိုင်မည်ဟု ယူဆသော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အစည်းကို ရွေးချယ်ရာတွင် (လိုအပ်၍ တောင်းဆိုခဲ့ပါက) ဘက်မလိုက်သော ပုံစံကူညီမှုများရယူခွင့်ရှိသည်။
- FPIC အခြေခံစည်းမျဉ်းများနှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ချက်များချနိုင်ခွင့်။
- ၎င်းတို့ဒေသတွင်းတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်အခါ ဖယ်ထုတ်ထားခြင်းခံရပါက သို့မဟုတ် အာဏာအလွှဲ သုံးခြင်း ခံရပါက မျှတအောင် ပြန်လည် စစ်ဆေးဆောင်ရွက်ပေးရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။

အပိုင်း ၃ - အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ထောက်ခံအားပေးမှုများအတွက် နိုင်ငံအဆင့် အထောက်အကူပြု အဖွဲ့ အစည်းများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

- နိုင်ငံအဆင့်ဥပဒေအရ မြေများ/သယံဇာတရင်းမြစ်များအတွက် အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ် ပြုထားခြင်း မရှိသည့်အခါ (ဆိုလိုသည်မှာ ယင်းတို့နှင့်ဆိုင်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် အားကိုးအားထား မရှိသည့်အခါများတွင်) FPIC အခွင့်အရေးကိုလေးစားသည့် ဖြစ်စဉ် တွင် ကိုယ်တိုင်ပါဝင် ကြိုးစားအကောင်အထည်ဖော်ရမည်။
- စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူက ခိုင်မာစွာ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည့် အခွင့်အရေးများကို စိတ်စေတနာ ကောင်းဖြင့် သေချာစွာ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရပါမည်။
- မြေ/သယံဇာတဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများအတွက် မူဝါဒရေးရာ ထောက်ခံလှုံ့ဆော်မှုများကို စဉ်ဆက် မပြတ်ပြုလုပ်နေရန် အရေးကြီးပါသည်။
- ဒေသခံများအနေနှင့် ၎င်းတို့နိုင်ငံ၏ ပံ့ပိုးကူညီသည့်အဖွဲ့အစည်းများ (ဥပဒေရေးရာအကူအညီ၊ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်း အကူအညီ) တို့ကို သတ်မှတ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများ။
- ဒေသခံများအနေနှင့် စီမံကိန်းနှင့် တိုက်ရိုက်ပတ်သက်မှုမရှိသည့် တတိယအင်အားစုများနှင့် ဆွေးနွေးခွင့်ရှိသည်။

အပိုင်း ၄ - သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းအတွက် လုပ်ငန်းအဆင့်များ သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်း

- ဒေသခံများတွင် သဘောတူညီချက်ရယူခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို အပြန်အလှန်သဘောတူနိုင်သည့် အခွင့်အရေး၊ ယင်း သဘောတူညီချက်ကို နှစ်ဖက်လိုက်နာရန် တာဝန်ရှိကြောင်း ကတိကဝတ်၊ စီမံကိန်း ဆောင်ရွက် သူက မလိုက်နာသည့်အချိန်တွင် ပြင်ပမှအကူအညီတောင်းခံနိုင်ခွင့် ရှိပါသည်။
- သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက် မည်သည့် အဆင့်တွင်မဆို ဘက်မလိုက်သော ဥပဒေ အကြံပေးမှုကို ရယူခွင့် ရှိပါသည်။

အပိုင်း ၅ - သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ပါဝင်မည့် အချက်များကို ပြုစုခြင်း

- သဘောတူညီချက်စာချုပ်၏ အကြောင်းအရာတိုင်း။ (သဘောတူညီချက်စာချုပ်ကို အများပြည်သူ အလွယ်တကူ ကြည့်ရှုနိုင်ရန် စီစဉ်ထားရမည်။)

အပိုင်း ၆ - အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ရေး အစီအစဉ်ကို သဘောတူခြင်း

- အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်ရေးစီမံချက်တွင် ပါဝင်သည့် အဓိကသတင်းအချက်အလက်များအားလုံး
- ယင်းတို့တွင် FPICနှင့် REDD+ နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အခွင့်အရေးများ၊ ဘိုးဘွားပိုင်မြေ/အကျိုးသက်ရောက်ခံ ရသည့်မြေ၊ ကာဗွန် နှင့် သစ်တောသယံဇာတဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးများ ပါဝင်ပါသည်။

အပိုင်း ၇ - စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ခြင်းလုပ်ငန်းအတွက် မဟာဗျူဟာများ ရေးဆွဲခြင်း

- စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ပေးသည့် မဟာဗျူဟာရေးဆွဲခြင်းသည် FPIC နှင့်ပတ်သက်သည့် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် နားလည်မှုတည်ဆောက်ပေးခြင်းလုပ်ငန်းများအတွက် အထောက်အပံ့များ ရနိုင် ပါသည်။
- စွမ်းဆောင်ရည်တည်ဆောက်ရေး မဟာဗျူဟာများတွင် ဒေသခံများ၏ အကြံပေးချက်များသည် ရလဒ် ကောင်းများ ရရှိစေရန် လမ်းညွှန်ပေးနိုင်သောကြောင့် အရေးကြီးပါသည်။

FPIC အခွင့်အရေးကို လေးစားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း

အပိုင်း ၈ - REDD+ စီမံကိန်းဒီဇိုင်းရေးဆွဲရာတွင် FPIC အခွင့်အရေးကို ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်း

- FPIC အခွင့်အရေးအကြောင်း၊ REDD+ စီမံကိန်း ဒီဇိုင်းဆွဲခြင်းနှင့် သဘောတူခြင်း အဆင့်တိုင်းတွင် ယင်းအခွင့်အရေးကို ဒေသခံများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မှတစ်ဆင့် ဖော်ပြနိုင်မည့် နည်းလမ်းများ။
- ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကြောင်း - ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုသည် ဘာဖြစ်ပါသလဲ၊ မည်သို့ဖြစ်ပေါ်လာပါ သလဲ၊ ကမ္ဘာမြေနှင့် ဒေသခံများကို မည်သည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ဖြစ်စေနိုင်ပါသလဲ။

- REDD+ အကြောင်း - REDD+ သည် ဘာဖြစ်ပါသလဲ၊ မည်သို့ အလုပ်လုပ်ပါသလဲ၊ ဒေသခံပြည်သူ အစုအဖွဲ့ပိုင် သစ်တောများအတွက် မည်သည့် အဓိပ္ပာယ်ရှိပါသလဲ၊ ဒေသခံများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းစနစ်များကို မည်သို့ အကျိုးသက်ရောက်စေပါသလဲ၊ အကျိုးအမြတ်များကို မည်သို့ရရှိပါမည်လဲ။
- REDD+ စီမံကိန်းဖြင့် ကာဗွန်လျော့ချရာတွင် အလွတ်သဘော/စည်းမျဉ်းအတိုင်း ကာဗွန်ဈေးကွက်များနှင့် ကာဗွန်လျော့ချရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်များ (သို့မဟုတ် ဘက်မလိုက်သော ကျွမ်းကျင်သူများအား ဆက်သွယ်ခြင်း)လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ယင်းအချက်အလက်များတွင် ဤချဉ်းကပ်မှုကိုဘာကြောင့် အဆိုပြုပါသလဲ၊ ငွေကြေးအစီအစဉ်နှင့် တာဝန်များမှာ ဘာဖြစ်ပါသလဲ၊ (ကုန်ကျစရိတ်နှင့်အကျိုးအမြတ်များကို အကျိုးသက်ရောက်သော) ဈေးကွက်အပြောင်းအလဲများက စီမံကိန်းကို မည်သို့ သက်ရောက်စေပါ သလဲ စသည်တို့ ပါဝင်ပါသည်။

အပိုင်း ၉ - အခြားနေရာမှ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် လွတ်လပ်သော အကြံဉာဏ်များ ရယူခြင်း

- ဥပဒေကြောင်း၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့်ပတ်သက်ပြီး ဘက်လိုက်မှုကင်းသည့် ကျွမ်းကျင်သူတို့၏ အကြံပေးမှုများ ရယူခွင့်ရှိသည်။
- အကြံပေးနိုင်ရန်အတွက် ကုန်ကျသည့် ငွေကြေး၊ အခြားအထောက်အပံ့များကို စီမံကိန်းဆောင်ရွက်သူ၊ အစိုးရများ၊ ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက ကုန်ကျခံရန် တာဝန်ရှိသည်။

စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် အကူအညီရှာဖွေခြင်း - သဘောတူညီချက်ကို ထိန်းသိမ်းခြင်း

အပိုင်း ၁၀ - စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် သဘောတူထားသည့်အရာများအား အကောင်အထည်ဖော်ပေးနိုင်မှုကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်း

- စီမံကိန်းအကောင်အထည်ဖော်မှုကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးရန်အတွက် ၎င်းတို့သည် အဓိကနေရာမှ ပါဝင်သည်။
- စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းအားဖြင့် သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင်ပါရှိသည့်အတိုင်း အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း ကို လိုက်နာမှုရှိမရှိ ဖော်ထုတ်နိုင်ပြီး၊ တစ်ဖက်ဖက်က ကျေနပ်မှုမရှိပါက တိုင်တန်းဖြေရှင်းနိုင်ပါသည်။ သတ်မှတ်ထားသည့် တိုင်တန်းခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များဖြင့် ပြေလည်အောင်မရှင်းနိုင်ပါက သဘောတူညီချက်ရယူခြင်း ဖြစ်စဉ်ကို ပြန်လည်စတင်ခြင်း သို့မဟုတ် ခုံရုံးအဆုံးအဖြတ်ကို ဖယ်ယူခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသည်။

အပိုင်း ၁၀ - တိုင်တန်းမှုဖြစ်စဉ်တစ်ခုကို ဖော်ထုတ်ပေးခြင်း

- တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းပေးသည့်အစီအစဉ်သည် ဥပဒေကြောင်းအရ ဖြေရှင်းနိုင်ခွင့်ကိုအစားထိုးခြင်းမဟုတ်ပါ။
- တရားရုံး သို့မဟုတ် တိုင်ကြားရန်နေရာများ၊ ကြားဝင်စေ့စပ်သူများ၊ ညှိနှိုင်းပေးသူများမှ တစ်ဆင့် ပြဿနာများကို လွတ်လပ်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခွင့်ရှိသည်။
- တစ်ခါပေးပြီးသားသဘောတူညီချက်ကို အခြေအနေအချိန်အခါအရ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်ပါက ပြန်ရှုပ်သိမ်း နိုင် ခွင့်ရှိသည်။
- တိုင်တန်းမှုဖြေရှင်းပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ပတ်သက်၍ မည်သည့်နေရာ၊ မည်သည့်အချိန်၊ မည်သို့ အသုံးပြုရမည် စသည်တို့အား နှစ်ဦးသဘောတူ ရေးဆွဲပြင်ဆင်ထားရမည်။

အပိုင်း ၁၂ - သဘောတူညီချက်ကို စစ်ဆေးအတည်ပြုခြင်း

- သဘောတူညီချက်ကို တစ်စုံတစ်ရာသော ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုမှ ကင်းလွတ်၍ အချိန်မီရယူထားကြောင်းနှင့် ဒေသခံများက သဘောတူစာချုပ်ပါ အကောင်းအရာအားလုံးကို နားလည်သဘောပေါက်ထားကြောင်းကို ဘက်လိုက်မှု ကင်းသည့် ပြင်ပမှစစ်ဆေးပေးသူအား ခေါ်ယူစစ်ဆေးစေနိုင်ခွင့်ရှိသည်။

RECOFTC အဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းစဉ်မှာ အာရှပစိဖိတ်ဒေသအတွင်းရှိ ရေရှည် တည်တံ့သော သစ်တောရေးမြေတောတောင်များတွင် နေထိုင်ကြသော ဒေသခံပြည်သူများ၏ ဝိုမိုခိုခင်မာသည့် အခွင့်အရေးများ၊ ဝိုမိုတိုးတက်သည့် အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဝိုမိုပျံ့တသည့် အကျိုးအမြတ်များအတွက် စွမ်းဆောင်ရည် တိုးမြှင့်ပေးရန်ဖြစ်ပါသည်။

RECOFTC အဖွဲ့သည် သစ်တောလောကတွင် ထူးခြား၍ အရေးပါသော နေရာတစ်နေရာကို ယူထားပါသည်။ ဤအဖွဲ့သည် ဒေသခံပြည်သူအစ အဖွဲ့ဝင်သစ်တောလုပ်ငန်းအတွက်စွမ်းဆောင်ရည်တိုးတက်စေရေးကိုအထူးပြု ဆောင်ရွက်သော အကျိုးအမြတ်မယူသည့် တစ်ခုတည်းသော နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းဖြစ်ပါသည်။ RECOFTC အဖွဲ့သည် အာရှပစိဖိတ်ဒေသနှင့် ဒေသအပြင်ဖက်ရှိအစိုးရများ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ၊ အရပ်ဖက် လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ၊ ဒေသခံပြည်သူများ၊ သုတေသနနှင့် ပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မဟာဗျူဟာပြောဆိုမှုဦးစီးဌာနများ၊ ထိရောက် သော မိတ်ဖက်များအဖြစ် လက်တွဲဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါ သည်။ (၂၅)နှစ်ကျော် သက်တမ်းရှိသည့် နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံနှင့် သုတေသနနှင့် ဆန်းစစ် ခြင်းများ၊ စံနမူနာပြုနေရာများနှင့် သင်တန်းသုံးပစ္စည်းများအပါအဝင် စွမ်းဆောင် ရည် တည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ခြောင်းလဲနေသည့် ချွင်းကပ်မှုတို့ဖြင့် RECOFTC အဖွဲ့သည် ပြည်သူများနှင့် သစ်တောများအတွက် တီထွင်ဆန်းသစ်သော ဖြေရှင်းနည်းများကို ပံ့ပိုးပေးလျက်ရှိပါသည်။

RECOFTC – The Center for People and Forests
P.O. Box 1111, Kasetsart Post Office
Bangkok 10903, Thailand
Tel: +66 2 940 5700
Fax: +66 2 561 4880
Email: info@recoftc.org
Website: www.recoftc.org

Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH
Sector Network Natural Resources and Rural Development – Asia
Postfach 5180
65726 Eschborn
Germany
Tel: +49 6196 79 0
Fax: +49 6196 79 11 15
Email: info@giz.de
Website: www.giz.de